LETO XXIII. ŠT. 7 (1069) / TRST, GORICA
ČETRTEK, 22. FEBRUARJA 2018

www.noviglas.eu

SETTIMANALE
Poste Italiane S.p.a. - Spedizione in abbonamento postale
D.L. 353/2003 (conv. in L. 27/02/2004 n. 46)
art. 1, comma 1, NE/PD
ISSN 1124 – 6596

TAXE PERCUE - TASSA RISCOSSA
UFFICIO POSTALE GORIZIA - ITALY

NOVI GLAS

CENA 1,20 EVRA

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

Zamejski praznik slovenske kulture

Foto damj@n

Pred časom bodo podrli šotor za migrante

Kaj pa potem?

Veliki šotor za begunce in prosilce za azil, ki ga je v prvi polovici decembra postavila nadškofija na dvorišču zavoda Contavalle v četrti Sv. Ane v Gorici, bodo morali "zaradi upravnih in birokratskih razlogov" predčasno podreti. Začasna struktura, ki je lahko nudila zatočišče največ 60 "gostom", po zakonu lahko stoji največ 90 dni. Občinska uprava je opozorila Cerkev, da rok zapade 5. marca (5. 12. je bil postavljen), ne pa 13. marca, ko so odprli vrata potrebnim. Ker je 5. marec ponedeljek in specializirano podjetje potrebuje dva dni za odstranitev šotora, bodo v njem ljudje brez strehe nad glavo zadnjič prespali v noči s 27. na 28. februar. Vprašanje "Kaj pa potem"? ostaja žal brez odgovora.

Kot znano, je šotor namestila goriška Cerkev na izrecno prošnjo prefekta Marchesiella po zaprtju Bombijevega predora, kjer je jeseni v nedostojnih razmerah prenočevalo do 160 migrantov.

Škofijski vikar za Karitas g. Stefano Goina ***(na sliki)***, direktor Karitas g. Paolo Zuttion, urednik škofijskega tednika Voce Isontina Mauro Ungaro in Simone Orsolini, predstavnik zadruge Murice, ki je upravljala projekt, so na tiskovni konferenci 20. februarja obžalovali sklep občinske uprave, a v to so prisiljeni, sicer tvegajo kazenski postopek. "Izkušnja je bila *dobra*, če se lahko tako reče", je dejal Goina. Šotor je bil namreč vedno poln; žal ni bil vedno dovolj prostoren za vse, ki so potrebovali zatočišče. Zato so jih v zadnjih tednih kar nekaj sprejeli tudi v drugih (vedno cerkvenih!) strukturah. Nekaj številk: **od 13. decembra 2017 do 19. februarja 2018 je goriška Cerkev v šotoru in na sedežu Karitas sprejela 5.497 oseb, dnevno tudi do 120. "Vse to je slonelo izrecno na ramenih goriške Cerkve", je poudaril Ungaro**. Večina jih je bilo iz Pakistana, nato Afganistana in drugih držav, celo iz Nepala.

Še enkrat so poudarili, da priseljenci še naprej prihajajo (povprečno 12 na dan) in da je število teh, ki jih oblasti občasno premeščajo v zbirne centre drugih pokrajin oz. dežel, povsem neznatno. Svetla točka žalostne zgodbe so prostovoljci, ki še vedno skrbijo za obroke priseljencev.

Kaj pa zdaj? Kot je že večkrat dejal nadškof Redaelli, ni naloga Cerkve sprejemati begunce in prosilce za azil. To je naloga javnih uprav! "Ni naša naloga, smo pa resno zaskrbljeni, kje bodo fantje odslej prenočevali"..., je povedal Zuttion. / DD

Pomembno sporočilo

Spoštovane naročnice in naročnike lepo prosimo, da se v primeru poznega poštnega dostavljanja našega tednika obrnejo neposredno na krajevni poštni urad in ostro opozorijo na nedostojno obnašanje nekaterih krajevnih poštarjev, ki ne opravljajo svojega dela. Novi glas namreč pošiljamo v tiskarno ob torkih, takoj po 13. uri, da gre v Padovi na pošto še isti dan, tako da je na tržaških, goriških in drugih poštnih postojankah že ob sredah zjutraj. Naredili smo vse, kar je v naših močeh, da bi Novi glas prejemali pravočasno! Zamude, nedopustne in sramotne, so torej krivda krajevnih poštnih uradov.
Hvala za sodelovanje in razumevanje!

Dijaška Prešernova proslava

Žuboreča ustvarjalnost mladih

Prireditev ob dnevu slovenske kulture v goriškem Kulturnem domu, v petek, 16. februarja 2018, je bila res navdušujoča in ogleda vredna, saj so jo z veliko zagnanostjo in veseljem izoblikovali dijaki, ob skrbnem mentorstvu profesorjev. Mladi so pokazali, da namenjajo prosti čas raznolikim dejavnostim, ki bogatijo njihovo vsestransko rast. Razveseljivo je tudi, da čutijo ta praznik kot res nekaj pomembnega. "Razpon vrednot, kot so jezik, kultura, ustvarjalnost, je prav gotovo tudi danes opornik na poti k skupnemu cilju. In ta cilj je najtežja, obenem pa najlepša stvar na svetu: ta cilj je biti človek". Tako je pomenljivo poudaril tretjelicejec Simon Cotič, ki je s sošolko Eriko Kosič sproščeno povezoval program dopoldanske prireditve. Program se je vil tekoče, brez odvečnih premorov med glasbenimi, pevskimi in plesnimi nastopi (scenografija: Demetra Jarc in Karen Trafficante). Pri tem seveda ni mogla manjkati vsebin polna slovenska himna, Prešernova *Zdravljica*, ki jo je za uvod zapel moški zbor. Za to priložnost so se ubrano zlili zreli moški glasovi profesorjev in sveži mladih dijakov. David Bandelj, David Croselli, Jurij Klanjšček, Paolo Posillipo, Luka Paljk, Andrej Rustja in Adrijan Pahor so vzneseno zapeli tudi *Vse najlepše rožice* in *Slovenec sem*. Izvirna je bila pesem raperja Sebastiana Zamare *Tujec*, ki jo je uglasbil Francesco Milini in je povzela občutja današnjega človeka, ki je pravzaprav tujec tudi samemu sebi.

/ str. 6
Iva Koršič

Kulturni dom v Trstu

Osrednja Prešernova proslava

"Ne samo človek, ne samo narod, tudi človeštvo se bo vzdignilo iz močvirja, očiščeno in pomlajeno! " Tako je zapisal pisatelj Ivan Cankar v govoru *Očiščenje in pomlajenje*, ki ga je imel v Trstu pred sto leti.

Foto damj@n

V neomahljivih Cankarjevih besedah razberemo določene elemente, ki so še vedno aktualni.

Letošnji osrednji kulturni praznik Slovencev v Italiji se je opiral na aktualnost Cankarjevih misli; v ospredju pa so bili mladi kot prispodoba prihodnosti.

Organizacijo proslave sta krovni organizaciji, Svet slovenskih organizacij in Slovensko kulturno-gospodarska zveza, zaupali Slovenskemu stalnemu gledališču. Umetniški vodja SSG Igor Pison je letošnji slovesnosti želel dati pomlajen, manj formalen ton. Pison se je pri oblikovanju programa odločil, da bo dogodek razdelil na dva dela. V prvem delu z naslovom *Čistilna akcija za pomlajenje!* so pripadniki različnih generacij obravnavali nekatere aktualne teme o kulturnem dogajanju v naši deželi. Še posebej so izpostavili Narodni dom v Trstu.

/ str. 3
Marko Manin

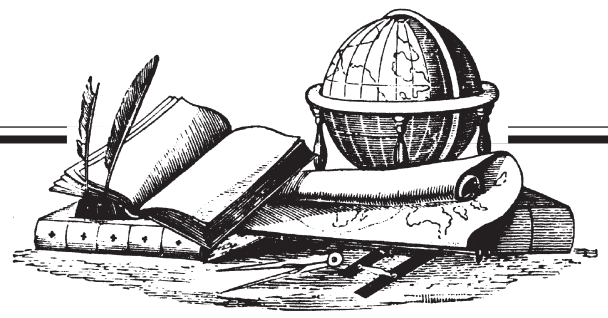

Trst / Srečanje z ministrom Gorazdom Žmavcem in predsednikoma SKGZ in SSO

Odgovorni uredniki o naših časnikih

Minister Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu Gorazd Žmavc se je s predsednikoma krovnih organizacij, Rudijem Pavšičem (SKGZ) in Walterjem Bandljem (SSO), srečal s predstavniki slovenskih tiskanih medijev. Na srečanju, na katerem so bili prisotni predstavniki Primorskega dnevnika, Novega glasa, Novega Matajurja in Doma, se je vodja Urada za Slovence seznanil s problematiko in izzivi, s katerimi se srečujejo zamejski mediji.

Odgovorni uredniki in predstavniki založniških hiš so izpostavili vlogo časopisov v slovenski narodni skupnosti, njihova prizadevanja za povezovanje obmejnega prostora ter vse večjo potrebo po soočanju z novimi tehnologijami, ki bodo v prihodnosti vidno pogojevale delovanje tiskanih medijev tudi v našem prostoru.

Na srečanju, ki je potekalo na sedežu SKGZ v Trstu, so se prisotni strinjali, da vsi štirje slovenski tiskani mediji odigravajo pomembno informativno vlogo. Poleg tega pa je njihovo temeljno poslanstvo tudi širjenje in uveljavljanje slovenskega jezika v družbi, ki postaja čedalje bolj večjezična in potrebuje "spodbujevalce" slovenske besede.

Foto Marino Marsič

Minister Gorazd Žmavc je s sogovorniki obravnaval tudi finančne vidike, ki bistveno pogojujejo razvoj tiskanih medijev. Izpostavil je potrebo po večjem povezovanju med tukajšnjimi časopisi s ciljem, da se dvigne kakovostna ponudba. Po ministrovem mnenju bi bilo vredno vzpostaviti sodelovanje tudi z medijskimi hišami v Sloveniji.

Še se nabirajo podpisi za pravice narodnih in jezikovnih manjšin

EFHR podpira Minority SafePack na področju Litve

Evropska fundacija za človekove pravice (EFHR – European Foundation of Human Rights) je ustanova, ki ima sedež v Vilniusu, glavnem mestu Litve. Ustanovljena je bila leta 2010 po vstopu Litve v Evropsko unijo (2004) kot odgovor na pogosta kršenja človekovih pravic in pravic narodnih manjšin. Od ustanovitve dalje nudi brezplačno pravno pomoč vsem tistim, ki so v javnosti ali v zasebnem življenju doživeli krivico zaradi diskriminacije ali zlorabe. Redno prevzema pobude za širjenje splošnega poznavanja človekovih pravic in potrebo po zaščiti ranljivih skupin. Še posebno se posveča pravicam poljske narodne skupnosti v Litvi.

S tiskovnim sporočilom z dne 13. februarja je EFHR javno podprla evropsko državljansko pobudo Minority SafePack in sprejela koordinacijsko vlogo pri zbiranju podpisov v Litvi. Promocijo za Minority SafePack izvaja po lastni spletni strani in socialnih omrežjih. Na univerzi in na mednarodni šoli v Vilniusu je uredila zbirna mesta, kjer nudi informacije o pobudi ter omogoča, da ljudje oddajo svoj podpis. Nadalje EFHR pripravlja več dogodkov za promocijo Minority SafePack na univerzi v Bialystoku in v Poljskem domu kulture v Vilniusu.

EFHR je zelo zanimiva ustanova, ki je do zdaj razvila zelo raznoliko vrsto aktivnosti na področju varstva človekovih pravic. "Ponudba" EFHR je zelo dobro predstavljena na spletni strani www. efhr. eu, ki je vidna v litovskem, angleškem, poljskem in ruskem jeziku. Med aktivnosti, ki jih izvaja EFHR, spada urad za pravno pomoč, skrb za pravilno zapisovanje imena in priimka, delovanje centra za pomoč, prizadevanje proti sovražnemu govoru, prijava diskriminacij na delovnem mestu, objava poročil, vodenje peticij. Posebno poglavje pripada objavi dobre prakse oziroma tistih prizadevanj, ki so se uspešno končala.

Poleg omenjenih aktivnosti je EFHR zelo dejavna tudi na področju formacije, ker nudi številne tečaje in pripravništva na področju človekovih pravic. Zaradi tega se na to ustanovo vpisuje veliko študentov iz cele Evrope, tudi takih, ki želijo v svojo univerzitetno pot vključiti izkušnjo Erasmus+.

EFHR razvija tudi več mednarodnih sodelovanj z evropskimi ustanovami in organizacijami, ki delujejo na področju varstva narodnih skupnosti in manjšinskih jezikov. Na tak način nudi možnost, da poljska in ruska narodna skupnost, ki živita v Litvi, lahko imata primerno pomoč pri uveljavljanju svojih pravic. Konkreten primer take pomoči je prevod celotne spletne strani občine Vilnius v poljski jezik. V tej luči lahko razumemo tudi pomembno priznanje, ki ga je EFHR prejela, ko je bila povabljena na delovni posvet OSCE – Organizacije za varnost in razvoj, ki je julija 2016 potekal ravno v Vilniusu.

Podobno kot EFHR v Litvi so se v zbiranje podpisov za Minority SafePack vključile tudi narodne in jezikovne skupnosti v Italiji. Slovenci v FJK lahko podpišemo na spletu (https: //ec.europa.eu/citizens-initiative/32/public/#/) ali s podpisom na papirnatih obrazcih, ki so na voljo na sedežih slovenskih organizacij, v Tržaškem knjižnem središču in v goriški Katoliški knjigarni. Ne zamudimo te enkratne priložnosti!

JČ

SSk in DS / Srečanje s kandidatko za senat Tatjano Rojc

Če bo izvoljena, se bo zavzemala za vse Slovence

V ponedeljek, 19. februarja, sta Slovenska skupnost in Demokratska stranka organizirali v mali dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž srečanje s kandidatko za senat Tatjano Rojc. Večer je vodil odgovorni urednik Novega glasa Jurij Paljk, ki je po kratkem uvodu vprašal, kako je sploh prišlo do te kandidature. Tatjana Rojc je razložila, da je bila na začetku v sklopu dvajsetih "ne politikov" in se potem skoraj nepričakovano znašla med zadnjimi možnimi imeni. V nadaljevanju je kandidatka povedala, da je Rim zelo oddaljen od nas in zato je tudi bistvenega pomena, da Slovenci izvolijo svojega zastopnika, ki se lahko zavzema za naše problematike in omogoči, da ostali spoznajo in ne pozabijo na našo realnost. Italijanski poslanci ne bodo rešili odprtih vprašanj naše skupnosti, ampak mi s svojim predstavnikom in močnimi zavezniki lahko veliko dosežemo. Goriške volivce je tudi spomnila, da so tudi v času večjih delitev zmogli izvoliti Slovenca in zato bi moralo biti zdaj lažje, ko je kandidat neodvisen in bo v primeru izvolitve pripeljal v Rim obe duši, katoliško in laično. Na večeru sta se sogovornika dotaknila še številnih pomembnih tematik. Tatjana Rojc je poudarila, kako sta pomembna kultura in šport, ker omogočata, da se Slovenci združujemo, gojimo disciplino, vrednote in temelje za odraslo življenje. Kandidatka seveda ni pozabila na zaščitni zakon, ki ni v celoti uresničen in ima še veliko odprtih vprašanj, za katere se bo nedvomno zavzemala. "Telefon in kontakti ne bodo nikoli zaprti. Če bom izvoljena, računam na sodelovanje in pomoč vseh"! je sklenila Tatjana Rojc.

Foto DD

MČ

Obvestilo o volilnem oglaševanju

V skladu z določili zakona št. 28 z dne 22. 2. 2000 in odloka št. 1/18/CONS Oblasti za jamstva v komunikacijah (AGCOM) z dne 10. 1. 2018, ki je bil objavljen v Uradnem listu št. 8 z dne 11. 1. 2018, na podlagi predpisov na področju političnega komuniciranja med volilno kampanjo in enakih možnosti dostopa do medijev, Zadruga Goriška Mohorjeva kot založnik tednika Novi glas sporoča, da namerava Novi glas objavljati volilna politična sporočila in oglase za volitve v italijanski parlament in senat, ki bodo 4. marca letos.

(Celotno sporočilo na našem portalu www. noviglas. eu)

Povejmo na glas

Te volitve bodo zelo odločilne

Kot že rečeno, bodo bližnje volitve v veliki meri vplivale na našo prihodnost, zaradi tega je prav, da se vsa naša skupnost odzove nanje odločno in z veliko volilno udeležbo. Kdo bi lahko rekel, kaj pa pomenimo v morju šestdesetih milijonov, vendar tovrsten dvom ni na mestu, je v osnovi škodljiv in zmanjšuje vrednost samopodobe tistih, ki bi se na volilni dan odločili ostati doma. Ne nazadnje je že ob tej vsedržavni izbiri v igri tudi smer dežele Furlanije Julijske krajine, kjer pa je teža našega glasu bolj razvidna in s tem dokazljivo vplivna. In zakaj naj bi bile letošnje politične volitve tako zelo odločilne oziroma bolj, kot so bile marsikatere v preteklosti? Vsekakor zato, ker prihaja do soočenja dveh zelo različnih pogledov na svet in takšno ali drugačno vsesplošno ureditev skupnega življenja. To soočenje je v tem času deležno dodatne in vedno večje napetosti. Eden od pogledov je zagotovo več kot skrb vzbujajoč, medtem ko drugi zagotavlja vsaj vzdrževanje sprejemljivih temeljnih opredelitev. Brez njih bi se vsesplošne razmere močno poslabšale, in to nemara kar do prvega roba skrajnosti. Troje je ključnih naslovov, ki nas v razvitem svetu delijo na eno ali na drugo stran. Prvi je odnos do Evrope, ki se marsikomu zdi oddaljena, a to ni tako. Drugi je odnos do sociale v luči vse večjih razlik, se pravi vse tja do revščine. In tretji, brez vsakega dvoma najbolj pereč, najbolj razdvajajoč in zelo verjetno daleč najbolj pereč, pa je odnos do migrantov, ki vse bolj pogojujejo naša prihodnja obdobja. Desnosredinski pogled želi Evropo kar se da oslabiti in obuditi idejo nacionalnih držav, ki naj se v skrbi za svoje državljane ponovno zaprejo vase. Ta pogled želi krepiti vlogo močnih in bogatih, za socialno nižje sloje mu ni dosti mar. In slednjič ta pogled vidi v migrantih veliko grožnjo, ki jo je treba čim prej odstraniti, odstraniti seveda migrante s podpihovanjem strahu pred njimi, vse skupaj v obrambi pridobitev naše civilizacije. Odveč je podrobno opisovati nasprotni pogled na družbo in življenje v njej, pogled, ki vidi v Evropi enkratno priložnost za uresničitev srečne skupnosti narodov. Prizadeva si za ohranitev in krepitev socialnega čuta in gleda na migrante kot na osebe v stiski, saj vidi v njih posledico svetovnih premikanj iz območja revščine in vojn. V tem širokem, a pomenljivem okviru, ki bo še dolgo določal našo prihodnost, nastopa naša narodna skupnost z jasnim in trdnim stališčem, da se je nujno in častno zavzemati za strpno politiko, ki edina zagotavlja srečne ali vsaj razumevajoče odnose med vsemi. Nismo še dosegli pravice do zajamčenega zastopstva, lahko pa dokažemo svojo volilno organiziranost s tem, da v kar največji možni meri podpremo svoje predstavnike, ali kakor lepo piše v zadnji številki Doma: "Šest je kandidatov, ki se imajo za Slovenca: Tatjana Rojc, Fabrizio Dorbolo', Enrico Robazza, Franco Strain, Giuseppe Prasel, Paolo Vizintin".

Janez Povše

S 1. strani

Osrednja Prešernova proslava

Drugi del pa je bil namenjen uradnemu delu proslave. Na velikem odru Kulturnega doma so nastopili dramska igralca Barbara Cerar in Primož Forte, pet dijakov liceja Franceta Prešerna iz Trsta in slavnostni govornik, podpredsednik deželnega sveta in deželni poslanec Igor Gabrovec.

Andrej Kosič, Rudi Pavšič in Walter Bandelj (foto damj@n)

Z razliko od predsednika upravnega odbora Prešernovega sklada Vinka Möderndorferja, ki je na Prešernovi proslavi v Cankarjevem domu v Ljubljani začel govor s Cankarjevimi besedami "Dolina šentflorjanska, pozdravljena" (v njem se je kritično nanašal na položaj kulture v Sloveniji), se je politik Igor Gabrovec v svojem govoru naslanjal na Cankarjevo tržaško predavanje *Očiščenje in pomlajenje*. Slavnostni govornik je osvetlil današnje razmere Slovencev v Italiji in jih primerjal z vsebino aktualnega Cankarjevega govora, od katerega letos mineva natanko sto let.

Stanka Sosič Čuk in Walter Bandelj (foto damj@n)

Miroslav Košuta, Rudi Pavšič in Walter Bandelj (foto damj@n)

Gabrovec potrjuje, da je Ivan Cankar, v nasprotju s svojo sicer prevladujočo pesimistično literarno tendenco, ravno v tem govoru, ki ga lahko imamo za politični testament slehernemu Slovencu in slovenskemu narodu nasploh, pokazal neko novo zagnanost, željo po spravi, po novem začetku, po očiščenju namreč in predvsem pomlajenju slovenskega naroda, ki se je leta 1918 dvigoval iz ruševin prve svetovne vojne.

Slavnostni govornik je tudi orisal politično in ekonomsko sliko tedanjega Trsta, po razpadu mogočnega imperija: "Trst je bil tedaj iredentistično močno usmerjen in te težnje so dušile njegov naravni razvoj v močno ekonomsko in politično velesilo. Slovenci, ki so se tega zavedali, so dojeli, da je njihovo edino orožje za preživetje le zavest o slovenski pripadnosti".

V nagovoru je Gabrovec pripomnil, da je Cankar verjel v moč slovenskega naroda in že predvidel neko skupno družino vseh narodov v Evropi. Igor Gabrovec je omenil tudi Srečka Kosovela, čigar vzor je bil evropski človek, ki bi ljubil vse ljudi in v tej ljubezni delal.

Gabrovec je še izpostavil nelahki položaj hude finančne in družbene krize, ki se spajata s težko krizo identitete. "Vesti o terorističnih napadih in o vsakodnevnem nasilju spodbujajo še večji občutek nezaupanja in vzbujajo strah", pravi Gabrovec, ki obenem predlaga rešitev: "Najboljša pot pri odpravljanju strahu pa je pot zaupanja". Govornik je izrazil željo, da bi v naši skupnosti kot tudi v odnosu z drugimi narodi gradili trdno kulturo zaupanja.

Podpredsednik deželnega sveta je navzoče goste opozoril, da si želi še naprej, da bo Slovencem priznano dostojanstvo do slovenske besede, v zasebnem in javnem življenju, v šolstvu, medijih in javnih institucijah: "Našo kulturo imamo, jo živimo, jo branimo in jo razvijamo in želimo jo imeti, braniti in razvijati še naprej v strpnosti in sožitju s tu živečimi narodi".

Slavnostnega govornika je občinstvo nagradilo z velikim aplavzom in odobravanjem.

Povezovalka kulturnega sporeda Valentina Sancin je nato napovedala tradicionalno podelitev priznanj, ki sta jih podelila predsednik SSO Walter Bandelj in predsednik SKGZ Rudi Pavšič. Portreti letošnjih nagrajencev predstavljajo mozaično raznolikost Slovencev v Italiji: od slikarstva do poezije. Nagrade so prejeli vsestranski likovni umetnik Klavdij Palčič, predsednica sklada "Mitja Čuk", gospa Stanka Sosič Čuk, poet Miroslav Košuta in likovni umetnik Andrej Kosič.

Podelitev priznanj ob dnevu slovenskega kulturnega praznika lahko razberemo kot izraz hvaležnosti in spoštovanja do dela kulturnikov v naši skupnosti, saj kultura izhaja iz besed in dejanj, širokodušnosti in vrednot.

Pred sklenitvijo osrednje proslave se je z balkona nad parterjem nenapovedano oglasil mešani pevski zbor Jacobus Gallus pod dirigentsko paličico maestra Marka Sancina. Po prvih akordih je občinstvo že vstalo in v dvorani je slovesno zadonela slovenska državna himna, ki je sklenila svečani dogodek.

POGOVOR Petra Grassi

Moja roka (na)hrani tvoj glas

Petra Grassi je prvič sodelovala na zborovodski šoli JSKD OI Nova Gorica v preteklem letu, ko je priskočila na pomoč Stojanu Kuretu. Udeleženci so bili z njenim delom zadovoljni, to pa je organizatorja prepričalo, da jo je znova povabil. Ponudbo je z veseljem sprejela. Vpis je bil visok; 18 udeležencev iz vse Slovenije. K sodelovanju je pristopila sopranistka Tanja Rupnik, saj ju s Petro povezuje podoben način dela, ki daje poudarek na govorico telesa in gestikulacijo. Demonstracijska zbora sta bila ženska Vokalna skupina Vinika in Mešani mladinski zbor Emil Komel, ki sta ponudila veliko zanimivih izhodišč pri izbiri literature.

foto Sabina Volk

Kaj vključuje tvoje delo na zborovodski šoli?

Iz vsakega udeleženca povleči vse najboljše. Najpomembneje jih je navdušiti nad dodatnim študijem in izpopolnjevanjem. Spoznati morajo, da se lahko še veliko novega naučijo. Sama sem se na šoli tudi mnogo naučila, vedno se. Vsako delo z ljudmi je bogata življenjska šola.

Iz katere zborovodske šole ali metode izhaja tvoj pedagoški kredo?

Vnesla sem način dela, ki sem si ga pridobila na študiju pri Lorenzu Donatiju. Osnova njegove šole izhaja iz geste, ki predstavlja bazo vse tehnike. Poudarek daje na psihologiji skupine, tako zbora kot poslušalcev, in zato vključuje različne prijeme. Živim čez mejo, študirala sem v Italiji in, kot kaže, je moj način dirigiranja v Sloveniji lepo sprejet.

Je gestikulacija pri dirigiranju enako pomembna kot poznavanje not?

Naslov tečaja 'Moja roka (na) hrani tvoj glas' ima svojo razlago: si v 'rokah' zborovodje, z njim preživiš veliko ur in mu zaupaš. 'Nahraniti' je v umetniškem smislu. Duša pevcev in poslušalcev je v pričakovanju nečesa, kar jo bo nahranilo, in ti jim to daš z rokama. Roka je zgovorna in lahko pove marsikaj, kar gre onkraj besed in glasbe. Ključno je zaupati temu delu telesa. Dobro je imeti v mezincu vse pevce, ki jih vodiš. Z roko lahko iz njih izvlečeš vse, kar potrebuješ. To sem dojela na študiju pri Lorenzu Donatiju in na tečajih, kot je mednarodna šola za zborovodje v Arezzu. Na tak način delam, in to se je izkazalo zame za uspešno.

Katera področja ste obravnavali na zborovodski šoli?

Štiri vidike: študij na partituri, vokalno tehniko individualno, obravnavo geste. Vse to pa smo konkretno uporabili pri zboru. Moje izhodišče je natančno preučena partitura. Šele ko jo imaš naštudirano, da lahko govoriš o najmanjših podrobnostih v njej, se iz tega lahko razvije nekaj smiselnega. Delali smo tudi brez zbora, na sami dirigentski tehniki. Ko smo to obvladali, smo začeli preizkušati praktično.

Kaj pomeni, ko udeležencem rečete: naredi čarovnijo?

Tega te ne bo nihče naučil. Kvečjemu ti lahko pokaže pot, kako priti do tja. To smo poskušali doseči. Dober pedagog vidi v učencu njegove zmožnosti, mogoče tudi tiste, ki si jih sam noče priznati ali se še ni odločil, da jih bo prehodil. Pedagog jih prepozna in najde način, kako učenca popelje k odkritju teh talentov. Med hojo do tja pa mora sam dobiti to magijo, ki postopoma postane del njega.

Kakšne so prednosti takšne zborovodske šole?

Če predavajo dirigenti iz različnih okolij in prinesejo svoje ideje, ne more biti drugače kot dobrodošlo. Mene pogosto vabijo na takšne šole, najbrž, ker imam svoj način dela, nov pogled na pomen dirigenta. Zdi se mi, da mi uspe posredovati svojo veliko ljubezen do zborovodje. Zadovoljna sem, da sem imela več zborovodkinj na tej šoli, da sem jim lahko predala moč in vlila upanje ter dokazala moč ženske karizme, ki ji pomaga pri vodenju. Čeprav sem mlada, vse, kar znam, skušam posredovati naprej. Nič ne zadržim zase. Če bodo zborovodkinje dobro delale s svojimi zbori, bomo imeli vsi koristi. Mi kot poslušalci bomo uživali, pevci bodo napredovali v kakovostnejše zbore, gojila se bo tehtna pevska kultura še naprej.

Kakšen je nivo znanja udeležencev?

Nekateri so začetniki in so se tečaja udeležili kot pasivni slušatelji. Potem so se navdušili in opogumili in so pristali, da nastopajo na koncertu. Ni kar tako stopiti pred zbor. Na šoli je bilo nekaj študentov z ljubljanske Akademije za glasbo, ki že imajo diplomo, prihajajo iz Ljubljane in še dlje. Na to sem ponosna. Z njimi smo delali še bolj v detajlih. Vsi so naredili občuten korak naprej. Delati in študirati so morali doma, da so hitreje napredovali. Pri vseh pa je zaznati željo, da bi pokazali, kaj so se naučili.

Zakaj je dobro, da je zborovodska šola potekala v Novi Gorici?

V preteklosti sem večkrat slišala o tej zborovodski šoli v Novi Gorici. Zato pa imamo v okolici toliko uspešnih zborov. Izobraževanja so hvalevredna. Ta moja je v redu, ker udeleženci prihajajo z Obale, iz Ljubljane in dlje. Na šoli je bilo nekaj izkušenih dirigentov, ki tekmujejo na prestižnih državnih tekmovanjih. Nova Gorica je stičišče s slovensko manjšino v Italiji in goriški mladinski zbor, ki ga vodi David Bandelj, je vsemu skupaj dal še čezmejno noto.

Metka Sulič

foto Sabina Volk

Poslanica svetega očeta Frančiška za postni čas 2018

"Ker se bo krivičnost povečala, se bo ljubezen pri mnogih ohladila" (Mt 24,12)

Dragi bratje in sestre, ponovno nam bo prišla naproti Gospodova Velika noč! Božja previdnost nam za pripravo nanjo vsako leto ponuja postni čas, "zakramentalno znamenje našega spreobrnjenja" [1], ki naznanja in udejanja možnost vrnitve Gospodu z vsem srcem in z vsem življenjem.

Tudi letos želim s to poslanico pomagati vsej Cerkvi živeti v veselju in resnici ta čas milosti. To bom storil tako, da se bom pustil navdihniti Jezusovemu izreku v Matejevem evangeliju: "Ker se bo krivičnost povečala, se bo ljubezen pri mnogih ohladila" (Mt 24,12).

Ta stavek najdemo v govoru glede konca časov in se odvija v Jeruzalemu, na Oljski gori, ravno tam, kjer se bo začelo Gospodovo trpljenje. Z odgovorom na vprašanje učencev Jezus naznanja veliko stisko in opisuje stanje, v katerem bi se lahko znašla skupnost vernikov, torej pred bolečimi dogodki, nekaterimi lažnimi preroki, ki bodo mnoge varali, in to tako močno, da bo srcem grozila ugasnitev dejavne ljubezni, ki je v središču vsega evangelija.

Lažni preroki

Prisluhnimo temu odlomku in se vprašajmo: kakšne oblike si prevzamejo ti lažni preroki? Oni so kot "krotilci kač", saj izkoristijo človeška čustva, da bi jih zasužnjili in jih pripeljali tja, kamor sami hočejo. Koliko Božjih otrok zapade vplivu laskanja kratkotrajnih užitkov, ki jih napačno imajo za srečo! Koliko moških in žensk živi kot očaranih od slepila denarja, ki pa jih v resnici dela sužnje dobička ali bednih koristi. Koliko jih živi z mislijo, da so samozadostni, ter tako padejo v past osamljenosti!

Naslednji lažni preroki so "šarlatani", ki ponujajo za preprosto in takojšnjo rešitev trpljenja zdravila, ki pa se izkažejo za popolnoma neučinkovita. Kolikim mladim je ponujeno lažno zdravilo droge, odnosov v smislu "uporabi in odvrzi" ter lahkih, a nepoštenih zaslužkov! Koliko jih je tudi zapletenih v popolnoma virtualno življenje, v katerem se sicer odnosi zdijo bolj preprosti in hitrejši, a se potem dramatično izkaže, da so brez smisla! Ti prevaranti, ki ponujajo stvari brez vrednosti, pa odvzamejo to, kar je najdragocenejše, kot so dostojanstvo, svoboda in sposobnost ljubiti. Prevarajo pa nas z nečimrnostjo, zaradi katere postanemo podobni pavom ... in se s tem osmešimo. Iz tega pa ni več vrnitve nazaj. Ni se čuditi, da hudič, ki "je lažnivec in oče laži" (Jn 8, 44), od nekdaj predstavlja zlo kot dobro in lažno kot resnično z namenom, da bi zmedel človekovo srce. Vsakdo od nas je zatorej poklican v svojem srcu razločevati ter preveriti, ali ga ogrožajo laži teh lažnih prerokov. Dobro se je naučiti, da se ne zaustavljamo na nivoju takojšnjega, površnega, ampak, da znamo prepoznati to, kar pušča v nas dober in dolgotrajen vtis, saj prihaja od Boga in je za naše resnično dobro.

Ledeno srce

Dante Alighieri si v svojem opisu pekla predstavlja hudiča, sedečega na ledenem prestolu [2], kjer prebiva v ledu zadušene ljubezni. Vprašajmo se torej, kako se v nas ohladi dejavna ljubezen? Kateri znaki nam kažejo na tveganje, da ljubezen ugasne? To, kar ugasne dejavno ljubezen, je pohlep po denarju, "ki je korenina vsega zla" (1Tim 6,10); njemu sledi zavrnitev Boga in iskanja tolažbe pri Njem, torej, da imamo raje potrtost kot podporo njegove Besede in zakramentov. [3] Vse to se spreminja v nasilje do tistih, ki jih imamo za grožnjo našim "gotovostim", kot so nerojeni otrok, oboleli starostnik, začasni gost, tujec, pa tudi bližnji, ki se ne ujema z našimi pričakovanji.

Tudi stvarstvo je tiha priča te ohlajene dejavne ljubezni: zemlja je zastrupljena z odpadki nemarnosti in dobičkaželjnosti; morja, tudi ta onesnažena, morajo žal prekriti ostanke tolikih brodolomov prisilnih migracij; nebo, ki v načrtu Boga poje njemu slavo, je razbrazdano od smrtonosnih strojev.

Ljubezen se ohlaja tudi po naših skupnostih. V apostolski spodbudi Veselje evangelija sem skušal opisati najočitnejša znamenja tega pomanjkanja ljubezni. Ta so: sebična naveličanost, jalov pesimizem, skušnjava po osamitvi, vpletenost v nenehne "bratomorne vojne", posvetna miselnost, ki vodi v to, da se ukvarjamo s tem, kar je navidezno, ter s tem zmanjšamo misijonarsko gorečnost. [4]

/ dalje

Gorica / Frančiškov svetni red

Gorica / "Beseda in evharistija v bratstvu"

Nadaljuje se niz srečanj "Beseda in evharistija v bratstvu", ki ga organizira goriško bratstvo Frančiškovega svetnega reda. V tem liturgičnem letu je bil izbran odlomek iz Matejevega evangelija (Mt 25,35-36): "Lačen sem bil... tujec sem bil... bolan sem bil... v ječi sem bil... " Gre za vsem odprta liturgična srečanja (v samostanski dvorani pri kapucinih, na desni strani cerkve), na katerih kot pričevalec nastopa po en mlad človek iz škofije.

Dne **30. januarja** je na temo "tujec sem bil" govorila **Lucia Barbangelo**, dekle, ki je v civilni službi preživela leto dni v Braziliji. Isti argument bodo ponovili v torek, 27. februarja, ob 20.30 pri maši, ki jo bo daroval br. Giorgio Basso. V torek, 6. marca, bo srečanje posvečeno stavku "bolan sem bil in ste me obiskali": navzoče bo nagovoril mlad prostovoljec Unitalsija **Juri Faggiani**. Toplo vabljeni!

Vprašanje današnjega časa

Verovati v Boga, smisel ali absurd?

Zanimivo vprašanje, ki se danes postavlja pri marsikom in marsikje, in to velikokrat v obliki: ali je danes, v dobi televizije, potrošništva, brezposelnosti in vsakovrstnih oblik zavarovanja, še potrebno verovati in se zatekati k Bogu?

Po drugi strani pa lahko vidimo, da se nebo (verovanje) vedno znova vrača na zemljo, vpleta v politiko, socialne in mednarodne odnose in celo v (med) državne načrte.

Verstva ne govorijo samo o človekovem odnosu do Boga ali o onstranstvu, ampak tudi urejajo življenje med ljudmi, celo določajo organizacijo določeni družbi. Ponekod vera gospoduje političnemu življenju, pri bolj sekulariziranem okolju pa politika ohranja svojo avtonomijo, brez poseganja na versko področje, da ne bi bila od nje odvisna.

Vsaka vera je del identitete nekega ljudstva. Še več, vera je tudi eden od stebrov pripadnosti nekemu narodu. To se lepo vidi v pravoslavju. Vera pa je tudi eno od gibal posameznika, kot tudi skupnega življenja ne samo v kraju, ampak lahko tudi v narodu samem. Narod se ne razpoznava samo po poti, ki jo je "prehodil" - po svoji zgodovini -, ampak tudi po vrednotah, kot so dediščina, jezik, rodovi in velikokrat tudi vera z verskimi navadami in šegami.

Z vsem tem se oblikuje narodna (nacionalna) identiteta, ki je izvor dostojanstva nekega ljudstva kot tudi posameznikov in sloni na temelju svobode in odgovornosti.

Vera je srcu najbližja, zato so jo skozi zgodovino izrabljali in uporabljali za najrazličnejša zastraševanja. Verski spori so se mešali med nacionalna in kulturna nasprotja, saj je v njih vera sama imela veliko vlogo. Vero je prav zato treba vedno upoštevati kot poseben dejavnik pri politični analizi stanja nekega naroda. Vernik bi se moral vedno prizadevati za mir, še zlasti ko se branijo človekove pravice. Ko pa vernik pozabi – prezre – izvor vere, še zlasti če zanika svobodo, zavrača človeške razlike in hlepi po oblasti, pa lahko vera tudi sama postane vzrok vojne.

Na narodnopolitični sceni so verstva lahko posebna vplivna skupina, kot nekakšni lobiji. Kjer so bile pomankljive ali celo neverodostojne politične ustanove, tudi sindikati, neurejena politična opozicija, so se ljudje velikokrat obračali k edini institucionalni skupnosti, ki je še delovala verodostojno, to je bila verska ustanova. V takem primeru je vera le sogovornik ali posrednik.

Velikokat pa se dogaja, da se za kulturo kot tudi za vero skrivajo politične težnje, določeni interesi, predvsem želja po oblasti, ker se te težnje drugod ne morejo uveljaviti.

Zanimiva je ugotovitev, da civilna družba nikoli ni popolnoma laična ali ateistična. Del te družbe je bil in ostane religiozen, ne glede na odstotek vernih ali v kakšnem političnem sistemu živijo. Vera je vedno opozarjala na neko nezadostnost, tako v politiki kot tudi v kulturi.

Vera se svobodno razvija vse dotlej, dokler ne postane zaščitnica kake prevare, bodisi da zagovarja problematiče osebe ali režim. Demokratični sistemi puščajo politiki prostor za normalno delovanje, ko ljudje svobodno izražajo svoje želje. Tu vera ostaja v svojem okviru, saj ji ni treba neposredno posegati v družbo, razen, kadar gre za moralna vprašanja, za katera je tudi sama odgovorna.

Ambrož Kodelja

Višarski dnevi za mlade iz zamejstva in po svetu

Vsi, ki štejete med 18. in 35. letom, lepo vabljeni na Svete Višarje na zimske Višarske dneve mladih od petka, 2. 3., do nedelje, 4. 3. 2018.

Čez dan se bomo skupaj družili, smučarji bodo kurili energijo na smučišču Svetih Višarij, nesmučarji pa bodo dneve izkoristili za pohode na svežem zraku in ob prelepem razgledu v objemu gorskih vršacev.

Oba večera bomo nato preživeli na toplem v Ehrlichovem domu. Z nami bo gost Romeo Volk, učitelj tehnične in likovne vzgoje in velik ljubitelj ljudske glasbe, ki jo poustvarja v družinskem triu Volk Folk. Predstavil bo neznano likovno dediščino slovenskega etničnega prostora.

Pridruži se še ti in preživi z nami konec tedna ob smuki, pohodih, prepevanju slovenskih ljudskih pesmi in prijetni družbi!

Proti Svetim Višarjam se bomo z avtomobili odpeljali v petek zjutraj, program pa se bo končal v nedeljo po kosilu. Predviden prispevek za nastanitev, hrano in večerni program z gosti je 40 evrov.

Dodatne informacije in prijave na tel.: +386 (0)1 4383050 ali po e-pošti: rafaelova. druzba@siol. net.

Dobrodošli!

ZAKAJ PRAV JEZUS? (16)

PRIMOŽ KREČIČ

Mesijanska pričevanja v Jezusovem času

Ne le v predhodnih časih, tudi v obdobju, ko se je rodil Jezus iz Nazareta, je bilo živo mesijansko pričakovanje. Tedaj so bila prisotna različna duhovna in versko politična gibanja: saduceji, farizeji, eseni, zeloti in drugi.

Farizeji, njihovo ime pomeni, da so ločeni od drugih, so se razvili iz skupin hasidejcev, ki so se pridružili Judu Makabejcu pri osvoboditvi od helenizma. Poudarjali so strogo zvestobo postavi ter zavezi, zavračali pa so apokaliptično mesijansko pričakovanje. Po koncu te dinastije so si pridobili močan vpliv nad ljudstvom in v politiki. V njihovih šolah so oblikovali neke vrste pouk ustnega prava, ki se je prenašalo kot izročilo. V postavi so videli orodje, s katerim je Bog postavil svet, po zvestem izpolnjevanju postave prihaja odrešenje. Niso nasprotovali duhovnikom in templju, bili pa so kritični do višjega duhovništva, ki se je povezalo s politiko. **Pričakovali so Mesija Davidovega sina**, ki ga niso povezovali z duhovnikom, Aronovim potomcem. Duhovniško oblast po vrnitvi iz ujetništva so imeli za začasno, ki bo trajala, dokler bodo poganska cesarstva vladala v Izraelu. Njihovo mesijansko upanje je vključevalo **vstajenje mrtvih**, o čemer govori Danijelova knjiga. (Dan 12,2-3) Upali so, da bo nastopil čas, ko bosta zavladala pravičnost in mir ter bodo osvobojeni od tujih vladarstev. V tem času je neki farizej napisal Salomonove psalme, v katerih dva 17 in 18 izražata Davidovski mesijanizem, časno Davidovo kraljestvo ne bi imelo uspeha brez Izraelove zvestobe Postavi. **Mesija bo prinesel ljudstvu mir**, ker bo postalo zvesto Gospodu. Zaradi pogleda na Mesija in na njegov prihod so bili v sporih z Jezusom.

Druga skupina so bili **saduceji**, predstavniki duhovniške aristokracije. Njihovo ime izhaja od velikega duhovnika Cadoka v Salomonovem času. Nastali so v času Jonatana Hazmonejca, čeprav so obstajali že v času pred makabejskimi boji. Prizadevali so si za politično moč in bili odprti za vplive grške kulture. Podpirali so nacionalistično politiko, obenem pa so imeli spravni odnos do Rimljanov. V verskih načelih so ostali pri starih pogledih, zato **niso priznavali vstajenja mrtvih.** Pričakovali so prihod Mesija, vendar so **zavračali navdušeno pričakovanje med ljudstvom.** Na osnovi tega je mogoče postaviti tezo, da so bili veliki duhovniki in saduceji glavni krivci Jezusove smrti, ker so sumili, da si lasti naslov Mesija.

Eseni so pozno judovska skupnost, ki jo je ustanovil 'Učitelj pravičnosti' okrog leta 150 pr. Kr.. Zaradi pričakovanja bližnjega konca sveta, je vabil k strogemu izpolnjevanju postave in se s pristaši podal v puščavo. Njihov nauk je zaznamovan z **močnim nasprotjem med sinovi luči in teme**, med Bogom in Belialom. Kot otroci luči so bili eseni na strani Boga, ki bo po uničenju zla v svetovnem požaru prinesel nov svet. V Jezusovem času je bilo okrog 4000 pripadnikov tega gibanja, najbolj znana je bila skupnost v Qumranu, kjer se je oblikovala njihova teološka misel.

Osnovni tekst esenov: *Pravilo skupnosti* vsebuje pomemben navedek o njihovem pogledu na Mesija. Z nemirom so pričakovali izpolnitev preroških obljub, ki so se nanašale na osvoboditev Izraela. Podpirali so teorijo o dveh Maziljencih, duhovniškem in kraljevskem, pri tem je bil drugi podrejen prvemu. V duhu religioznega nacionalizma je imel Izraelov maziljenec predvsem vojaški in politični značaj.

Treba je omeniti še **zelote, gorečnike**, ki so bili radikalna skupina, prežeta s političnim mesijanizmom. Zlasti so bili razširjeni v Galileji in hoteli **doseči osvoboditev izpod Rimljanov z orožjem**. Med dvanajsterimi je bil tudi Simon, ki je imel priimek Gorečnik. (Lk 6,15) Jezus je gojil v sebi drugačno gorečnost in ni hotel imeti nič z upornimi Galilejci.

TO BO USPEH ZA VSE

tutti x tutti

NATEČAJ
ZA ŽUPNIJE
2018

Zaradi velikega povpraševanja se **TuttixTutti**, natečaj, na katerem bodo nagrajene najboljše ideje tistih, ki pomagajo ljudem v potrebi. Vpiši svojo župnijo in predstavi **svoj solidarnostni projekt**: lahko boš zmagal in osvojil sredstva* za njegovo uresničitev. Če se ga hočeš udeležiti, je dovolj, da organiziraš **un formativno srečanje** o ekonomski podpori katoliški Cerkvi in predstaviš družbeno koristen projekt v prid svoji skupnosti. Pogovori se z župnikom in pozanimaj se na portalu **tuttixtutti.it**

Tudi letos pomagaj in pusti si pomagati.

*PRVA NAGRADA 15.000 EVROV

Natečaj organizira Služba C.E.I. za promocijo ekonomske podpore katoliški Cerkvi

S 1. strani / Prešernova proslava goriških dijakov tehniškega in licejskega pola

Žuboreča ustvarjalnost mladih je očarala tudi gosta Dušana Jelinčiča

Foto IK

Med dijaki se skriva kar nekaj nadarjenih glasbenikov. Tako sta na klavir in kitaro zaigrali Lennonovo *Let it be* Neža Šuligoj in Laura Drašček, dijakinji 2. r. zavoda Žige Zoisa in 2. r. Turistične smeri. Da se tudi mlajše generacije rade spogledujejo z narodno-zabavno glasbo, je bilo razvidno s prijetnega nastopa ansambla, ki so ga sestavljali Samuel Mian (diatonična harmonika), Ivan Boškin (kitara), Sandi Lakovič (bariton). Poskočno se je oglasila znana Slakova *Sosedov Francelj*, ki je vžgala mlado publiko. Nikolaj Pavletič je zaigral na harmoniko Miheličevo *Kjer lastovke gnezdijo*. Dijakinji Ivana Jug (violina) in Rada Vižintin (klavir) sta ustvarili romantično vzdušje z izvedbo skladbe *River flows in you*. Giorgio Palucaj pa je na klavir odigral Pachebelovo skladbo *Canon in D*. Mlada publika je zelo uživala tudi ob treh plesih, ki jih je prikazala plesna skupina tehniškega pola z izvirnim imenom Plesjaki. Po kar zapletenih koreografskih poteh jih je z veliko vztrajnostjo in predanostjo Terpsihori vodila profesorica Nataša Sirk, ki ji srce še zmeraj igrivo in čustveno utripa v plesnem ritmu. Tako so mladi plesalci pod njenim vodstvom, ob navdušenju občinstva, zaplesali ob zvokih Mitchell-Swayjeve skladbe *Chacha music*. Prikazali so še ples z naslovom *Can i have this dance* iz muzikala *High school musical*, ob koncu prireditve pa se je razvnel slikoviti Offenbachov in Straussov *Can Can*, pri katerem se je nekaj plesalcev izkazalo tudi v vrtoglavih "akrobatskih skokih" (učinkovite rdeče ženske kostume iz prireditve *Gorica, glej* jim je priskrbela Snežica Černic).

Foto IK

Gledalce je presunil video z naslovom *Fetus*, ki ga je s sodelavci pripravil za kratke filmske posnetke večkrat nagrajeni tretjelicejec Jan Devetak.

Kot že nekaj let je tudi letos tržaška založba Mladika mladim dijakom omogočila obisk literarnega ustvarjalca. Tokrat je bil ugledni gost tržaški pisatelj, novinar in alpinist Dušan Jelinčič. Z njim se je pogovarjal dijak Miha Kovic, ki je v jedrnati obliki predstavil tudi Jelinčičevo življenjsko in poklicno pot, od diplome na filozofski fakulteti tržaške univerze do športnega poročanja na Primorskem dnevniku in časnikarskega dela na Radiu Trst A. Omenil je seveda tudi njegove gorniške podvige. Leta 1986 je kot prvi alpinist osvojil vrh himalajskega osemtisočaka Broad Peaka. L. 1990 je bil z mednarodno odpravo Alpe-Jadran na Mount Everestu. L. 2003 je preplezal himalajski osemtisočak Gašerbrum 2. Tja je ponesel tudi zastavo miru. Kljub tem svojim uspehom na tuji gorah - ali prav zaradi teh - še bolj ljubi naše Julijce, ker so bolj slikoviti, bogati s floro in favno. Tam na znanih tisočakih je namreč vse bolj pusto: skalovje, sneg in led. Ljubezen do gora mu je posredoval oče Zorko Jelinčič, sicer tudi ustanovitelj tajne antifašistične organizacije TIGR. Gost je povedal, da je pred odpravo na Himalajo devet mesecev, obtežen z nahrbtnikom, stalno treniral v teku navkreber. Dejal je, da je težko opisati, zakaj te srce vleče v gore, morda zaradi posebnega duševnega stanja ali zato, ker na Himalaji npr. doživiš v enem dnevu to, kar v stotih doma. Himalaja je izreden izziv za vsakogar. To je zelo močna življenjska izkušnja, ki te poduhovi ali potlači. Pogovor se je seveda sukal tudi okrog Jelinčičeve pisateljske žilice, ki je prišla nekako sama od sebe, ker je že od mladih nog rad veliko bral (do zdaj je prebral 4000 knjig, saj si od l. 1971 beleži vse naslove!). Najprej je pisal podlistke, nato so tudi iz teh nastajale knjige, romani, povesti, eseji. Pravi, da so vsa njegova dela njegovi dragi "hčere in sinovi". Večkrat pa tista, ki so njemu najbolj všeč, ne ugajajo bralcem, ali obratno. Med drugimi je omenil knjigo *Zvezdnate noči* (1990, alpinistični roman), *Biseri samote* (1992), in knjigo, ki je izšla že drugič v italijanskem prevodu *Quella soffitta in Cittavecchia* (2017), v kateri opisuje študentska leta, pa tudi *Budovo oko* (1998) in zadnji dve deli *Bela dama Devinska* (2010) in *Nocoj bom ubil Chomskega*, pustolovski, ljubezenski in socialni roman s pridihom kriminalke. Kriminalke je začel pisati iz izziva. Dogajanje v knjigi *Umor pod K2* (l. 2000) je postavil v visokogorje (prva kriminalka s takim prizoriščem!), ker je ta "tako divja gora" in zato je "zunanji okvir dosti močnejši". Povedal je, da je za literata zanimivo to, kar se spreminja; to se pravi človekova duša. Za marsikoga je kriminalka manjvreden žanr, a to ni res. Še posebno pri novih t. i. švedskih kriminalkah je opisani umor samo še pretveza za opis tega, kar se dogaja v družbi in v človekovi duši. Zato je danes kriminalka popolnoma enakovredna drugim literarnim zvrstem, je prepričan Jelinčič. Pogovor se je končal z bežnim pogledom na šport. Izmed športnih panog je Jelinčiču najljubši šah, ker ga je naučil discipline. Pri tem je vadil spomin, kar mu je nato služilo pri novinarskem poklicu. Jelinčič se je ob koncu pohvalno izrazil o šolski Prešernovi proslavi; prevzel ga je tudi njen naslov *Pot k človeku*: "Človek ima toliko, kolikor daje", je dejal. Dijakom je svetoval, naj v življenju ne izbirajo bližnjic, kajti vse se lahko doseže le na podlagi trdega dela, talent je samo 1 % vsega, je zatrdil.

Miha Kovic in Dušan Jelinčič (foto IK)

Na vsebinsko bogati, raznoliki prireditvi so tudi podelili nagrade tistim dijakom, ki so se izkazali na 4. literarnem in likovnem ter fotografskem natečaju *Pot do človeka*, ki je letos nosil naslov *Tujec*. Kot je znano, natečaj pripravljajo v spomin na dijakinjo Živo Srebrnič, ki je v rosni mladosti odšla od nas. Komisija, ki so jo sestavljali profesorji Damiana Devetak, Marija Kostnapfel za literarne prispevke, Michele Codermaz, Alja Slamič in Ivan Žerjal za likovna in fotografska dela, je takole porazdelila nagrade, ki so jih prispevali založba Mladika iz Trsta, goriški Kulturni dom in zadruga Maja ter goriški Kulturni center Lojze Bratuž: literarni natečaj: 1. nagrada Jan Devetak, 3. klasični licej, za prispevek *Onstran morja*, 2. nagrada: Ivan Ferfolja, 2. r. Jurij Vega, za pesem *Tujec*; tretja nagrada: ex aequo: Laura Drašček, 2. r. turistične smeri zavoda Žige Zoisa za besedilo v obliki pisma, in Tanja Golob, 2. r. Žige Zoisa, za drobni lirski utrinek o drevesih, ki so v gozdu, a osamljena kakor človek v družbi. Fotografski natečaj: 1. nagrada: Alexander Faganel, 3. klasični licej; 2. nagrada: Danijel Bukovec, 3. klasični licej, 3. nagrada: ex aequo Eleonora Brissi, 2. klasični licej, in Martin Juren, 3. klasični licej.

Foto IK

Likovni natečaj: 1. nagrada: Iris Petruz, 3. klasični licej, 2. nagrada: Greta Ferrante, 1. r. Žige Zoisa, 3. nagrada ni bila podeljena.

Čestitke naj gredo vsem nagrajencem, pa tudi dijakom in profesorjem, ki so kar nekaj truda, časa in seveda požrtvovalnosti, pa tudi veselja, vložili v lepi kulturni dogodek, obžarjen s svežo ustvarjalno vznesenostjo.

Visok jubilej priljubljenega duhovnika

G. Efrem Mozetič 100-letnik

Zadnji dan januarja je praznoval 100 let znani duhovnik iz koprske škofije, g. Efrem Mozetič. V domu Pristan v Vipavi, kjer živi zadnja leta, so visoki jubilej proslavili že dopoldne; med drugimi sta ga obiskala župan občine Vipava Princes in kolega občine Brda Mužič s sodelavci. Popoldne je pri slovesni maši skupno z g. Mozetičem somaševalo okrog dvajset drugih duhovnikov; navzoč je bil tudi upokojeni koprski škof Metod Pirih. Prepeval je mešani zbor iz Gradišča nad Vipavo. Evangelij je bral sam g. Efrem. Svete maše se je udeležilo tudi nekaj rojakov iz Mirna; prisotna sta bila tudi nečakinja in nečak z družinama. Po evharističnem slavju je jubilant prerezal veliko praznično torto in začela se je bogata pogostitev, ki jo je pripravila Karitas.

Na spominski podobici, ki so jo delili ob zahvalni maši, je zapisano: "Daj, Gospod, da bomo mislili na tisti dan, ki se ne bo končal".

G. Mozetič izhaja iz mirenske župnije. Po osnovni šoli v rojstni vasi je kot desetletni otrok šel v goriško Alojzijevišče, kjer se je pripravljal na vstop v semenišče. Po gimnaziji je opravil bogoslovje. V duhovnika je bil posvečen pred 77 leti. Rad je pomagal ljudem v stiski. Skupaj z drugimi duhovniki je med drugo vojno organiziral nabiranje hrane, oblek in drugega potrebnega za internirance v Gonarsu. Duhovniško službo je opravljal na Krasu in v Brdih, med drugim v Temnici, Lipi, na Vojščici, v Dutovljah, Skopem, Koprivi, Gradnem, Vipolžah, Šmartnem, Kožbani, Verdrijanu, Gorenjem Cerovem, Kozani, Šmartnem. Zaradi njegovih lastnosti so ga povsod radi sprejeli. V letih svojega dejavnega pastoralnega delovanja je bil med ljudmi znan po svoji vitalnosti in energičnosti, zanimal se je za ljudi, življenje in ohranjanje narodnega duha.

Pred devetimi leti je stopil v duhovniški dom v Šempeter, kmalu nato v Vipavo.

Kot piše v zapisu, ki nam ga je prinesel g. Lucijan Lučko Mozetič, želijo jubilantu vsi rojaki veliko zdravja in Božjega blagoslova.

Tudi mi mu želimo, kot je dejal msgr. Pirih, obilo dobrega za duhovni in telesni blagor.

Šesta Pravljična urica v Feiglovi knjižnici

Mamljiv mavrični svet čustev

Kako svetlo in omamno žarijo čustva, brez katerih bi bilo naše življenje res žalostno in sivo, so naši malčki in malce večji otroci spoznali na Pravljični urici v Feiglovi knjižnici v Gorici v ponedeljek, 5. februarja 2018. V prisrčnem objemu mladinske sobe se je znašlo približno dvajset otrok, ki so radovedno prisluhnili tokratni pripovedovalki Ivani Šolc in zrli v njeno čarobno skrinjico, polno barvnih kamenčkov, ki imajo vsak svojo čarobno moč. Ivana Šolc, ki dobro pozna oroška srca, saj si je v teh letih z raznimi dejavnostmi za otroke nabrala veliko izkušenj, je v lanskem novembru pri Založbi Mladika izdala ilustrirano knjigo *Mavrični zaklad.* In prav ta njena knjižna stvaritev ji je bila za podlago ob razvijanju pravljične niti, ki se je tokrat svetila v še posebno topli, božajoči luči. Tako luč lahko oddaja le čudovit lok mavričnih čustev, ki se razpne v našem srcu in se pne do src naših bližnjih. Kako pusto, prazno in žalostno bi bilo brez teh plemenitih zakladov, ki jih nosi vsakdo v svoji duši! Otroci so sicer spoznali, da včasih to mavrično luč prekrijejo tudi zlovešče sence užaljenosti, ihte, jeze ..., a kaj hitro jih mora vsakdo izmed nas, ki je sam posebej čudovit in neponovljiv dragulj, ugnati, da spet žarko zasijejo vsi tisti plemeniti čustveni odtenki, ki jih moramo gojiti, če želimo ustvariti boljše odnose med nami in tudi boljši svet. S pomočjo "smeškov", nekakšnih vedrih sončec, ki jih včasih prekrije hudo in postanejo rdeče zaripli, je Ivana Šolc živahno ustvarila dobrosrčno, mestoma tudi šegavo, hudomušno ozračje, ki je napolnilo mladinsko sobo. Tokrat je ta res zažarela v pisanih barvnih odtenkih. Otroci so spoznali, da se kot metuljčki tudi sami lahko osvobodijo bube "negativnih" občutij in razpnejo prozorna krilca ter poletijo v sinje daljave.

Ob koncu privlačnega razpletanja vseh čustvenih nians, pri katerih so mali poslušalci lepo sodelovali in izvedeli, da morajo svetla čustva zmeraj prevladati nad temnimi, so vsi prejeli metuljčke, ki so jih po lastnih vzgibih in okusih odeli v najlepšo paleto barv in jih nato pripeli na paličice ter jih odnesli na svoje domove. Tam jih bodo venomer spominjali na ta lepi uvod v mavrični svet čustev, ki jim ga je tako nazorno, ljubeče, obenem pa tudi igrivo razprla Ivana Šolc.

Iva Koršič

JSKD OI Nova Gorica / Uspešen zborovodski tečaj

Pod taktirko Petre Grassi osem slušateljic

Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti OI Nova Gorica je v oktobru v Novi Gorici pričel priljubljeno zborovodsko šolo, na katero se vsako leto prijavlja večje število zborovodij iz vse Slovenije. Šola je potekala vse do februarja, ko se je sredi meseca sklenila s koncertom. Mentorica osemnajstim udeležencem je bila Petra Grassi. Za dodatno obogatitev programa je na nekaj srečanjih gostovala specialistka za vokalno tehniko, sopranistka Tanja Rupnik. Za raznolikost repertoarja sta poskrbela premišljeno izbrana demonstracijska zbora; ženska Vokalna skupina Vinika (zborovodja Franka Žgavec) in Mešani mladinski zbor Emil Komel (zborovodja David Bandelj).

foto Sabina Volk

Zborovodska šola, ki jo je Petra Grassi poimenovala z zgovornim naslovom *Moja roka (na) hrani tvoj glas*, se je vsebinsko delila na dve področji: tehnično oblikovanje in na dirigentsko gesto. Ti dve polji prestavljata ključni izhodišči kakovostnega pevskega poustvarjanja. Petra Grassi verjame v učinkovitost zborovskega vodenja, ki je tesno povezano s potencialom dirigentske geste. Če je gesta dovolj zgovorna in jasna, lahko vpliva na izboljšanje zvoka in intonacije, na oblikovanje barve glasu, intonacije, na homogeni zborovski zvok.

Na zaključnem koncertu, ki je potekal v Točki Zveze kulturnih društev Nova Gorica, kjer so potekala tudi zborovodska srečanja, se je predstavilo osem zborovodkinj, aktivnih slušateljic šole. Eva Dolinšek, Nataša Valič, Neža Kolar, Katarina Kodele Zadnikar, Nadja Rodman Koradin, Ana Čelik Čibej, Katarina Tominec in Karolina Repar so pogumno stopile pred zbora. Vsaka je pokazala svojo individualnost, kar je bilo jasno slišati, saj je vsaka izvedba prinesla v ospredje nekaj drugačnega. Očitno je bilo, da so se spoprijemale z novimi stvarmi, vendar so bile pri tem mirne in samozavestne. Izvedbe so bile dobro pripravljene, kot sta bila tudi oba zbora. Z vsako novo zborovodkinjo sta sestava zazvenela za odtenek različno. Zavela je neka drugačna svežina od njiju, tako kot je bila karizma vsake zborovodkinje, ki je stala pred njim, nekoliko drugačna. Vsem pa je bilo skupno prepričljivo tehnično znanje. Šele takšna izkušnja pravzaprav jasno pokaže, kako pomembno je, kdo stoji pred zborom, in ali ima zbor dobro nastavljene temelje za nadaljnji razvoj in nadgradnjo. S takšno perspektivo so tudi nastopile udeleženke in resnično s svojo roko nahranile pevce, oni pa s svojimi lepimi interpretacijami nas poslušalce.

Metka Sulič

David Bandelj, Petra Grassi in Franka Žgavec (foto Sabina Volk)

In memoriam

Mario Muto

Ob koncu januarja je v 77. letu starosti umrl Mario Muto, na Goriškem cenjen poznavalec krajevne zgodovine, ki si je na poseben način prizadeval za valorizacijo Sabotina. Objavljamo spominski zapis, ki nam ga je dal v objavo **g. Mirko Radinja**.

Dragi Mario,
ob teh težkih in žalostnih trenutkih slovesa si ne morem kaj, da se ne bi spomnil, kaj je bil cilj tvojega življenja! Sabotin! Tvoje želje in sanje so bile, da bi obnovil muzej, ki ga je med obema vojnama upravljal tvoj nono.
Trudil si se, da bi na vrhu te gore uredili botanični vrt. Raziskoval si zgodovino cerkve in samostana sv. Valentina. Bili so časi, ko je bil dostop na Sabotin strogo prepovedan. A tebi je uspelo, da si v spremstvu graničarjev šel čistit robido in grmičevje popolnoma zaraščenih razvalin cerkve sv. Valentina. Z graničarji si bil v dobrih odnosih in najbolj so te bili veseli, ko si jim v zimskem času, ko je bilo mraz in je po grebenu pihala ledena burja, prinašal vroč čaj, da so se malo ogreli.
Pomagal si tudi Teritorialni obrambi pri osamosvajanju Slovenije in bil zato tudi odlikovan.
Po osamosvojitvi Slovenije si začel sodelovati z Zavodom za spomeniško varstvo Slovenije. Po njih si dobil finančna sredstva za obnovo ruševin cerkve sv. Valentina, ki leži na slovenskem ozemlju, medtem ko je samostan na italijanski strani.
Dosegel si, da imamo danes tam lepo urejeno turistično in zanimivo zgodovinsko točko, na katero je vsa štmavrska skupnost navezana in ponosna.
Kot sem že omenil, se tvoje želje in sanje, da bi uredil muzej in botanični vrt na italijanski strani Sabotina, žal niso uresničile. Potrkal si na premnoga vrata za uresničitev tega, a vse je ostalo le pri obljubah. Metali so ti polena pod noge, a ti si vztrajal vseeno, dokler ti ni začelo pešati zdravje. Ko ti je šlo na bolje in ko si le mogel, si se spet vrnil na svojo ljubljeno goro, a žal le za malo časa. V tvojem predalu je ostalo mnogo načrtov in obljub, ki se ne bodo nikoli več uresničile. A, kar je bilo narejeno, bo nema priča naslednjim rodovom, in to samo po tvoji zaslugi. Zbogom, Mario, hvala za vse!!!

Vaš Terčelj v Števerjanu

Slovensko katoliško posvetno društvo Frančišek B. Sedej bo **v petek, 23. februarja**, priredilo Prešernovo proslavo, na kateri se bo spomnilo na primorskega duhovnika, pisatelja, pesnika in publicista Filipa Terčelja. Večer, ki bo v veliki dvorani župnijskega doma F. B. Sedej ob 20. uri, bo dosegel višek s predstavitvijo kompleta nabožnih pesmaric Filipa Terčelja (1892-1946), ki jih je izdala Goriška Mohorjeva družba ob 70-letnici Terčeljeve nasilne smrti in 100-letnici njegovega mašniškega posvečenja. Zbirko je uredila in pripravila za tisk Terčeljeva rojakinja, gospa Marija Pegan. Na večeru bosta sodelovala tudi mešani pevski zbor župnije Šturje, pod vodstvom Marinke Šuštar, in domači mešani pevski zbor F. B. Sedej pod vodstvom Patricka Quaggiata. Vsi toplo vabljeni! / (STE)

ŠZ SOČA vabi na turnir mini in mikro odbojke posvečen Mirku Špacapanu

4. pokrajinsko srečanje S3 VOLLEY!

Nedelja, 25. februarja 2018

Udeležbe zbiramo do petka, 23.2., ob 18. uri na naslov szsoca@yahoo.it.

Turnir bo potekal v občinski telovadnici v Sovodnjah ob Soči po sledečem urniku:

Od 14.30 do 16. ure mikroodbojka, od 16. ure dalje miniodbojka

zssdi Združenje slovenskih športnih društev v Italiji

REGIONE AUTONOMA FRIULI VENEZIA GIULIA

FEDERAZIONE ITALIANA PALLAVOLO

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ 1962

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA

RAFAELOVA DRUŽBA

Rojstvo novih domovin

Bogata ustvarjalnost slovenskih beguncev v Italiji in Avstriji

Ob odprtju razstave bo spregovorila Helena Janežič

Prisotne bosta nagovorila Mariana Poznič in Jure Komar, vodilna pri društvu Zedinjena Slovenija v Argentini

Glasbeni poklon: gojenci SCGV Emil Komel

ČETRTEK, 22. FEBRUARJA 2018, OB 18. URI
KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ

ZAHVALA

Ob izgubi

RICCARDA (MIRKA) TERPINA

se toplo zahvaljujemo vsem, ki so na kakršenkoli način počastili spomin našega dragega moža, očeta, tasta nonota in pranonota

SVOJCI

Obvestila

Društvo F. B. Sedej prireja v petek, **23. februarja, ob 20. uri** v Sedejevem domu v Števerjanu Prešernovo proslavo, nastopila bosta mešani pevski zbor F. B. Sedej in mešani pevski zbor župnije Šturje, sledila bo predstavitev zbirke "Vaš Terčelj. Terčeljeve svete uglasbene pesmi"

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško prireja praznovanje dneva žena v četrtek, 8. marca, z izletom v San Daniele za kratek ogled mesta in pršutarne. Sledi družabno srečanje v Tricesimu. Vpisujejo po tel. št. 0481 884156 (Andrej F.), 0481 20801 (Sonja K.), 0481 882183 (Dragica V.), 0481 78138 (Sonja Š.).

Slovenska skupnost, zbirna stranka Slovencev v Italiji, sporoča, da na Goriškem poteka včlanjevanje za leto 2018. Včlanjevanje in obnovitev članstva je mogoče urediti pri sekcijskih tajnikih v Doberdobu, Gorici, Sovodnjah ob Soči in Števerjanu ter izvoljenih predstavnikih SSk. Na voljo je tudi naslov elektronske pošte gorica@slovenskaskupnost. org.

PD Rupa - Peč vabi na vsakoletni izlet v Maroko od 23. do 30. avgusta 2018. Informacije po tel. št. 0481 882285 (Ivo Kovic).

Prosvetno društvo Štandrež organizira petdnevni izlet v Normandijo od 21. do 25. aprila 2018. Izletniki si bodo ogledali Givery, Rouen, Arromanches in Omaha Beach, Bayeux, Mt. Saint Michel, St. Malo, Chartres, Dijon, Annency, Aosta in Pont Saint Martin. Cena potovanja bo odvisna od števila udeležencev (nihala bo od 595 evrov do 632 evrov + cena letalske vozovnice – od 75 do 160 evrov). Potrebna je veljavna osebna izkaznica ali potni list. Podrobne informacije dobite ob vpisu, lahko pa pokličete tudi na tel. št. 3479748704 (Vanja), 0481 20678 (Božo), 0481 21608 (Mario, po 18. uri).

"Male oglase" najdete na našem portalu www. noviglas. eu.

Darovi

V spomin na **pok. Silvana Kerševana** daruje Helena 50 evrov za Sklad Silvana Kerševana.

Ob smrti **Marjete Frandolič** darujejo svojci 175 evrov za Prosvetno društvo Vrh Sv. Mihaela.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu (od 23. 2. 2018 do 1. 3. 2018)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www. radiospazio103. it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 23. februarja (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Sobota, 24. februarja (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, terskem, rezijanskem in ziljskem narečju.

Nedelja, 25. februarja: ponovitev oddaje Okno v Benečijo.

Ponedeljek, 26. februarja (v studiu Ilaria Bergnach in Carlotta Nanut): Prazne buče močno donijo.

Torek, 27. februarja (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 28. februarja (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Vratolomni plezalec brglez - Izbor melodij.

Četrtek, 1. marca (v studiu Andrej Bavcon): Četrtkov večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

PROSVETNO DRUŠTVO ŠTANDREŽ,
KULTURNO TURISTIČNO DRUŠTVO ZARJA IZ BILJ in
KULTURNO DRUŠTVO STANKO VUK MIREN-OREHOVLJE
vabijo na

Prireditev ob dnevu slovenske kulture

DOBER DAN, SLOVENSKA BESEDA

Umetniški vodja: Janez Starina
Slavnostna govornica Pavla Jarc,
direktorica Kulturnega doma v Novi Gorici
Nastopajo recitatorji, igralci, glasbeniki, solopevci
vseh treh društev in
Mešani pevski bor Štandrež pod vodstvom Zulejke Devetak.

Nedelja, 25. februarja 2018, ob 17. uri

Župnijska dvorana Anton Gregorčič v Štandrežu

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

DRUŠTVI JADRO IN TRŽIČ

vabita na

večer slovenske kulture

SREČKO KOSOVEL Z NAMI

priložnostne misli:

prof. Rudica Požar Manfredini ter prof. Paola Benes
Michele Obit bo predstavil svojo knjigo "Quel Carso felice"

glasbeni utrinki:

Gojenci SCGV Emil Komel

sobota, 24. februarja 2018, ob 17. uri
Prvo nadstropje občinske knjižnice v Tržiču

Čedad / Seminar o spoznavanju beneške kulture in korenin

Mladi potomci beneških izseljencev spet med nami

V Čedadu je v letošnjem januarju potekal seminar spoznavanja beneške kulture in korenin, ki se ga je tokrat udeležilo sedem mladih potomcev beneških izseljencev iz Nadiških in Terskih dolin.

Na dvotedensko izobraževanje in druženje, ki ga približno vsaki dve leti organizira zveza beneških emigrantov Slovenci po svetu, so štirje udeleženci prišli iz Argentine, trije pa iz Avstralije. Na splošno velja, da so se slovenska narečja beneških dolin med mladimi, ki danes pripadajo tretji in tudi že četrti generaciji izseljencev, izgubila. To pa ni ovira, da se ne bi še naprej zavedali svojih korenin, se trudili ohranjati kulturo starih staršev ter želeli spoznati kraje, od koder je njihove prednike želja po večjem koščku kruha odpeljala na vse kontinente tega sveta. Pri tem jim je gotovo v pomoč dobra organiziranost zveze Slovenci po svetu, ki ohranja stike s številnimi beneškimi društvi v Belgiji, Švici, Kanadi, Argentini in Avstraliji. Ne gre pozabiti na omembo, da Republika Italija tem organizacijam ponuja solidno finančno in drugo pomoč, ne nazadnje tudi za seminarje, kot je bil ta.

Človek se ob tem počuti kar paradoksalno. Italija je večino ljudi, ki so naseljevali Nadiške in Terske doline, z načrtnim ekonomskim zanemarjanjem dolin in političnim šikaniranjem prisilila v izseljevanje in izgubo domovine, ker jih je imela za italijanstvo nevarne, nato pa v tujini iz njih ustvarila Italijane. Po razvejeni mreži italijanskih kulturnih hiš, diplomatskih predstavništvih in lahkem dostopu do italijanskega državljanstva so postali pomembni promotorji Italije v svetu.

V dveh tednih so udeleženci seminarja obiskali vse pomembne zgodovinske točke teh krajev, poleg Čedada, Špetra, Barda, Stare Gore, Sv. Višarij, tudi Trst, Kobarid in Benetke, ter tri vasi, od koder so mladi imeli svoje prednike – Čaniebolo, Podbuniesec in Bardo. In kateri je njihov najljubši kraj? Zagotovili so mi, da Sv. Višarje, za katere pravijo, da so veliko lepše od Benetk.

Za vse seminarje lahko trdim, da se na njih zbere zelo zanimiva in simpatična skupinica mladih. Je pač tako, da ohranjanje identitete, ki sega več rodov nazaj, ni nekaj samoumevnega, ampak to pritegne le najbolj razmišljujoče in ambiciozne, ki jim vsakdanje tematike niso dovolj. Tako je bilo med udeleženci med drugim mogoče najti pripravljalca sušija v azijski restavraciji sredi Argentine, ki pravkar začenja študij medicine, bodočega profesorja glasbe, notarko, mehanika, ki je v prostem času alpinist, ter mladega režiserja iz Avstralije, ki je vse skupaj doživljal še posebej čustveno. Med pogovorom mi je večkrat poudaril, "krog je sklenjen, da se s tem obiskom čuti izpopolnjenega in drugače gleda na življenje.

Naj prispevek končam z besedami, ki jih je eden izmed udeležencev ob koncu seminarja zapisal na Facebooku: Australia may be where I live. But Benečija is my home.

Dejan Valentinčič

V Narodni galeriji razstava italijanskega neorealizma

V Narodni galeriji v Ljubljani so pred kratkim odprli razstavo Neorealizem - nova podoba v Italiji 1932-1960. Razstava, ki so jo pripravili v sodelovanju z Galerijo Fotografija, združuje več kot 200 fotografij najpomembnejših italijanskih fotografov iz obdobja neorealizma. Na ogled bo do 31. marca.

Kot so zapisali v Narodni galeriji, so se raziskave italijanskega neorealističnega kulturnega gibanja po večini posvečale literaturi in filmu. Razumevanje vloge fotografije v tej dobi je bilo slabo, čeprav je neorealizem prav v fotografiji dosegel najboljši in najbolj koherenten izraz.

Razstava preučuje obstoječe odnose med fotografijo in drugimi umetnostnimi področji, kot sta film in književnost. Predstavljeni so navdihi in razlogi, ki so umetnike vodili pri njihovem delu. Čeprav so imeli ti na začetku različne poglede in kulturne pristope, jih je njihovo delo pripeljalo do koherentnega rezultata. Projekt tudi predstavi novo razlago fenomena neorealizma, katerega izvor bi lahko našli v fašistični dobi.

Razstava se razvija po različnih poglavjih z začetkom pri privilegiranem pogledu fotografije in pri skoraj 300 predmetih raznolike tipologije. Nadaljuje se s klasičnimi fotografijami in prvotnimi forumi, kjer so bile predstavljene. Ilustrirane revije, knjige fotografij in razstavni katalogi so močno vplivali na evolucijo fotografskega izraza. Poglavje, namenjeno književnosti neorealizma, predstavlja dela, ki so zaznamovala dobo in vplivala nanjo, in glavne avtorje. Svet filma pa predstavljajo najbolj znani filmski plakati in izseki najpomembnejših filmov dobe, ki na razstavi služijo tudi kot didaktično orodje.

Avtorji fotografij so Carlo Bavagnoli, Gianni Berengo Gardin, Piergiorgio Branzi, Alfredo Camisa, Mario Carbone, Mario Carrieri, Tranquillo Casiraghi, Alfa Castaldi, Cesare Colombo, Carlo Cosulich, Carlo Dalla Mura, Pasquale De Antonis, Mario De Biasi, Nino De Pietro, Mario Dondero, Ernesto Fantozzi, Tullio Farabola, Mario Giacomelli, Giancolombo, Mario Ingrosso, Alberto Lattuada, Giuseppe Leone, Sante Vittorio Malli, Cecilia Mangini, Nino Migliori, Ugo Mulas, Federico Patellani, Franco Pinna, Stefano Robino, Fulvio Roiter, Chiara Samugheo, Tazio Secchiaroli, Enzo Sellerio, Roberto Spampinato, Pablo Volta, Ugo Zovetti in drugi.

Vse podobe in dodatno gradivo so tematsko predstavljeni tako, da izpostavijo glavne značilnosti neorealistične podobe in da postavijo delo sočasnih fotografov v ustrezno perspektivo.

Ob razstavi se bodo zvrstila javna vodstva, serija predavanj, ustvarjalna delavnica za otroke ter fotografski natečaj za osnovnošolce in srednješolce.

V Galeriji Fotografija pa so odprli razstavo z naslovom Petdeseta, na kateri so na ogled fotografije enega najpomembnejših avtorjev italijanskega neorealizma Nina Migliorija.

DROBCI DOMAČE ZGODOVINE (6)

Dimitri Tabaj

Ime Kokovo (nemško Goggau, furlansko Cocau) menda izvira iz staroslovenske besede "kakava", kar naj bi pomenilo 'skalnat kraj'. Leži v neposredni bližini vasi Vrata (nemško Thörl), ki tudi ima velik pomen v slovenski zgodovini, saj prav tam je leta 1227 koroški vojvoda Bernard Spanheimski izrekel znameniti staroslovenski pozdrav nemškemu pesniku Ulriku Lichtensteinskemu: "Buge waz primi, gralva Venus"!, neizpodbiten dokaz o uradnosti slovenskega jezika na koroškem dvoru ("Bog Vas primi, kraljeva Venera" - "Bog Vas primi" je še danes tradicionalni pozdrav v koroškem narečju).

Prvo cerkev-utrdbo v tej vasici ob reki Ziljici je zgradil bamberški škof Eberhard I. med letoma 1007 in 1040. Bila je prva cerkev-utrdba v Kanalski dolini; za njenim obzidjem so se ob bližajoči se nevarnosti lahko skrivali prebivalci okolice. Okraj je spadal pod Beljak in Oglejski patriarhat, civilna oblast je pa pripadala bamberškemu knezonadškofu do leta 1759, ko je prišla pod Habsburžane. S cerkvenega vidika je Kokovo ostalo pod okriljem Oglejskega patriarhata do ukinitve le-tega leta 1751. Leto kasneje je prišlo pod goriško nadškofijo, in to je trajalo do leta 1783, ko je postalo del krške škofije. Po prvi svetovni vojni je spet spadalo pod Gorico in od leta 1933 pod Videm. Cerkev sv. Nikolaja na Kokovem hrani nedvomno najlepške freske v Kanalski dolini, ki jih nekateri primerjajo z Giottovimi. Pod beležem so jih odkrili leta 1940, saj so bile verjetno prebarvane v času protestantizma. Domneva se, da so jih ustvarili vsaj trije avtorji. Na severni steni je več poslikav Kristusovega trpljenja iz 14. stoletja; zraven je podoba preroka sv. Danijela. Na južni steni imamo pohod in poklon Sv. treh kraljev, na slavoločni steni pa sv. Nikolaja. V cerkvi hranijo tudi dragocene lesene kipe sv. Nikolaja, sv. Janeza Nepomuka in sv. Ignacija Lojolskega.

Cerkev sv. Nikolaja na Kokovem. V devetdesetih letih prejšnjega stoletja so v kripti pod zvonikom našli posmrtne ostanke kakih tristotih pripadnikov Matjaževe vojske.

V času, ko se je kmečka zveza v Ziljski dolini upirala plemstvu in cesarju Frideriku III., so kmetje nehali plačevati tako imenovani "turški davek", ki ni veliko pomagal pri obrambi pred turškimi tolpami, ravno obratno: oblasti so potiho upale, da bodo turški vpadi onesposobili puntarje. Uporniki so izvolili svoje voditelje in "kralja", ki se je imenoval Matjaž (nekateri ga imenujejo Matjaž Klander). Izvolili so tudi svoja sodišča in rudarji so jim priskočili na pomoč z orožjem.

Mimo Ročinja - ob Soči navzgor - je julija 1478 prodiralo veliko turških vojakov iz Bosne pod vodstvom Skender Paša-ja. Šli so mimo Kobarida in Bovca čez Predil in Trbiž. Na Kokovem, v ozki soteski ob reki Ziljici, jim je pot zapirala tritisočglava vojska kmečkega poveljnika Matjaža. Noč pred bitko - ob novici, da se je približevalo od 20.000 do 30.000 do zob oboroženih turških konjenikov - je približno 2400 kmetov zbežalo. Ostalo jih je od 400 do 600. Tem se je pridružilo dodatnih 130 trbiških kmetov in 70 rabeljskih rudarjev. Do odločilne bitke je prišlo 26. julija 1478. Prvi turški napad je bil odbit, potem pa so sovražniki čez hrib udarili Slovence za hrbet in jih popolnoma uničili. V bitki je umrl tudi kmečki kralj Matjaž. Padlo je veliko število Turkov, a turška vojska je tri tedne ropala in požigala po celi Koroški, najbolj po središčih kmečkega upora. Nekateri imenujejo to bitko "alpske Termopile", saj se je Matjaževa vojska - kakor že Leonidova v starogrških časih - junaško postavila proti veliko močnejšemu nasprotniku. Po turškem odhodu so civilne oblasti sodile nekaterim preživelim voditeljem kmečkega upora, čeprav so se prav kmetje najbolj izkazali pri obrambi domovine, medtem ko je plemiška vojska popolnoma odpovedala. Sodili so jim v Ortenburgu, na Vajškri pri Osojskem jezeru, na Leonsteinu pri Vrbskem jezeru, na Plešivcu blizu Gospe Svete in na Ostrovici. Lik kmečkega kralja Matjaža so kasneje mitizirali; pisatelj Saša Vuga ga je poosebil z istoimenskim ljudskim junakom. Nekateri pa trdijo, da so ga istovetili s starimi šegami ali morda tudi z madžarskim kraljem Matijo Korvinom, čeprav je Milko Matičetov zapisal, da je prav Korvin "izvorni" kralj Matjaž in ne obratno.

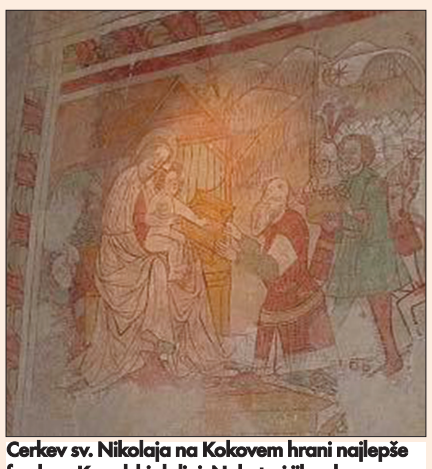

Cerkev sv. Nikolaja na Kokovem hrani najlepše freske v Kanalski dolini. Nekateri jih celo primerjajo z Giottovimi. Uprizoritev oboroženih vojščakov v neposredni bližini sv. Treh Kraljev je dokaj nenavadna.

V devetdesetih letih prejšnjega stoletja so pod zvonikom cerkve sv. Nikolaja odkrili do tedaj neznano kripto s približno 500 let starimi posmrtnimi ostanki kakih tristotih bojevnikov, na katerih so bili več kot očitni znaki nasilja. Šlo je za ostanke junaških slovenskih kmetov, braniteljev domače zemlje pred zavojevalci. V Vojnem muzeju v Logatcu hranijo železno ost puščice za lok, ki je bila izstreljena v tisti za nas nesrečni - a junaški - bitki. Bitko pri Kokovem lahko danes upravičeno štejemo za del naše vojaške zgodovine, Matjaž pa sodi med najimenitnejše slovenske vojaške poveljnike, na katere moramo biti še kako ponosni. Prelepa cerkev sv. Nikolaja na Kokovem - poslednji dom Matjaževih vojakov - je simbol vsega tega. Zgoraj omenjena freska pohoda in poklona Sv. treh kraljev je zelo nenevadna, saj poleg Sv. Družine in Sv. treh kraljev so uprizorjeni tudi številni vojaki v popolni bojni opremi. Nekateri zgodovinarji so mnenja, da gre za uprizoritev obiska cesarja Karla V. Habsburškega leta 1532; mi dopuščamo možnost, da gre za dogodek, ki je povezan z "našo" bitko. Z namenom ohranjanja zgodovinskega spomina tukaj živečih Slovencev, Nemcev in Furlanov, katere povezuje skupno kulturno in versko izročilo Oglejskega patriarhata, so leta 2015 priredili spominsko svečanost in sveto mašo za padle bojevnike na Kokovem z naslovom "Alpske Termopile".

Julija 2015 so priredili spominsko svečanost in sveto mašo za padle bojevnike z naslovom "Alpske Termopile"

Abonmajska sezona SSG v Gorici

V božajočo poletno sapico dahnjena čustva

Takih finih, elegantnih, do potankosti izdelanih, kot z zlato nitko spoštljivosti, nežnosti in tišine prepletenih predstav si gledalec res zaželi, saj so kot balzam za razbolelo dušo v tem našem kaotičnem, nasilnem življenjskem vsakdanu, kjer bi rad vsak prekričal drugega. V tej naši realnosti, ko se ne znamo več umiriti in tiho prisluhniti, kar nam ima povedati naš bližnji, in si še voščila pošiljamo po pametnih telefonih, Facebooku..., je bila predstava *Lepi dnevi v Aranjuezu*, v režiji Igorja Pisona, res krasna, pomirjujoča, srčno izpovedna. V njenem središču je bil spet igralec oz. igralca, predvsem pa sta kraljevali beseda in tišina, ki zna biti včasih bolj povedna kot tisoč glasno izkričanih besed.
Abonmajska sezona Slovenskega stalnega gledališča v Gorici, ki se letos, kot tržaška, vije pod naslovom *Privlačnosti,* je ponudila izrazito intimno, pronicljivo predstavo, katere - včasih kontroverzen - avtor je koroški pisec, po materi slovenskih korenin, Peter Handke – kdo bi pozabil na uprizoritev njegovega dela *Še vedno vihar?* Na velikem odru Kulturnega centra Lojze Bratuž, ki uprizoritvi ni odvezel tiste intimnosti, ki jo zahteva besedilo, v tržaškem Kulturnem domu je bila namreč premierno uprizorjena na malem odru 11. in 12. januarja 2018, sta izjemna igralca Nataša Barbara Gračner in Ivo Ban natančno, prodorno, prav filigransko, kot si je želel režiser Pison, z "božajočim" glasom posredovala avtorjeve misli in bila obenem tako naravna. Vrhunska gledališka ustvarjalca, ki ju je poklicna pot zaradi talentiranosti zanesla v ljubljansko Dramo, kjer je Barbara Gračner še zmeraj ena izmed prvih dam, Ban se je pred časom že upokojil, sta v ta "poletni dialog", kot je tekst podnaslovil dramatik Handke, strnila vso svojo čudovito, očarljivo igralsko izraznost, ki jo izžarevajo le taki izredni igralci. Ustvarila sta tisto toplo, blagodejno ozračje poznopoltnega popoldneva, ko se zdi, da se je čas upočasnil, da bi nam dal uživati še zadnje dni prostosti, preden nas spet pogoltne divji vsakdanjik, ki se za trenutek vrine v njuno poetično razkrivanje misli in čustev. Igralca sta s posebno karizmo poosebila protagonista, ki ju avtor sicer ni jasno določil, čeprav lahko razberemo, da se dobro poznata. Gotovo ju veže vsaj tesna prijateljska vez, ker bi drugače verjetno ne načenjala tako delikatnih tem, kot so prvi ljubezenski stiki, izkušnje v dvoje... Avtor jima je dal splošne poteze Ženske in Moškega brez imen v nekem nedoločenem zgodovinskem okviru, ker to sploh ni pomembno. Vsebine, ki jih obravnavata, so namreč večne, tako da se gledalec lahko z njima povsem poistoveti. Iz njunega pogovora, ki osvetljuje čustvene globine in se suče okrog večnih in nikdar izpetih tem odnosov med spoloma, se izrisujejo spomini na ljubezenska srečanja. Ali so to resnični doživljaji ali samo želje ali sanje, tega nam ni dano izvedeti. To so le vtisi, spomini, drobci iz mozaika življenja dveh ljudi, ki sta se v nekem sončnem popoldnevu odločila, da "si vzameta čas" in si razkrijeta dušo in si povesta marsikaj o ljubezni, tudi o erotičnih izkušnjah in na splošno o pogledu na svet. Pri tem sta si obljubila, da bosta zelo spoštljiva drug do drugega, kar je vrednota, ki jo v današnji razčlovečeni, razvpiti družbi skorajda ne poznamo več.
Na vzdušje predstave gledalca pripravijo instalacije, ki ga spremljajo do dvorane. Pri vsaki se lahko zaustavi, da bi poslušal glasbo, pesmi, omenjene v predstavi sami, in si ogledal posnetke znanih ljubezenskih parov in sanjavih filmskih poljubov.
Očarljiva predstava nas gotovo obogati, predvsem pa nas rahločutno opomni, naj se vsaj za nekaj časa ustavimo in pogledamo vase ter si vzamemo vsaj trohico časa za dialog, ki postaja zmeraj bolj tujek tudi v družinskem krogu.
Predstavi ustvarjajo primerno ozračje tudi scenografski elementi po zamisli režiserja Pisona. Mizica, pri kateri sedita protagonista, stoji na zeleni "plastični" trati, ki daje vtis obširnega parka, okrog je postavljenih kar nekaj zrcal v raznih naklonih, tako da se igralca zrcalita v njih in ju vidimo iz različnih perspektiv. Dolga obleka protagonistke žari v rdeči barvi ljubezni. Izdelala jo je za svoje delo večkrat nagrajena kostumografinja Belinda Radulović.
O predstavi lahko govorimo le o presežkih, ker je res imenitna v vseh pogledih. Resnici na ljubo pa moramo s kančkom pikrosti pripomniti, da je to produkcija SSG zgolj zato, ker je nastala na tržaškem odru. Od SSG pa ima res malo: režiser Igor Pison je sicer v letošnji sezoni umetniški koordinator našega gledališča, to pa je tudi vse, saj sta igralca predstavnika enkratnega igralskega ansambla SNG Drama Ljubljana. Očitno ansambel SSG ne premore dveh takih izvajalcev, ki bi bila kos vlogama, ki ju je tudi s "filozofsko" nadahnjenim peresom napisal Peter Handke l. 2012. Tekst je posvetil življenjski sopotnici, igralki Sophie Semin, ki je v tej vlogi nastopila na filmskem platnu pod režijsko roko Wima Wendersa. Handkejevo besedilo je tokrat prvič zaživelo na slovenskem odru v žlahtnem prevodu Štefana Vevarja. Prevod je s sijajnostjo ocenil tudi na goriški ponovitvi predstave *Lepi dnevi v Aranjuezu* med občinstvom prisoten prevajalec Aleš Berger. Topli, dolgotrajni aplavzi goriške publike so bili čudovit dokaz, da je predstava segla gledalcem do srca.

Iva Koršič

Izid tematske številke revije Slovenščina 2.0

Slovenščina v dvojezičnih okoliščinah

Pred kratkim je izšla tematska številka revije Slovenščina 2.0, posvečena slovenščini v dvojezičnih okoliščinah, ki so jo uredili Vojko Gorjanc, Iztok Kosem, Matejka Grgič in Sonja Novak Lukanovič. Tokrat je tematska številka namenjena vsebinsko in metodološko raznorodnim razpravam o slovenščini v zamejstvih in njenem sobivanju na narodnostno mešanih področjih. Večina razprav obravnava slovensko-madžarsko jezikovno stikanje, poleg teh pa sta v številki izšla tudi članka Matejke Grgič in Maje Mezgec, raziskovalk Slovenskega raziskovalnega inštituta.
Prosto dostopna spletna jezikoslovna revija Slovenščina 2.0 nagovarja raziskovalno in pedagoško sfero. V reviji objavljeni članki zadevajo poučevanje in raziskovanje jezika, pa tudi razvoj orodij za računalniško obdelavo jezika in govora. Raziskovalno področje je primarno slovenščina, interdisciplinarne in aplikativne raziskave pa imajo lahko splošnejši jezikovnotehnološki domet.
V svoji razpravi je Maja Mezgec predstavila nekatere izsledke ciljnega raziskovalnega projekta o priložnostih in možnostih za ohranjanje oziroma revitalizacijo slovenščine v slovenskih manjšinskih skupnostih, pri katerem je omenjene vidike preučila v Benečiji. Začetna hipoteza je predpostavljala, da predvsem zaradi več kot treh desetletij delovanja špetrske dvojezične šole v Benečiji obstajajo ugodne okoliščine za jezikovno revitalizacijo in deasimilacijo mlajših generacij. S kvalitativnimi intervjuji zbrani podatki so pokazali, da je možnost dvojezičnega šolanja pomemben dosežek, vendar ta sama po sebi še ni zadosten pogoj za ohranjanje ali oživitev medgeneracijskega prenosa jezika, čeprav je okolje danes bolj naklonjeno slovenščini in dvojezičnosti, kot je bilo v preteklosti. Potrebni so še drugi ukrepi jezikovnega načrtovanja in jezikovne politike. Izsledke projekta je Maja Mezgec pred kratkim na delovnem srečanju v Špetru tudi predstavila učnemu osebju dvojezične šole in akterjem lokalnih društev in organizacij.
Matejka Grgič v svojem članku predstavlja teoretska izhodišča in metodološki okvir za izdelavo spletnega portala SMeJse – Slovenščina kot manjšinski jezik. Poleg analize položaja, stanja in statusa slovenskega jezika v Italiji se je Grgičeva dotaknila še nekaterih specifičnih jezikovnih pojavov (diglosija, jezikovne semienklave, jezikovni separatizem/secesionizem, šolanje kot (ne) popolna potopitev, stigmatizacija neproblemov in nereševanje problemov), metodoloških izzivov in sociioloških okvirov. Pojmovanje "manjšine" in "manjšinskosti" je namreč tudi na področju jezika in jezikoslovja dobilo nove in drugačne razsežnosti. Omenjene ugotovitve so služile kot povod za vzpostavitev spletnega portala SMeJse (www. smejse. it), ki sta ga izdelala Slovenski raziskovalni inštitut (SLORI) in Dijaški dom Srečka Kosovela v Trstu. Gre za zbirališče novih in že obstoječih orodij, gradiv in informacij za razvoj jezikovnih veščin in spretnosti v slovenskem jeziku. Namen portala je spodbujanje različnih rab živega slovenskega jezika na območju italijansko-slovenskega jezikovnega stikanja, zlasti v Italiji – s ciljem, da se zagotovijo visoka sporazumevalna zmožnost v vseh zvrsteh in različicah slovenskega jezika, uravnotežena dvojezičnost in razvoj tudi lokalnih idiomov, a znotraj slovenskega jezikovnega kontinuuma.

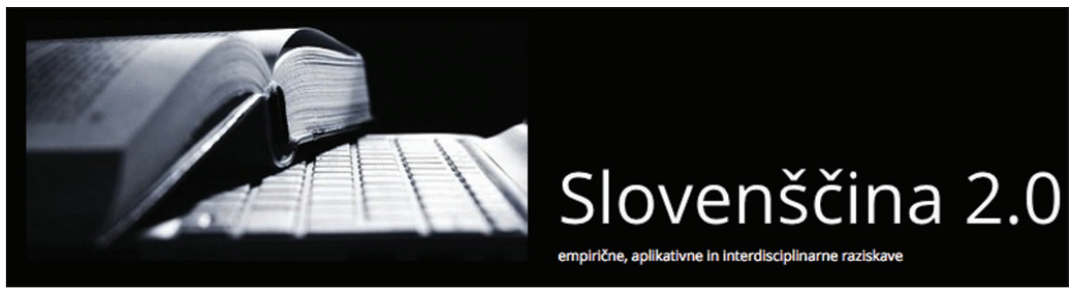

Vladka Tucovič **JEZIKOVNICA** 34

Povratni osebni zaimek

Jezik še zdaleč niso zgolj napake in med napakami ni le vejica tista, ki bi se ji morali posvečati večino časa, zato sem tokrat izbrala temo, s katero se pogosto srečujemo, ko beremo ali poslušamo besedila. Zanalašč sem poleg glagola brati zapisala tudi glagol poslušati, saj se mogoče premalo ukvarjamo z govorjenim jezikom oz. tistim, kar povemo ali slišimo.
Tokrat se bomo potopili v besedilo izredno spevne pesmi ali »komada« z naslovom Ti znanega izolskega glasbenika Rudija Bučarja, s katero je leta 2014 upravičeno zmagal na festivalu Slovenska popevka: »Daj, pridi po sebe, pridi, daj, v misli iskrene, pridi, daj, bodi le ti, le ti, ti, le ti. Daj, vsedi se k meni. Sedi, daj, angel pošteni, sedi, daj, bodi le ti, le ti, ti, le ti. Stisni me k sebi, da bova zletela nekam visoko, globoko med naju. Stisni me k sebi, da bova zletela nekam visoko, visoko v nebo. Daj, nežno povej mi, nežno, daj, kdo sije v tebi, nežno, daj, v meni si ti, le ti, ti, le ti. Daj, vzemi nedolžno, vzemi, daj, to, kar je možno, vzemi, daj, bodi le ti, le ti, ti, le ti. Stisni me k sebi, da bova zletela nekam visoko, globoko med naju. Stisni me k sebi, da bova zletela nekam visoko, visoko v nebo«. Čeprav Rudi Bučar poje tudi v narečju, je to besedilo v knjižnem jeziku, in to v pravilnem knjižnem jeziku (če zanemarimo nekoliko pogovorno obliko *vsedi se* k meni, namesto katere bi bila ustreznejša *sedi* k meni, vendar bi s tem izgubili ritem, tega se zavedam, zato mi še na misel ne pride, da bi to očitala).

Očitneje je nekaj drugega, da je namreč ta pesem pravi poligon za seznanjanje z osebnimi zaimki, ki jih v pesmi kar mrgoli. Pa so tudi vsi pravilni, še zlasti t. i. povratni osebni zaimek, s katerim je pogosto največ težav? Poglejmo: *pridi po sebe, stisni me k sebi*. V obeh primerih je zaimek pravilen, ker se ujema z osebkom: *ti* pridi po *sebe* in *ti* me stisni k *sebi*. Ali drugače: *ti* me stisni k *sebi* in *jaz* se bom stisnil k *tebi* (ne sebi) – v zadnjem primeru se osebek ne ujema z zaimkom, zato je pravilno: stisnil se bom k tebi, (v tem primeru) nepravilno pa bi bilo: stisnil se bom k *sebi*, ker bi bilo pomensko napačno. Prav je tudi: kdo sije v *tebi* (ne *sebi*), saj spet ni ujemanja z osebkom. Preveč zapleteno? Sploh ne. Le slišati je treba to pesem, ne le brati njenega besedila, pa vam bo takoj vse jasno.

Doc. dr. Vladka Tucovič na Oddelku za slovenistiko Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem (Koper) izvaja pravopisne in lektorske vaje. Jezikovna vprašanja, o katerih bi radi brali v Jezikovnici, ji lahko pošljete na e-naslov: vladka. tucovic@fhs. upr. si ali na uredništvo Novega glasu.

Kratke

Sodobni slovenski utrip v Argentini

V ponedeljek, 26. februarja, bosta ob 20.30 v Peterlinovi dvorani v ul. Donizetti 3 v Trstu srečanje in pogovor z vidno predstavnico mlajših slovenskih javnih delavcev v Argentini Mariano Poznič. Na vabilo Društva slovenskih izobražencev in Knjižnice Dušana Černeta bo predstavila sedanji utrip slovenskih rojakov v Argentini.

Odvetnica in sodna prevajalka v Buenos Airesu Mariana Poznič (letnik 1965) je zelo dejavna v slovenski povojni politični emigraciji. V zadnjih letih je v njej prišlo do korenite generacijske prenove. Gostja "ponedeljkovega večera" je tajnica tamkajšnje krovne organizacije Zedinjena Slovenija. Odbor zdaj sestavljajo predstavniki srednje in mlajše generacije, saj so vsi odborniki rojeni v Argentini. Pozničeva pa je tudi publicistka in v uredništvu tednika Svobodna Slovenija, ki je po krajšem premoru lani poleti začel spet redno izhajati, vendar v digitalni, na željo naročnikov pa še tudi v tiskani obliki. Časopis letos obhaja 70-letnico izhajanja v Argentini (rodil se je kot ilegalno glasilo v okupirani Ljubljani) in 70 let je minilo tudi od začetkov povojnega izseljevanja v Argentino.

V sedanjem mandatu Sveta Vlade Republike Slovenije za Slovence po svetu, ki se je začel s sejo 16. februarja v Ljubljani pod vodstvom ministrskega predsednika Mira Cerarja, je Pozničeva ena izmed dveh zastopnikov iz Argentine. Zanimivost in poglobljenost razgovora, ki se obeta z njo v ponedeljek, sta torej zajamčeni. / IJ

Pojte, zvonovi

Februar je v slovenskem prostoru mesec kulture in njenih raznolikih izraznih oblik. V tem okviru prireja Slovensko prosvetno društvo Mačkolje prireditev z naslovom Pojte, zvonovi. Prireditev, katere vezna nit je ovrednotenje pritrkavanja kot značilnega izraza slovenskega kulturnega (po) ustvarjanja in bogastva, bo v petek, 23. februarja 2018, ob 20. uri v dvorani Srenjske hiše v Mačkoljah.

Dogodek zaobjema predstavitev Slovarja zvonjenja in pritrkavanja, ki ga je novembra lani izdala SAZU in o katerem bo spregovoril soavtor dr. Matjaž Ambrožič, sicer kolavdator zvonov ljubljanske nadškofije, ter trojezičnega ponatisa knjige Slovenski pritrkovalec znamenitega zvonoslovca Ivana Mercine, za katerega je leta 2016 - ob 90-letnici originalne izdaje - poskrbelo združenje Pritrkovalci Goriške, ki ga bosta na prireditvi zastopala predsednik Andrea Nicolausig in podpredsednik ter urednik ponatisa Giacomo Pantanali.

Program bodo sooblikovali še mladi domači pritrkovalci, ki delujejo in vadijo pod mentorstvom Martina Tula, ter male pevke in pevci otroške skupine "z Ul'ce", ki jo vodi Breda Sosič. Prisrčno vabljeni v Mačkolje na večer ob zvonovih in pritrkavanju, dragocenih delih slovenske kulturne dediščine. /NT

Prejeli smo

Spoštovani!

Redno prebiram Novi glas, čeprav priznam, da ne preberem vedno vseh člankov. Prav dobro pa se spominjam, da sem približno pred letom dni brala članek dr. Dušana Grudna o Nabrežini, zato sem tudi tokrat prebrala članek "Kaj se dogaja v Nabrežini". Upala sem, da se je vse dobro razpletlo in da je Družba Dom odstopila zemljišče domačemu društvu Igo Gruden v dobro Nabrežincem. Po prebranem članku sem ugotovila, da skrbi dr. Grudna pred letom dni niso bile odveč, z grenkobo v srcu sem prebrala tudi vse to, kar piše o naših politikih, ki se na problematiko niso odzvali. Je del domače zemlje res tako nepomemben?

Ne poznam podrobnosti nabrežinske zadeve in ni moj namen, da bi koga krivila ali obsojala, a vseeno se sprašujem, ali ni obstajala nobena rešitev, da bi nabrežinska zemlja ostala domačinom? Oči so mi orosile solze, ko sem pomislila na večkrat izrečene besede svojega, žal že pokojnega, očeta: "Polje, kdo bo tebe ljubil, kadar jaz umrl bom"? Pomislila sem, da to velja tudi za ta primer, starejši zavedni Slovenci umirajo, drugi pa domačo zemljo prodajajo. Primož Trubar je zapisal: "Stati inu obstati", je to v današnjih dneh sploh še aktualna tema?

Lep pozdrav

Irena Raseni

Bazilika sv. Silvestra v Trstu

Orgelski koncert prof. Zudinija

V sobotnem večeru, 17. februarja, se je v baziliki svetega Silvestra v Trstu predstavil vsestranski glasbeni umetnik, organist in profesor Giuseppe Zudini. Orgelski koncert je bil posvečen "Dnevu svobode". Na ta dan evangeličanska in helvetična Cerkev v Italiji praznujeta podpis patentov kralja Karla Alberta, ki je leta 1848 priznal omenjeni verski skupnosti. Medtem ko so razsvetljeni habsburški vladarji v Trstu že pol stoletja prej uveljavili s cesarskim patentom versko prostost.

Sobotnemu dogodku je zanimiva lokacija antične romanske cerkve dajala še dodano mističnost.

Polnoštevilni poslušalci so uživali v visokih in nizkih, svetlih in temnih, krajših in daljših tonih orgel, ki jih je profesor Zudini z veliko ljubeznijo in posebnim navdušenjem izvabljal iz mogočnega glasbila. Njegov koncertni repertoar je bil bogat, raznoličen in izjemno harmoničen. Vse izvedene kompozicije so bile teme z variacijami. Izzvenele so melodije Pachebela, Daquina, Bacha, Mozarta, Mendelssohna in Böellmanna.

Foto Marko Manin

Koncert sta uvedla pastor tržaške evangelijske skupnosti Dieter Kampen in tržaški podžupan Pierpaolo Roberti, ki je pozdravil v imenu občinske uprave. Najprej je zazvenela Pachelbelova Ciacona v D-molu. Sledil je Daquinov Noel X. v G-duru, nato pa so zazvenele variacije Bachove Passacaglie v C-molu (BWV 582). Zatem sta sledila Mozartov Andante v F-duru (K 616) in Mendelssohnova sonata v D-molu op. 65 št. 6, ki je uvedla v najbolj veličastno skladbo koncerta, Boellmannovo gotsko suito - "Suite Gothique" v štirih stavkih. Prvi stavek eksponira pompozno temo, jo obdeluje in konča s slovesno kadenco in nadaljuje menuet. Tretji stavek Priere prinaša romantično melodijo. Četrti stavek pa je virtuozna toccata z mogočnim koncem.

Organist Giuseppe Zudini (1951) je študij orgel dokončal na tržaškem konservatoriju Tartini; poglobil se je tudi v študij kompozicije z znanim profesorjem Giuliom Viozzijem, Adijem Danevom in Mariom Bugamellijem. Orglarsko izobraževanje je nadaljeval v priznanih zavodih v Italiji in Avstriji. Koncertiral je skoraj po vsej Evropi in v Ameriki. Od leta 1993 je organist valdeške verske skupnosti v Trstu in umetniški vodja mednarodnega festivala orglarske glasbe Ottobre Organistico in San Silvestro, ki od leta 1993 vsako leto zapored poteka v Trstu.

Profesor Giuseppe Zudini je poznan tudi med Slovenci, saj je do lanskega leta poučeval na državnih konservatorijih za glasbo v Vidmu in Trstu in je večkrat priskočil na pomoč kot organist raznim slovenskim župnijam na Tržaškem.

Po gromovitem aplavzu nabito polne cerkve je sledil koncertantov dodatek, ki poslušalcev ni pustil ravnodušnih, saj so z velikim navdušenjem nagradili mojstrsko izvedbo.

Marko Manin

Sežana / Alternativni pogonski viri

Prva stacionarna polnilnica utekočinjenega zemeljskega plina za tovorna vozila v Sloveniji

Na območju Adria Terminali v Sežani so odprli prvo stacionarno polnilnico utekočinjenega zemeljskega plina za tovorna vozila v Sloveniji. Dogodka sta se udeležila evropska komisarka Violeta Bulc in minister za infrastrukture Republike Slovenije Peter Gašperšič.

Gre za prvo izmed treh načrtovanih tovrstnih polnilnic na območju Slovenije: naslednjo naj bi odprli v Ljubljani, tretjo pa v zaledju pristanišča na Reki. Energetski objekt je namenjen izključno tovornjakom, ki imajo že vgrajeno to tehnologijo. Ob podpori evropskih skladov je polnilnico v Sežani postavilo Butan plin v okviru projekta SiLNG.

Utekočinjen zemeljski plin kot pogonsko gorivo predstavlja dobro rešitev za težki tovorni promet, ki je eden ključnih onesnaževalcev okolja. Pristojni zagotavljajo, da ta energent zagotavlja v primerjavi z dizlom 20 odstoten nižji izpust CO2, prav tako je cena v primerjavi z nafto za 25 odstotkov nižja.

Prevožena pot s polnim rezervoarjem lahko znaša do 1300 kilometrov. Prevozniško podjetje Automarocchi, ki ga vodi Roberto Vidoni, je že nakupilo 20 tovrstnih tovornjakov, dodatnih 20 jih ima v naročilu. Investicijski stroški za take tovornjake so dvakrat višji kot za navadne kamione, razne stranke v agroživilskem in farmacevtskem sektorju pa so izrazile naklonjenost do teh okolju prijaznih vozil. Na odprtju polnilnice je evropska komisarka Violeta Bulc poudarila, da Evropa podpira uporabo novih in alternativnih energentov ter tehnologij na področju prometa. V ta namen Unija financira prav take načrte, ki spodbujajo infrastrukturne in prometne izboljšave. Obenem tudi taka vozila, ki bodo odslej točila plin v Sežani.

Bila je veselega značaja in z vsemi prijazna

Poslovila se je s. Stanislava Rotovnik

V soboto, 10. februarja 2018, smo se na tržaškem pokopališču poslovili od sestre Stanislave Rotovnik, ki je po dolgi bolezni umrla v petek, 2. februarja. Pogrebni obred s sveto mašo je v cerkvi na pokopališču pri Sveti Ani vodil upokojeni ljubljanski nadškof Alojzij Uran, ki je v svoji homiliji med drugim na kratko povzel njeno življenje in izpostavil, kako je bilo značilno povezano s čaščenjem Matere Božje. Tri mejnike je poudaril, in sicer datum rojstva 13. maja leta 1944, se pravi na god Fatimske Matere Božje, nadalje vstop v red 8. 9. 1968, se pravi na Mali šmaren, medtem ko je večne zaobljube podala na predvečer tega praznika leta 1974, in še dan smrti, se

pravi na letošnjo svečnico, to je na praznik Gospodovega darovanja.

Štajerka po rodu, rodila se je namreč pri Sv. Vidu nad Valdekom, se je dobro znašla med tukajšnjimi šolskimi sestrami svetega Frančiška. Službovala je v skoraj vseh postojankah, ki so jih sestre upravljale, in sicer v samostanu v Beli peči, v Gorici, pa tudi v Števerjanu, medtem ko je zadnja leta službovala v tržaškem samostanu pri Sv. Ivanu. V poletnih mesecih pa je bila večkrat tudi v Žabnicah.

Sestra Stanislava je bila daleč naokoli znana kot odlična kuharica, ki je med drugim rada vodila kuharske tečaje. V dolgih letih službovanja se jih je zvrstilo nič koliko, zlasti v Gorici in Trstu, včasih pa tudi drugod. Mnoge udeleženke tečajev vedo povedati, da je znala na izredno prijazen in vesel način posredovati svoje znanje. Korenine tega veselega pogleda na življenje so bile sicer odraz njenega veselega značaja, a so svojo moč črpale tudi v globoki veri, ki vse utemeljuje in osmišlja. Tudi tako je s. Stanislava pozitivno vplivala na okolje, v katerem je delovala.

V tem smislu se ji je zahvalila sestra Gabrijela, ki je lepo povedala, kako je znala v vsakem trenutku in pri vsakem delu prinesti žarek veselja. Zadnja leta smo sestro Stanislavo lahko večkrat srečevali v vratarnici v samostanu pri Sv. Ivanu, ko je z nasmehom in dobro besedo sprejemala obiskovalce.

Ob grobu so se sestre in drugi pogrebci poslovili od nje z velikonočno in Marijino pesmijo, ki ju je pokojna s. Stanislava še posebej rada prepevala. Naj počiva v miru.

Nove dogodivščine v priljubljeni nadaljevanki

Piflarji in divjaki spet na Radiu Trst A

V soboto, 17. februarja 2018, je bil na sporedu na Radiu Trst A prvi del nove mladinske radijske nadaljevanke v izvedbi Radijskega odra *Še bolj piflarji in divjaki*. Igra je nadaljevanje lanskoletne radijske serije *Piflarji in divjaki*, ki je imela med poslušalci velik uspeh, zato so se odločili, da ustvarijo novo sezono te nadaljevanke, ki jo je tudi letos napisal in režiral Tomaž Susič. Tudi v novi seriji so likom svoj glas posodili igralci Radijskega odra.

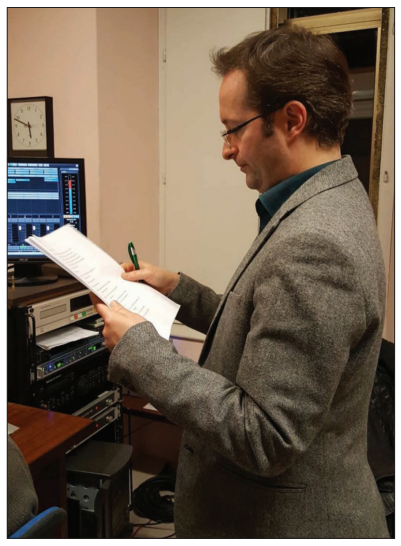

Kdor je lansko leto poslušal nadaljevanko, se gotovo spomni glavne junakinje Lare, ki v novi sezoni ne nastopa, saj je postala študentka in študira v Ljubljani. Mesto glavne junakinje tako prevzame njena mlajša sestra Jasna (Julija Berdon), ki je nastopala že v prvi sezoni. Skupaj z njo in njenimi prijatelji poslušalci odkrivajo svet, ki se skriva za višješolskimi klopmi.

Ker na radiu Trst A žal ne ponavljajo epizod, bomo na kratko obnovili, kaj se je zgodilo v prvem delu zgodbe, ki nosi naslov *Divji tek za prevlado*, za vse tiste, ki ste ga zamudili. Kot že omenjeno, prevzame mesto glavne junakinje Jasna, ki se v šoli s prijateljico Martino (Katerina Pertot) pogovarja o tem, kaj je pozitivnega v novem šolskem letu in kaj negativnega. V šoli poteka atletsko tekmovanje v teku na 100 metrov, kjer tekmujeta tudi Jasna in Martina. Ker se je na tekmovanje vpisalo premalo dijakov, so dekleta tekmovala skupaj s fanti. Jasna je zelo hitra in zato tudi zmaga, kar pa ni ravno všeč novemu dijaku iz četrtega razreda, ki se je tisto leto preselil na to šolo. Jasna mu čestita za drugo mesto, ta pa jo nesramno odvrne. Doma se Jasna zjoče pri mami (Manici Maver), ki jo tolaži in pravi, da je verjetno ranila fantov moški ponos, ker ga je premagalo mlajše dekle. Ko naslednji dan poteka finalna tekma v teku na 100 metrov, Jasna pred ciljem nerodno pade in si zvije gleženj, tako da zmaga novi dijak Jakob (Danijel Simonetig). Po tekmovanju se Jakob Jasni opraviči, ker je tako grdo ravnal z njo prejšnji dan, in ji pove, da je hotel zmagati, ker se ni mogel vključiti v nov razred. Zahvali se ji, ker je razumel, da je Jasna padla samo zato, da bi jo lahko on premagal. Na koncu epizode postaneta najstnika prijatelja.

Poleg omenjenih igralcev Radijskega odra so v prvi epizodi nastopili še Marjan Kravos v vlogi očeta in Jasmina Gruden v vlogi dijakinje Sofije. Za tehnično plat pa je poskrbel tehnik Samuel Simonovič. Vidi se, da je avtor nadaljevanke tudi sam profesor in da zato zelo dobro pozna višješolsko mladino, o kateri govori serija. Poleg tega vsebuje nadaljevanka polno glasbe, ki jo posluša današnja mladina.

Niz nadaljevanj je na sporedu vsako soboto ob 18.00 na Radiu Trst A v oddaji Mala scena. Vabljeni k poslušanju drugih dogodivščin Jasne in njenih prijateljev.

Urška Petaros

Obvestila

Društvo slovenskih izobražencev in Knjižnica Dušana Černeta vabita v ponedeljek, **26. februarja**, v Peterlinovo dvorano v ul. Donizetti 3 v Trstu na srečanje z vidno predstavnico mlajših slovenskih javnih delavcev v Argentini Mariano Poznič, ki je tajnica Zedinjene Slovenije in urednica tednika Svobodna Slovenija. Začetek ob **20.30**.

Pastoralni svet Openske dekanije, ki ga sklicuje openski dekan, bo zasedal v četrtek, **1. marca, ob 20. uri** v Marijanišču na Opčinah – ob duhovnikih, redovnikih in redovnicah vabljeni kateheti, veroučitelji, predstavniki župnij, župnijskih občestev, organizacij in vsak, ki želi sodelovati.

Sklad Mitja Čuk vabi mlade, da pristopijo k projektu "Mladi so za (s) klad" in obogatijo s svojimi izvirnimi dejavnostmi delovanje naše ustanove. Na razpolago so vam prostori in pomoč pri organizaciji predavanj, delavnic, nastopov in drugih pobud. Za informacije: urad@skladmc. org, 040212289.

Darovi

V spomin na **Lido Turk** in **Miljano Vesel** darujejo sredine prijateljice 75 evrov za Dobrodelno društvo in 75 evrov za Vincencijevo konferenco.

Za rojansko glasilo Med nami daruje Ivica Švab 10 evrov, Majda Cergol 20 evrov, Lizeta Janežič 20 evrov.

BERNARDA FINK GOSTJA V TKS

Mesto Trst bo v četrtek, 22. februarja, imelo v gosteh pevko svetovnega slovesa s slovenskimi koreninami: to je gospa Bernarda Fink.

Srečanje, ki ga prirejata Tržaško knjižno središče in Center za evropske študije, bo v Tržaškem knjižnem središču na Oberdankovem trgu v Trstu ob 18. uri. Bernarda Fink Inzko bo v živo spregovorila o svojem življenju in odmevni pevski karieri v samem svetovnem vrhu klasične glasbe. Z njo se bo pogovarjala prof. Neva Zaghet.

Bernarda Fink Inzko, soproga avstrijskega diplomata Valentina Inzka, se je rodila v slovenski družini v Buenos Airesu, kjer se je glasbeno izobraževala na Visoki šoli za umetnost gledališča Colon.

V družini ni bila samo njej glasba položena v zibelko, saj sta tudi mlajši brat Marko in sestra Veronika uveljavljena operna pevca. Ko je leta 1985 osvojila prvo nagrado na tekmovanju "Nuevas voces Liricas" se je odločila, da se preseli v Evropo. Zdaj živi z družino na Koroškem v Avstriji.

Kot koncertna pevka redno nastopa v velikih svetovnih glasbenih središčih in se posveča poučevanju opernega petja.

Njeni posnetki so prejeli mnogo nagrad, med njimi tudi Grammy, nagrado Gramophone, Diapason d'Or in številna druga priznanja.

Srečanje spada v niz dogodkov Centra za evropske študije, ki domuje v Trstu in namenja pozornost enotnemu slovenskemu kulturnemu prostoru in narodnim manjšinam, ki predstavljajo dodano vrednost za celo evropsko območje. CEŠ želi obogatiti obstoječe kulturno in socialno delovanje slovenskih društev in združenj: njegov pogled je namreč usmerjen tako v specifiko slovenskega prostora kot v njegovo vpetost v širši evropski kontekst.

29. Trst film festival

V središču pozornosti "revolucija" leta 1968 (2)

29. Tržaški filmski festival (TSFF) se je slavnostno končal z zadnjim filmom založnice in režiserke Elisabette Sgarbi **L'altrove piu' vicino, Un viaggio in Slovenia** (Potovanje v Slovenijo), v okviru netekmovalne sekcije Posebni dogodki. S svojim prefinjenim okusom je prikazala kraje in protagoniste kulturnega dialoga ob vzhodni meji: Magrisa, Rumiza, Rebulo, Pahorja, glasbenika Igorja Corettija-Kureta, igralca Braneta Završana. V tej sekciji bi rad še izpostavil najnovejše delo Sergeja Loznice, velikega ruskega dokumentarista, ki se zadnja leta posveča tudi igranemu filmu. Njegov celovečerec V megli (2012) je bil nagrajen v Cannesu in nato še v Trstu, kjer so mu leto prej posvetili retrospektivo. Lani je posnel črnobelo kroniko Austerlitz o razčlovečenem turističnem obiskovanju nemškega lagerja Sachsenhausen, kot tudi brezkompromisni izrez sodobne Rusije **Krotkaja** (Krotko dekle), ki je nastal v francoski, nemški, litovski in nizozemski koprodukciji. Na videz fikcijsko delo ohranja vse dokumentarne vrednosti iskrenega pričevanja umetnika, ki mora svoja dela producirati izven domovine. Navdih za glavni lik je režiser dobil v znani "fantastični povesti" Dostojevskega z istim naslovom (v slovenščini obstaja prevod Josipa Vidmarja). Njegova poetična in surova zgodba spregovori o globoki družbeni propadlosti, a tudi toplini ruskega človeka. Sijajna glavna junakinja Vasilina Makovtseva in galerija realističnih in paradoksnih likov, v glavnem negativcev iz podzemlja ob veliki jetnišnici iz sovjetskih in morda tudi carskih časov, poustvarjata atmosfero klasikov, kot Ivanovo otroštvo Tarkovskega ali Germanov Moj prijatelj Ivan Lapšin.

Lipanjska gibanja

Made in Kurdistan

Uspešna je bila enodnevnica v gledališču Miela, namenjena nadvse aktualni in boleči temi preganjanja 40-milijonskega naroda brez lastne države, ki živi razdeljen med štirimi državami: Irak, Iran, Sirija, Turčija. Z ogledom igranih in dokumentarnih filmov francoskega režiserja Stephaneja Bretona **Filles du feu** (Hčerke ognja), iranskega Kurda Bahmana Ghobadija **A Flag without a Country** (Zastava brez države), Turkinje Reyan Tuvi Gözyasina Yer Yok (Nič solz) in Turka Gürcana Kelteka **Meteorlar** (Meteori) ter ob pogovoru s prisotnima turškima avtorjema, smo si ustvarili dragoceno sliko o sodobni tragediji in genocidu, ki se več desetletij dogaja na kriznih območjih in mejah omenjenih držav, med spopadi, poboji, zračnimi, zemeljskimi napadi in protinapadi Isisa, kurdskih odporniških sil, tudi ženskih vojakinj, in med stradanjem beguncev, otrok. Ob uredniku pregleda Giuseppeju Gariazzu je vojni dopisnik Giuseppe Acconcia pripovedoval, kako so s kolegi šli brez dovoljenja v Kobane in so jih turške oblasti priprle in izgnale. Videli smo zgodbe taborišč kurdskih beguncev iz preteklosti in sedanjosti, v omenjenih državah. Posebno sugestivna je bila nekam utopična pripoved Ghobadijevega filma o letalskem učitelju Narimanu Anwaru in pop pevki Helly Luv, njunem spodbujanju malih beguncev in otrok iz Kurdistana. Videli smo osvobojene, a razdejane Kobane, ki po begu uničevalcev Isisa hočejo spet oživeti. Drama se žal nadaljuje, saj, prav ko so v Trstu prikazali omenjene filme, so turške sile izvajale ofenzivo v Siriji proti tamkajšnjim kurdskim odpornikom, ki so pripomogli k porazu Isisa.

Film Revolution

Čisto na koncu še o letošnji retrospektivi, se pravi o splošni kulturni revoluciji leta 1968, ki je zajela tudi film. Strokovnjaki **Ivan Velisavljević** (za Vzhodni del) ter **Mariuccia Ciotta** in **Roberto Silvestri** (za Zahod) so sestavili izbor, ki naj bi dokumentarno in simbolično ponazoril prevratniški čas in vrenje, ki je zajelo konec 60. let mlade protestnike, hipije in študente cele Evrope, Amerike in drugih celin. Po eni strani so tu bili izvirna reportaža iz praške pomladi, igrani film o romunskih prestopnikih, madžarski na videz zgodovinski film, ki je kazal na uporni leti 1956 in 1968 ali pa "revolucionarni" filmi jugoslovanskih avtorjev, kot Žilnik (**Lipanjska gibanja** in **Rani Radovi**) in Makavejev (**Sweet Movie**). Zanimiva je bila tudi avtobiografska rekonstrukcija Hrvata Nenada Puhovskega **Generacija '68** (2016) s pričevanji takratnih mladinskih jugo revolucionarjev Daliborja Martinisa, Slavoja Žižka, Slobodana in Slavenke Drakulić, Rajka Grliča itd.

Roberto Silvestri in Mariuccia Ciotta

Zgodovinska filmska kritika dnevnika **Il manifesto**, Ciotta in Silvestri, pa sta izbrala znane in manj znane ikone, ki so napovedovale, izražale, nadaljevale ali obračunale z razpoloženjem iz 68. leta. Na primer Bellocchiov prvenec **I Pugni in tasca** (Pesti v žepu) iz l. 1965, Antonionijev londonski film **Blow-Up** (1966), Truffautovo epizodo o Antoinu Doinelu **Baisers voles** (Ukradeni poljubi) in Godardov portret o skupini Rollings Stones **Sympathy for the Devil**, oba iz leta 1968, erotični skrajni film Donalda Cammella in Nicolasa Roega **Performance** (tudi z Mickom Jaggerjem) iz l. 1970, eksperimentalni film Philippeja Garrela **La cicatrice interieure** s pevko Nico in Pierrom Clementijem in Bertoluccijev **The Dreamers** (Sanjači) iz leta 2003 kot nostalgični konec družbene in politične utopije. Na srečanju o 68. letu sta se z Grosolijem, Ciotto in Silvestrijem pogovarjala igralca Paola Pitagora in Marino Mase', po rodu iz Trsta. Obujala sta res živahno in nezdržno anekdote iz snemanja Bellocchiovega filma, ki predstavlja prelomnico v povojnem italijanskem in evropskem filmu.

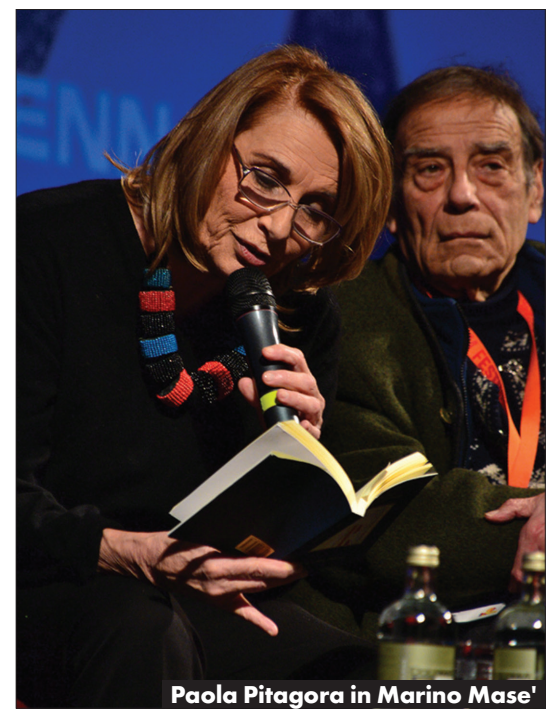
Paola Pitagora in Marino Mase'

Letos je bila zelo posrečena živobarvna mavrična festivalska podoba: skupinica elegantnih sprehajalcev v slogu belle epoque je predelana iz fotografije Marija Magajne o snemanju filma **Senilita''** pred tržaško občino, ki je natisnjena v katalogu. Grafični koncept Francesca Paola Cappellotta se navezuje na ikonografijo bogatega prelivanja barv in vizualnega šoka, ki sta tako značilna za celostno estetiko takratne revolucije, ki je zajela vso družbo, kulturo in medije. In temu je namenjena tudi milanska razstava **Revolution. Glasba in uporniki 1966-1970, od Beatlesov do Woodstocka.** Gre za pravi avdiovizualni hapening, med glasbo, podobami in originalnimi eksponati, ploščami, plakati, knjigami, oblačili in predmeti iz takratne pop kulture, ki poteka na razstavnem prostoru **Fabbrica del Vapore v Milanu** vse do 4. aprila. Info: mostrarevolution. it.

Davorin Devetak

Ukve / Slovo od Simona Prešerna

Bil je steber slovenstva v Kanalski dolini

V cerkvi svetega Filipa in Jakoba v Ukvah je bil v ponedeljek, 12. januarja 2018, pogreb Simona Prešerna, zavednega Slovenca iz Kanalske doline. Star je bil 96 let in je bil med osrednjimi akterji slovenskega življa na tem robu slovenskega etničnega ozemlja. Pogrebni obred, ki ga je spremljalo petje domačega cerkvenega pevskega zbora, je daroval duhovni oskrbnik na Svetih Višarjah gospod Peter Lah. Prisotna sta bila župan občine Naborjet Ovčja vas Boris Prešeren in predsednik sveta slovenskih organizacij Walter Bandelj. Pokojnikov lik je orisal Rafko Dolhar.

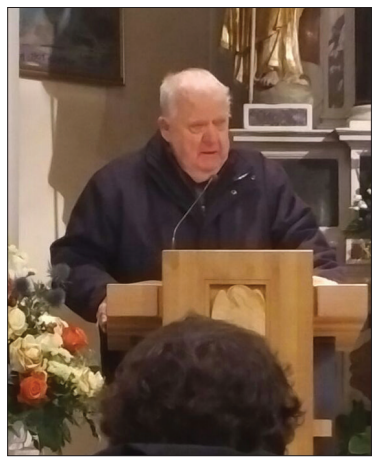

V svojem skoraj stoletju dolgem življenju je na Trbiškem delil prijetne in težke trenutke, ki jih je zgodovina nalagala našim tamkajšnjim rojakom. Bil je človek odprtega značaja, vselej pa je zasledoval dobrobit slovenskega življa. In to že od otroštva dalje. Rodil se je leta 1921 kot drugi izmed desetih otrok. Oče je bil krojaški mojster, mati je upravljala trgovino jestvin. Tudi sam Simon Prešeren je bil trgovec. Njegova trgovina z elektromaterialom je bila poznana široko naokrog.

Otroštvo je preživel v Ukvah. Tedaj je Kanalska dolina po podpisu Rapalske pogodbe prešla pod Italijo. Tamkajšnji Slovenci so se znašli v novi državi, ki je niso poznali. Tudi italijanščine niso poznali, saj je pouk na šolah dotlej potekal v nemščini in slovenščini. Cerkveno življenje je bilo v glavnem slovensko. Nemci so vsekakor predstavljali manjšino. Italijanska raznarodovalna politika je kmalu nastopila tudi v Kanalski dolini, ki je po prvi svetovni vojni postala del goriške nadškofije. Prav zato se je v tajnih okoliščinah po tihem krepila naveza med slovensko goriško kulturno sceno in Slovenci s Trbiškega. Simon Prešeren je bil priča prizadevanju tedanje slovenske duhovščine in goriških kulturnikov za ohranitev jezika in kulture predvsem v Ukvah in na Svetih Višarjah, ki so bile središče tedanje slovenske katoliške kulture. Med temi so bili Viktor Stanič, Anton Cešronja, Ivo Juvančič in Rafko Premrl, a tudi Janko Kralj in Lojze Bratuž, ki je Ukljane s slovensko pesmijo še bolj privezal k slovenstvu. Simon Prešeren si je ustvaril lepo družino. Kot zaveden Slovenec je otroke dal šolati v slovenske šole v Trst in Gorico. Bil je tudi aktiven pri stranki Slovenska skupnost in bil še dolga desetletja povezovalni element Slovencev v Kanalski dolini. Trdno je bil prepričan, da je treba mladim Slovencem vliti upanje in pogum, da se ne bi čutili prepuščene samim sebi in se ne bi predali asimilaciji.

Katja Ferletič

TAKI SMO (28)

WhatsApp: aplikacija za naš vsakdan!

Po pustu je čas za post. Začelo se je obdobje zmernosti in poglobitve, iskanja ravnovesja in primerne priprave na Veliko noč.

V majhni župniji v bližini italijanskega mesta Genova je župnik na svoji strani Facebook spodbudil župljane, naj se v 40-dnevnem obdobju pred Veliko nočjo postijo in naj zmanjšajo oz. se povsem odpovejo uporabljanju spetnih družbenih omrežij, še posebno aplikacije WhatsApp. Župnik pravi, da mora biti post čas, posvečen resničnim medsebojnim odnosom.

Zelo verjetno se je za te župljane, pa tudi za vse nas, v našem vsakdanjem življenju lažje odpovedati uživanju mesa ali npr. sladkarij kot pa uporabljanju WhatsAppa. To je aplikacija na pametnih telefončkih z internetno povezavo, s katero pošiljamo takojšnja sporočila. Bila je prva alternativa SMS-om, omogoča uporabnikom, da si brezplačno izmenjujejo tekstovna sporočila besedil, slik, videoposnetkov, dokumentov in lokacije kot tudi glasovnih klicev. WhatsApp sta ustanovila Jan Koum in Brian Acton, ki sta pred tem skupno preživela 20 let pri družbi Yahoo. Na začetku leta 2014 je aplikacijo WhatsApp kupil Facebook, vendar še vedno deluje kot ločena aplikacija. Mark Zuckerberg, predsednik in soustanovitelj Facebooka, trdi, da sta Instagram in WhatsApp svetovno najbolj uporabljeni sredstvi za izmenjavo fotografij, sporočil in "zgodb" v računalniškem okolju: po zadnjih podatkih se vsake aplikacije dnevno poslužuje 300 milijonov ljudi. Samom WhatsApp šteje več kot milijardo in pol uporabnikov vsak mesec in v 180 državah na svetu (skupno 60 milijard sporočil na dan). Uporabljamo ga za ohranjanje stika s prijatelji in družinami, kadarkoli in kjerkoli. Celo na letošnjem sanremskem Festivalu so gledalci z domačega kavča med televizijsko oddajo, ki je bila predvajena v živo na italijanski državni televiziji, pošiljali sporočila in komentarje neposredno v režijo. WhatsApp je spremenil tudi način komuniciranja v družinah, postal je sredstvo za vzdrževanje medsebojnih odnosov še posebno v primerih, ko je fizična oddaljenost problem v življenjski rutini družine. Pri mlajših starših, ki imajo v povprečju po dva mladoletna otroka, pa se je povsem ustalila navada, da si s svojimi otroki izmenjujejo tudi sporočilca glede vsakodnevnih opravil in dogodkov.

Širjenje uporabe tehnoloških sredstev pri vzdrževanju medsebojnih odnosov je gotovo posledica stalne izpostavljenosti digitalnim komunikacijskim kanalom in povečanju spretnosti pri uporabi le-teh, največ pri mlajših generacijah uporabnikov. Znanstveniki, ki preučujejo vpliv informatske mreže na človeške, v specifiki družinske odnose, trdijo, da ima ta več pozitivnih kot pa negativnih učinkov na medsebojno kohezijo in na sodelovanje v družbenem življenju. Namen njihovih raziskav ni poudariti grobo nasprotje med tradicionalizmom in inovacijo, pač pa prepoznavanje potenciala, ki ga imajo spletni družbeni portali pri gradnji čim boljših medsebonih odnosov v družini.

Gotovo smo pri nas doma in v naši družbi prijateljev inovatorji, saj si večkrat na dan dopisujemo in si pošiljamo fotografske utrinke. Iz naših spletnih klepetalnic so seveda otroci izključeni, a vseeno se vse vrti okrog njih: imamo klepetalnico, v kateri sodelujemo mamice, ki imamo otroke v vrtcu, in tisto za otroke v osnovni šoli, "moško" klepetalnico, kjer se očetje menijo, kdaj bodo šli zvečer na pivo in kdo bo trezen voznik. "Ženska" klepetalnica gotovo ni tako zanimiva, saj je nastala z namenom, da bi se tudi me zmenile za večerno pijačo, razvila pa se je v neke vrste vojni bilten, kjer si izmenjujemo novice glede zdravja naših otrok in domačih nalog (zanimivo, kako si vsak otrok po svoje razlaga navodila, ki jih v šoli daje učiteljica). Vsakodnevno z WhatsAppom pošiljam fotografije svojih otrok noni, saj mora biti obveščena o vsem in videti vse spremembe, ki so se med dnevom pojavile na njihovih obrazih: otroci pač tako hitro rastejo!

Podobno kot pri nas se dogaja tudi doma pri Windsorjih, angleški "royal family", saj se tudi oni poslužujejo WhatsAppa in družinske virtualne klepetalnice. Glede na to, kar je medijem razkril kraljičin nečak, je nastala v klepetalnici kraljeve družine celo prevelika gneča in večina članov bi se rada iz nje izključila, a se noče zameriti drugim (čisto angleški način obnašanja), tako da vsi mirno poslušajo telefonsko brnenje, ki obvešča, da je ta ali oni bratranec napisal novo obvestilo.

Večina od nas "mlajših uporabnikov" ima na svoji aplikaciji tudi službeno klepetalnico: s kratkimi sporočili si izmenjujemo informacije, ki so potrebne za organizacijo dela. Globalno gledano, zelo hitro narašča tudi število sporočil, ki si jih uporabniki WhatsAppa izmenjujejo z raznimi podjetji. Zaradi tega je nastala nova, trenutno še brezplačna aplikacija WhatsApp Business, s katero lahko mlajša podjetja komunicirajo s svojimi strankami, tako pred nakupom blaga ali soritve kot v post-prodajni fazi. V praksi bo delo, ki ga zdaj opravljajo klicni centri, potekalo po aplikaciji na gotovo bolj priročen način za vse uporabnike, a to ni dobra novica za vse tiste, ki nudijo telefonsko asistenco.

Pričakovati moramo povsem tehnološko napredno in avtomatizirano prihodnost, ko bo v mnogih dejavnostih računalnik zamenjal človeka. Sprašujem se, ali bo, prej ali slej, tudi moj vsakdan organiziral kdo drug in sporočila v mojo družinsko in službeno klepetalnico namesto mene pisal neki "virtualni" uporabnik s trdnimi živci.

PRIMORSKI PRIIMKI (62)

Tino Mamić

BONUTTI

Bonutti je eden mnogih furlanskih priimkov, ki so prišli iz Furlanije. Da je bilo tega mešanja prebivalstva ogromno, pričajo mnogi priimki, najbolj pa priimek Furlan. Čeprav najdemo med Slovenci tudi veliko italijanskih priseljencev, pa je bilo furlanskih neprimerno več. Na Primorskem so furlanski priseljenci poleg Hrvatov in Srbov gotovo najbolj številni. Furlani so se priseljevali med Slovence velikokrat kot obrtniki, saj je rokodelstvo v Furlaniji cvetelo.

Dokument, ki je prvega Bonuttija spremljal ob prihodu na Primorsko (1885). Podpisal ga je župan v Gonarsu. V njem je datum Titejevega rojstva in ime staršev: Giuseppe Bonutti in Antonia Miconi. Knjigo hrani župnija Bukovica.

Priimek Bonutti je samo ena od različic priimka: Bonut, Bonuti, Bonuto in Bonutto. Nastal je iz latinske besede bonus v pomenu dober. Končnica UTTI je italijanska. Izvorno furlanski priimek je bil v začetku verjetno Bonut. Dobil ga je človek, ki je bil dober po srcu. Možno je sicer tudi obratno – ker so bili priimki velikokrat v resnici norčavi vzdevki, je bil prvi Bonutti mogoče tudi hudobnež. A vendarle lahko ocenimo, da je ta razlaga manj možna kot prva. Slovenska različica priimka je Dobrič, mogoče tudi Zlatič.

Dr. Karl Bonutti ob izidu avtobiografije, izjemnega dokumenta življenja v 20. stoletju.

Bonuttije na Primorskem najdemo v Bukovici leta 1885, ko sta se tja priselila zakonca Giovanutto Bonutti (1850-1926) in Maria del Frate (1855-1889) s tremi otroki. Kaj je Titeja, kot so mu rekli, pripeljalo iz rojstnega Gonarsa, kjer je bil rojen v predelu z lepim imenom Paradiso, v Vipavsko dolino? Kot oskrbnik videmskih grofov Del Mestri je postal upravnik v "frnaži", tovarni opeke v Bukovici.

Mlada družina je pognala nove korenine v Bukovici. Že kmalu pa se je vse obrnilo. Mama Maria, ki je po treh otrocih (Giuseppe, Anna, Antonia) v Gonarsu v Bukovici rodila še sina Antona, je bila spet noseča. Kmalu po 34. rojstnem dnevu, 29. novembra 1889, je rodila dvojčici, Veroniko in Alojzijo. V nekaj dneh se je življenje obrnilo povsem na glavo. 1. decembra je umrla Alojzija, 2. Veronika in 5. mama Maria. Tite je ostal sam s štirimi otroki – najstarejši je imel 10, najmlajši pa manj kot dve. V tistih časih je bilo življenje vdovca ali vdove skorajda nemogoče. Vsi, ki so izgubili soprogo ali soproga, so se navadno ponovno poročili že v nekaj mesecih. Za veliko večino vdov (cev) je vdovstvo trajalo le nekaj mesecev, saj sicer niso mogli preživeti. Tite pa se vendarle ni poročil in je sam poskrbel za vzgojo štirih malčkov. Ni mu bilo lahko.

Kalinova upodobitev Bonuttijevih šestih otrok.

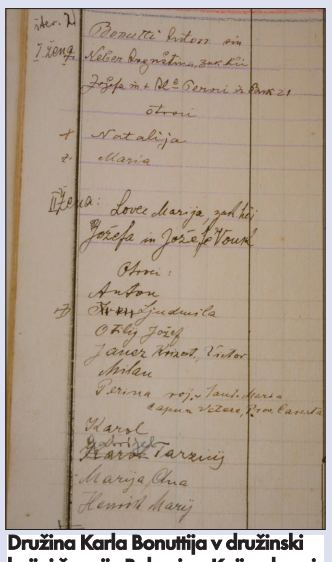

Družina Karla Bonuttija v družinski knjigi župnije Bukovica. Knjigo hrani župnija Bukovica.

Po njegovi zaslugi najdemo Bonuttije v Sloveniji vse do danes. Priimek pa se je ohranil tudi v Gonarsu. Zanimivo, da najdemo v župnijski družinski knjigi dokument o priseljeni družini, ki ga je podpisal gonarški župan. V njem je našteta celotna družina, kot priimek pa je napisan Bonutto. V Gonarsu najdemo Bonuttije še vse do danes. Po svetu živi danes okoli 1000 Bonuttijev. Največ jih je v Braziliji, polovica vseh. V Italiji jih je 280, v Argentini 90, v Franciji 50 in v ZDA 30.

Najbolj znan Bonutti v Sloveniji je seveda dr. Karl Bonutti, ekonomist in diplomat, ki je ravno v začetku februarja obhajal svoj častitljivi jubilej, 90. rojstni dan. O prihodu Titeja, svojega deda, na Primorsko, piše v zanimivi avtobiografiji Med izbiro in zgodovino (Goriška Mohorjeva 2015). Odlična knjiga pa je še vse več kot to, saj natančno opisuje razmere v Gorici in okolici v najhujših letih bratomorne in druge svetovne vojne. Bonutti je moral bežati in se je ustalil v ZDA. Kljub temu je venomer iskal stike tudi s Slovenci, ki so ostajali na tej strani železne zavese, tudi z mnogimi levičarskimi intelektualci, kasnejšimi politiki in gospodarstveniki. Njegova pomoč je bila ključna za izgradnjo goriškega Katoliškega doma. Pri zbiranju denarja mu je pomagal tudi ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman in dr. Bonutti je tisti, ki je največ naredil, da so škofa slednjič pokopali v ljubljanski stolnici. Bonutti je kot prepričan demokrat in kristjan vedno zagovarjal spravo in vzpostavljal dialog z drugo stranjo, čeprav ga je ta pognala v svet. Zato še danes doživlja napade ne le z leve, ampak tudi z desne.

Dr. Bonutti jesen življenja preživlja na Pristavi (Rafutu) pri Gorici. S pokojno soprogo sta se priselila domov, v Stari kraj, kot rečejo domovini ameriški Slovenci. Šest otrok in kopica vnukov ostaja onkraj Atlantika. Zelo zgovorno pa je, da se je na Pristavo želel preseliti tudi njegov sin, dr. Peter Bonutti, svetovno znani zdravnik in inovator. V Rožni Dolini je želel odpreti ortopedsko kliniko, a pri slovenskih oblasteh njegova investicija ni naletela na odprta vrata. Vsak komentar je verjetno odveč.

Politične stranke predstavljajo volilne programe in kandidate za nove poslance!

Post, čas za razmišljanje, molitev in odrekanja

V Sloveniji poteka dogajanje, ki sta ga omogočila dva dogodka hkrati. Zaradi razsežnosti, tradicije in zlasti pomena za vernike in Cerkev je najbolj pomemben postni čas, v katerem potekajo obredi in drugi dogodki v pričakovanju Velike noči, največjega in najbolj pomembnega krščanskega praznika. Ta bo letos v nedeljo, 1. aprila.

Obdobje 40-dnevnega posta naj bi bilo napolnjeno z razmišljanji o človeku, njegovem bivanju, tudi o smrti, z molitvijo, o Bogu, ki je od mrtvih vstal, in z najrazličnejšimi odrekanji. O postu je papež Frančišek objavil poslanico, v kateri svari pred "lažnimi preroki, ki obljubljajo srečo ter lahke in takojšnje rešitve za trpljenje. Prve žrtve tega so mladi. Številnim se ponuja lažno zdravilo v drogah, 'uporabi in zavrži' odnosih, virtualni resničnosti družbenih medijev ter lahkih, a nepoštenih zaslužkih. Ti prevaranti odvzemajo to, kar je najvrednejše: dostojanstvo, svobodo in sposobnost ljubiti". Papež nadalje opozarja pred nasiljem, "ki ga izvajamo proti tistim, ki ogrožajo našo 'gotovost', torej proti nerojenim, bolnim in ostarelim, tujcem in bližnjim, ki ne ustrezajo našim pričakovanjem. Zdravila Cerkve za takšno ohlajeno ljubezen so molitev, miloščina in post, kar nas prebudi, napravi nas bolj pozorne do Boga in bližnjih ter razvname voljo po pokorščini Bogu, ki edini lahko nasiti našo lakoto".

Papež Frančišek je v poslanici o postu podal tudi svojo definicijo postnega časa. Ta se glasi: "Postni čas je pot od suženjstva do svobode, od trpljenja do veselja in od smrti do življenja".

Cveto Uršič

Slovenski škofje so Pastirsko pismo za postni čas objavili v dveh delih. Navajajo stališča in poglede Cerkve na sedanje verske in posvetne probleme v Sloveniji, ob tem pa opozarjajo, "da smo za prenos vere naslednjim generacijam odgovorni vsi člani cerkvenega občestva, da je družina dejansko prva veroučna šola: družinska molitev ter iskren pogovor o verskih vprašanjih sta za otroke neprecenljiva popotnica. Obhajilo, kot rad poudarja sveti oče, ni nagrada za popolne ljudi, temveč zdravilo za grešnike".

Naši škofje v Pastirskem pismu za postni čas nadalje poudarjajo, "da je v Sloveniji v osemdesetih letih prejšnjega stoletja k prvemu obhajilu pristopilo več kot 90 odstotkov otrok, ki so prejeli sveti krst, konec devetdesetih le slabih 80 odstotkov, zdaj pa prvo obhajilo prejme samo še 68 odstotkov krščenih otrok. Ker se število cerkvenih porok manjša in narašča število zunajzakonskih skupnosti, ki so običajno manj vpete v življenje Cerkve, se bo verjetno odstotek otrok, ki pristopijo k prvemu obhajilu, še zmanjšal".

Skladen s stališči, ugotovitvami in opozorili slovenskih škofov v postnem času je tudi Cveto Uršič, novi generalni tajnik Slovenske karitas, naše osrednje katoliške dobrodelne ustanove. V intervjuju za tednik Družina je zatrdil, " da Cerkev in Karitas služita ljudem tam, kjer živijo, kjer trpijo in kjer upajo". Prepričan je, "da je revščine v Sloveniji preveč, saj skoraj 280.000 ljudi živi v revščini. Žalostno je, da prihajajo na Karitas po materialno pomoč tudi družine, v katerih sta oba starša zaposlena, prejemata pa minimalno plačo, ki ne zadošča za preživetje".

Čas posta je vrednota, ki jo doživlja in izpolnjuje veliko število Slovencev, politika in politične stranke pa so posvetne ustanove, ki stremijo k prestižu in vladanju v družbi in državi. Politično prizorišče je v pričakovanju volitev pestro, raznoliko, zapleteno ter včasih polno dvoumnosti. Razmere so take, da se vse stranke na različne načine dobrikajo volivcem, poslanci pa so zaskrbljeni zaradi možnosti, da ne bodo več kandidirali in torej ne ponovno izvoljeni. V Socialnodemokratski stranki so že predstavili nekaj oseb, ki naj bi postale ministri v vladi, ki naj bi jo po parlamentarnih volitvah oblikovala prav ta stranka. Največja vladajoča stranka, Stranka modernega centra, bo imela kongres 10. marca, ko bodo, tako sporočajo, politiko in javnost seznanili z "uspehi stranke in vlade pri stabilizaciji razmer v državi in predstavili volilni program stranke". V javnih občilih se pojavljajo imena t. i. novih obrazov, to je politikov, ki bi se po volitvah morda povzpeli med vladajoče v Sloveniji. Med njimi še zmeraj prednjači Marjan Šarec, župan občine Kamnik. Sam sicer ponavlja, da ni novi obraz slovenske politike, saj je že osem let župan in torej politik. Vršilec dolžnosti predsednika Nove Slovenije, Krščanski demokrati, Matej Tonin, predsednike drugih strank, v "povabilih na kavo", prepričuje, da se njegova stranka zavzema za sporazum med vsemi strankami, v dobro Slovenije. Opazno je, da se v političnem besednjaku ne omenja več, da kakšna stranka nasprotuje sodelovanju s SDS in opozicijskim voditeljem Janezom Janšo. Pač pa je novi glavni in odgovorni urednik tednika Demokracija, Jože Biščak, v svojem uvodniku sporočil, "da so po neuradnih informacijah v nekaterih medijih nastale projektne skupine, ki imajo en sam namen, namreč za vsako najmanjšo malenkost napasti in očrniti največjo opozicijsko stranko, to je SDS, in njenega predsednika Janeza Janšo".

Medtem pa velika civilno družbena organizacija, Zbor za republiko, ki naj bi bila pod vplivom SDS, pripravlja simpozij z naslovom *Kako končati tranzicijo (prehod) iz socializma v novo državo in vzpostaviti demokracijo*. Simpozij, na katerem pričakujejo veliko udeležbo različnih politikov in predstavnikov različnih organizacij in ustanov z javnega prizorišča, bo potekal ob sredah, od 21. februarja do 14. marca.

Slovenija je sicer pod vtisom in političnimi pritiski razčlenjene stavke delavcev in uslužbencev javnega sektorja. Njihovi sindikati vztrajajo pri zahtevi, naj jim država odobri plačne poviške, v skupnem znesku skoraj milijardo evrov. To se seveda ne bo zgodilo, opozarjajo na finančnem ministrstvu, ker bi s takim zneskom porušili celoten finančni in proračunski sistem države. Udeleženci stavke in njeni nasprotniki ostajajo neomajno pri svojih stališčih in pogledih na stavko, ki poteka v predvolilnem času, ko se vsak sporazum ali kompromis navadno lahko razume kot škodljivo popuščanje nasprotni strani. Sicer pa se je minister za javno upravo Boris Koprivnikar odločil vladi predlagati, naj ga zamenja kot vodjo pogajalske skupine v pogajanjih s sindikati javnega sektorja. Pravi, da se je za to odločil "morda tudi glede na številne kritike, s katerimi se sooča".

Marijan Drobež

SNG Nova Gorica / Šesta premiera v sezoni 2017/2018

Realisti

Slovensko narodno gledališče Nova Gorica bo na domačem odru v četrtek, 22. februarja 2018, in v petek, 23. februarja, premierno uprizorilo delo Realisti, kabaret za pet igralcev, pijanca in občinstvo. Šesta premiera v letošnji sezoni je nastala v režiji Tijane Zinajić. Delo je napisal Jure Karas, tudi dramaturg predstave. Snov zanj je črpal iz današnjega časa in okolja,

tekst pa napisal v duhu nadrealističnega humorja. Tina Zinajić se je vrnila v SNG Nova Gorica po osmih letih. Takrat je režirala svojevrstno otroško predstavo Antonton, ki se je publiki zelo priljubila in prejela kar nekaj nagrad. V predstavi Realisti igrajo sami mladi člani igralskega ansambla SNG Nova Gorica, Peter Harl, Jure Kopušar, Matija Rupel, Urška Taufer, Žiga Udir; nastopa tudi Anže Vrabec /Joži Šalej. Poleg režiserke Zinajić in dramaturga Jureta Karasa pri predstavi sodelujejo lektor Srečko Fišer, scenografinja Neža Zinajić, kostumograf Matic Hrovat, korepetitorja Joži Salej in Anže Vrabec ter oblikovalec svetlobe Samo Oblokar. / IK

Nedostopnost Posočja slabi čezmejni kulturni in gospodarski pretok

Četudi ne govorijo ali ne znajo več slovensko, imajo slovensko srce

Razvoj slovenske kulture v Sloveniji in zunaj nje je bil vedno povezan z vzgojo družinske tradicije, vere, šolske vzgoje, gospodarske povezanosti in tudi politike. Zato tudi danes ni vseeno, kako smo med seboj povezani na vseh teh področjih povsod, kjer živimo na slovenskem strnjenem ozemlju, kot izseljenci ali na začasnem delu v tujini.

Ob slovenskem kulturnem prazniku se vse premalo vprašamo, ali v matici dovolj naredimo za živ pretok slovenske kulture in slovenskega gospodarstva čez "mejo" iz najbližjih krajev ob njej, saj naj te ne bi bilo več. Dejstvo je, da je kultura tista, ki nas dela Slovence, toda brez gospodarskega pretoka in pomoči bodo vasi v Benečiji le še prazne hiše, je bilo ponovljeno tudi na letošnjem novoletnem srečanju s Slovenci v Videmski pokrajini. Razvoj slovenstva je bil neposredno povezan s kulturo, vero, šolstvom, politiko in ne nazadnje s kakovostjo strokovnega usposabljanja, storitev in povezovanja na vseh ravneh. Prav iz potrebe po povezanosti vsega tega s Slovenci po vsem svetu je dala "slovenska pomlad" v Dragi, že v osemdesetih letih, pobudo za ustanovitev Slovenskega svetovnega kongresa, in to še pred javnimi pripravami na ustanovitev lastne demokratične države. Žal se ta začetni pomladni proces demokratične oblike države ne more dokončati, ker so ga zavrli premočni nasprotniki, ki jim je vse to v prikrito spotiko.

Država, država ..., kje si?!

Znano je, kako visoko zavest so ohranjali rojaki po svetu in izven sedanje države skozi več generacij in kako so gradili svoje cerkve, kulturne domove, pomagali te graditi tudi v zamejstvu, podpirali društva (nevidna za pomoč totalitarnih oblasti doma), pomagali pri osamosvajanju ter priznanju države Slovenije. Vemo, da veliko od njih oz. velika večina ne obvlada slovenščine in mnogi bi se je učili, če bi bili boljši pogoji za to, čeprav so oni že tretji ali četrti rod v izseljenstvu. Njihov interes in želja sta, da Slovenci v Sloveniji živijo v urejeni, na evropskih demokratičnih temeljih zgrajeni parlamentarni demokraciji. Toda spremljajo vsak pozitiven korak slovenske države, njenega gospodarstva, v svetu odmevne inovacije podjetnika ali znanstvenika, navijajo za slovenske reprezentante, alpiniste ... in svojim sosedom s ponosom kažejo fotografije izjemno lepih krajev, od koder so prišli za boljšim kruhom ali pribežali pred nasiljem njihovi predniki. Le kakih tristo se jih je po osamosvojitvi za stalno vrnilo v Slovenijo, toda njihova sprejetost s strani določene opcije na oblasti je ostale odvrnila od tega koraka. Tudi od koraka poslovnega sodelovanja. Država in vsak od nas mora čutiti dolžnost vzpostavitve takšnega odnosa, da bomo lahko začeli sproščeno in brez strahu gospodarsko sodelovati, posebno z ljudmi tik ob meji, kot je to že bilo samo po sebi umevno pred totalitarnimi in rasističnimi režimi, ki so pustili močno "poškodovanost" v zavesti posameznika in družbe.

Toda, kaj so sosednje države, institucije in določene organizacije ter posamezniki naredili, da bi te posledice presegli? Vzorec skrb vzbujajočega stanja je, ko nekateri naši politiki nič ne vedo ali nočejo vedeti o Slovencih v Kanalski dolini, kaže izjava, da mora potekati prometna in gospodarska povezava Bovškega s svetom in osrednjo Slovenijo "po slovenskem ozemlju in ne čez Italijo". Žal, tam, kjer nismo prisotni, se zgublja tudi zavest o nas, o pripadnosti ... No, pa saj imajo celo nekateri na tej strani meje občutek, da zanima prestolnico le tukajšnji narodni park, v katerega okolici naj se spreminja čim manj. To pa pomeni zaviranje gospodarskega razvoja, čeprav bomo morali čez dvajset let zapreti v Bovcu osnovno šolo, ker se mlade družine selijo, ker ne najdejo primerljive zaposlitve, niti pogojev za samozaposlitev, dnevna vožnja v službo pa je po teh cestah časovno in stroškovno nevzdržna.

Letališče kot v Portorožu, s 30 tisoč potniki v letu, bi zadoščalo tudi za Posočje

Zgornje Posočje je najslabše dostopno območje v Sloveniji

Dejstvo je, da je Posočje za kulturne in gospodarske povezave z zamejstvom in središčem Slovenije usodno nedostopno in nič ne kaže, da ima država namen v to stanje posegati kaj bolj kvalitetno kot s krpanjem varnostno najbolj izpostavljenih prometnih točk. To pa blokira čezmejni pretok kulture in gospodarstva - prihod turistov. Kot rečeno, se posledično prebivalstvo stara, dolina prazni. Obenem tudi to odločilno prispeva k temu, da se to dogaja tudi Kanalski dolini in Benečiji. Dobre želje z nedavnega srečanja s Slovenci iz Videmske pokrajine o revitalizaciji Benečije s pomočjo zaposlitev mladih Benečanov v Posočju so, pod temi pogoji, le pogrete sanje, ki utonejo v temi, ko se ljudje iz dvorane porazgubijo v zimsko noč. Pomlad, slovenska pomlad se oddaljuje in po naslednjih volitvah bo znova kaj pomladnega vetra? "Bog pomagaj"!, je zavzdihnila dobro znana pisateljica, novinarka, publicistka in politična analitičarka. Morda jo je bilo groza neposredno odgovoriti.

V devetnajstem stoletju, ko je bila predelska cesta pomembna vojaška in gospodarska povezava Benetk, Benečije in Posočja s sosednjo Koroško oz. z Dunajem, so leta 1857 opravili ljudsko štetje in v bovškem okraju našteli kar 6218 prebivalcev. Takrat je bil Bovec drugi največji trg na Primorskem! Potem je njihovo število padalo vzporedno s tem, kot je izgubljala veljavo najpomembnejša gospodarska povezava, to je s Koroško, ko predelske ceste niso toliko posodabljali. Bovško in dokaj slovenska vas Rabelj sta se znašla v vsestranskem slepem črevesu, brez bolj pretočne ceste čez Predel.

V bistvu se je skokovito nazadovanje začelo pod nasilnim režimom po prvi svetovni vojni in dosti se ni spremenilo tudi kasneje. Včasih prinaša krizno stanje tudi spoznanje, da morajo občine vzeti usodo v svoje roke in urediti, ob športnem, še turistično letališče v Bovcu. Potem pa bo Posočje le zanemarljivo malo časa oddaljeno od zelo obiskanih letališč, kot so turistični biser Benetke, Dunaj, Dubrovnik, Zagreb, München, Budimpešta ...

Miran Mihelič

NA BOŽJO POT ŠE MALO NAOKROG (1)

Mariza Perat

GUADALUPE V MEHIKI

Kot Lurd in Fatima je tudi Guadalupe svetovna znana Marijina božja pot.

Mehika, z glavnim mestom Mexico, leži v Srednji Ameriki.

Dežela ima bogato zgodovino. Tu so se okrog leta 1100 po Kr., v današnji Srednji Mehiki, naselili Azteki. Bili so to junaški, a tudi kruti vojščaki, strah vseh sosednjih ljudstev, katere so podjarmili. O sebi so govorili, da so "Ljudstvo Sonca". Sonce so častili po božje in žrtvovali so mu tudi ljudi.

Azteški vojščak

Njihovo glavno mesto Tenochtitlan, danes Mexico, je za Azteke bilo "Mesto Sonca". Poročila pravijo, da je bilo to najlepše mesto, ki so ga Indijanci kdajkoli zgradili na ameriški celini. Zgrajeno je bilo na otoku sredi jezera Texococo, s kopnim pa so ga povezovali mostovi in dvignjene ceste. Lepota mesta je prevzela celo španske osvajalce, ko so leta 1519 pripluli v deželo Aztekov. Vodil jih je Herman Cortes.

Del mesta Tenochtitlan

Španci so deželo, ki so jo imenovali "Nova Španija", zasedli in podjarmili. Med njimi in Azteki je tako prišlo do silovitih bojev. Španski osvajalci so zasedli "Mesto Sonca", sedež vlade Aztekov ter ga leta 1521 do tal porušili, in to kljub temu da so ob prihodu s tolikim občudovanjem zrli nanj.

Azteki so bili zdaj premagani, njihova skupnost razpršena. Španci so s kruto roko uničili vse, kar jim je bilo domačega: njihovo kulturo, njihov jezik, njihovo vero, njihove navade. Azteki so se počutili izgubljene, brez korenin, brez doma.

Hernan Cortes

Kmalu zatem so iz Evrope v Mehiko prispeli misijonarji. Prvi so bili frančiškani, ki so sem prišli leta 1524. Za njimi so kmalu dospeli dominikanci, leta 1533 pa še avguštinci.

Juan Diego

Misijonarji so se zelo trudili, da bi domače prebivalstvo branili pred nasiljem osvajalcev. Želeli so, da bi domačini sprejeli krščansko vero, kar pa nikakor ni bila lahko naloga, in to predvsem zaradi trdno ukoreninjenega poganstva, ki si ni pomišljalo božanstvu Sonca žrtvovati tudi žive ljudi. Azteki so bili namreč prepričani, da se mora sonce s temi žrtvami hraniti, ker bi drugače izgubilo svojo moč. Vendar pa so sčasoma le dobili zaupanje do misijonarjev in se tako približali tudi krščanstvu.

Misijonarji so se pri verskih obredih skušali vživeti v navade in miselnost domačega prebivalstva, ki je verske obrede rado obhajalo z velikim slavjem in praznovanjem. Ljudstvu pa so tudi drugače pomagali. Zgradili so bolnišnice in šole, domačine so naučili rokodelstva in boljšega obdelovanja zemlje ter jih tako obvarovali pred nasiljem osvajalcev.

Marijino prikazovanje na griču Tepeyac

Približno v istem času, dne 9. decembra 1531, bila je sobota, se je Juanu Diegu, (1474 - 1548), 57-letnemu obdelovalcu zemlje, vdovcu brez otrok, Indijancu iz rodu Aztekov, na griču Tepeyac, v severnem predelu glavnega mesta, prikazala Božja Mati.

Juan Diego, ki je nekaj let prej sprejel krščansko vero, je bil tistega dne namenjen k frančiškanom, da bi se tam udeležil molitve in krščanskega nauka. Pot ga je vodila mimo griča Tepeyac. Tedaj je zaslišal petje, tako milo in lepo, kot bi prihajalo iz samega raja. Nenadoma je nastala tišina in Juan Diego je zaslišal neskončno ljubezniv glas, ki ga je v jeziku nahuatl, torej v jeziku Aztekov, klical "Juanito! Juan Dieguito"! Tu je treba omeniti, da pomanjševalnica imen odraslih oseb pri Aztekih nikakor ni bila znamenje nežnosti, ampak je pomenila veliko spoštovanje in čislanje neke osebe.

Juan Diego je stekel na grič, od koder je prihajal glas. Zagledal je mladenko, približno 18-20 let staro. Njena obleka je bila bolj bleščeča kot sonce, iz kamna, na katerem je stala, so se usipali žarki. Tla okrog nje so se blestela v mavričnih barvah, čeprav je vsenaokrog ležala megla. Prevzet od nebeške Prikazni, se je Juan Diego vrgel na tla.

NOVI GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednica Franka Žgavec
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385
Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.eu
www.noviglas.eu
TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it
LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493
PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov
Bančni podatki: IBAN: IT 61 H 0892812400013000730643, SWIFT ali BIC koda: CCRTIT2TV00 naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 – 34170 GORICA.
OGLAŠEVANJE: tel. št. 0039 0481 533177 – e-mail zadruga.gm@gmail.com
Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.
Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC
Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu
Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250
Novi glas prejema javna sredstva za medije.
Novi glas je kot član združenja FISC tudi v inštitutu IAP (Istituto dell'Autodisciplina Pubblicitaria) in spoštuje njegov kodeks
To številko smo poslali v tisk v torek, 20. februarja 2018, ob 13. uri

Beneška Slovenija / Lepa prireditev v Špetru

Dan kulture - dan ljubezni

Benečija je dan slovenske kulture praznovala v soboto, 17. februarja, in sicer z odlično izpeljano prireditvijo, za katero je poskrbela Dvojezična šola Pavla Petričiča. Večnamenska dvorana centra v Špetru je bila ob tej priložnosti res nabito polna, saj so se poleg domačinov na povabilo odzvali tudi poslušalci iz Slovenije in Trsta. Goste so najprej razveselili člani mladinske folklorne skupine Živa nit Junior, ki se sicer na vajah zbirajo komaj dva meseca, a so kljub temu živahno in dovršeno prikazali občinstvu najbolj tipične beneške plese, medtem ko jih je na harmoniko spremljal mladi Mattia Trusgnach. Otroci, bilo jih je res veliko, kar obeta živahno prihodnost beneške folklorne skupine, so bili prepričljivi, glasba pa je bila prijeten uvod v osrednji del prireditve.

Foto Walter Bastiani

Benečani so si tokrat praznovanje kulture zamislili tudi kot praznovanje ljubezni, točneje ljubezenskih spevov vseh vrst. Ideja bi ne mogla biti boljša in izvirnejša, saj je ravno ljubezen tista, ki daje moč in vsebino umetniškemu ustvarjanju in nam obenem polni srca, da ne ostajajo prazna v bedi vsakdana. Prešernov dan in valentinovo sta nas torej ponesla v objem nežnosti in predanosti, ki fante in dekleta ter može in žene povezuje že tisočletja. Zbor Fajnabanda deluje v okviru dvojezične šole, sestavljajo pa ga starši otrok, nekdanji učenci in učitelji ter še nekateri pevci iz Nediških dolin, pa tudi iz Terske doline. Nastal je približno pred dvema letoma, tedaj, ko je šola dopolnila trideset let. Je eden izmed najbolj inovativnih beneških zborov s pestrim in izdelanim programom; vodilo so mu zanos, energija brez konca ter ljubezen do petja. Vodi ga Davide Klodič, ki skrbi obenem za večino priredb in izbor programa. Ideje za koreografijo in odrsko predstavitev so sad skupinskega dela, neštetih poskusov in dolgih ur večernih vaj. Tokrat je zbor stopil na oder po kratkem nastopu baletke Anne Martine. Koncert, ki je bil obenem tudi živahna predstava, je bil namenjen ljubezenskim skladbam, starejšim, ljudskim, modernim, slovenskim in tujim. Petje sta popestrili harmonika Anne Bernich in trobenta Zema Tamija, trobentaš Sandro Carta pa je bil, žal, zaradi bolezni odsoten. Svežo noto nastopu je dala tudi pesem Antonelle Bucovaz, ki jo je avtorica zapela skupaj z zborom v zagreti rap izvedbi. Občinstvo, ki je nastop aktivno spodbujalo z navdušenim ploskanjem, je lahko v približno uro trajajočem programu spremljalo izredno kakovostne, dovršene in skrbno izpeljane moderne izvedbe slovenskih, pa tudi tujih, predvsem italijanskih in hrvaških pesmi in popevk. Peli so o hrepenenju, radosti, prevarah in bolečini, ki jih najbolj plemenito čustvo prinaša v naša človeška srca. Ploskanja seveda ob prehitrem koncu koncerta ni hotelo biti konec, saj so s prireditvijo Benečani res pokazali, da zmorejo veliko in da je ljubezen do petja in slovenske kulture močno zakoreninjena v njihovih srcih. Upati je, da si bo res kvalitetno predstavo Fajnebande o temi kulture in ljubezni lahko v kratkem ogledalo tudi občinstvo v Trstu in Gorici ter da bo zbor gostoval tudi v sosednji Sloveniji.

Naj še povemo, da je bilo pred koncertom v galeriji muzeja SMO odprtje fotografske razstave *Una nessuna centomila identita' - Ena nobena stotisoč identitet*. V okviru le-te bodo na ogled fotografije Jasne Košuta, ki je že razstavljala tudi v tržaški kavarni Caffe' San Marco, lani pa je poučevala na dvojezični šoli Pavla Petričiča. Njene slike v diapozitivih so spremljale tudi nastop Fajnebande.

Suzi Pertot

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (57)

Diabetes tipa 2 v naturopatiji

Diabetes tipa 2 je degenerativna bolezen, ki je med nami vedno bolj prisotna, predvsem med mladimi. Glavni vzrok, da telo zboli za degenerativnim obolenjem diabetesa tipa 2, sta debelost in neaktivnost.

Ko govorimo o diabetesu tipa 2 v naturopatiji, govorimo o energetskem deficitu vranice. Če želimo telo okrepiti in obolenje odpraviti, moramo biti pozorni, da v telesu s hrano ne sprožimo inzulinskega nihanja.

INZULINSKI INDEKS

Inzulinski indeks se ne nanaša na ogljikove hidrate, ampak na sposobnost živila, ki ni ogljikov hidrat, da sproži nizko, srednje ali visoko inzulinsko nihanje. Mlečni izdelki na primer imajo nizek glikemični indeks, a visok inzulinski indeks.

O inzulinskem indeksu so prvič govorili leta 1997, in sicer dr. Holt, ki je objavil svoj zapis o pomenu inzulinskega indeksa živil v American Journal of Clinical Nutrition.

Kako si lahko doma sami pomagamo s hrano, da (poleg zdravil) čim bolj pripomoremo k ureditvi pravilne presnove sladkorjev?

Ko zaužijemo nekaj, kar sproža inzulinsko nihanje, lahko obremenitev telesa s sladkorji znižamo tako, da uživamo beljakovine, telo potrebuje veliko energije, da presnavlja beljakovine, zato bo porabilo tudi en del sladkorjev, ki bi se drugače nalagali v našem telesu.

Živila, ki urejajo inzulinska nihanja v telesu, so: prosena kaša, cimet, ajdov čaj, brokoli, datlji, semena.

Primer naturopatskega jedilnika, ki ureja inzulinsko nihanje v telesu:

Zajtrk - prosena kaša, sveže naribano jabolko, cimet, datlji, agavin sirup.

Malica – sveža jabolka, 2 x jajce

Kosilo – Juha brokoli, prosena kaša s piščancem, solata in fižol

Malica – sveže korenje

Večerja – brokoli, skuša, fižol.

Pri urejanju presnove sladkorja v telesu pripomore mineral krom, dobimo ga veliko v sadju in zelenjavi, kot so brokoli in datlji.

Po tradicionalni kitajski medicini povezujemo nepravilno presnovo sladkorja z deficitom vranice in osebi, ki ima težavo s presnovo sladkorja, pravimo, da ima vranični deficit in da je vranični tip človeka.

Kako izgleda vranični tip človeka?

Ta tip morfološko prepoznamo po celulitu, mlahavosti tkiv, slabem spominu, visokem glasu, zastajanju vode v telesu (zatečene noge), jutranji zabuhlosti obraza, ženski plešavosti, počasnosti gibov in miselnih procesov, pozabljivosti, demenci, apatiji, brezvoljnosti, dolgočasju, zmedenosti, lenobi, predrznosti (v slabem smislu), aroganci, prepotentnosti, brezsramnosti ter pomanjkanju lastne vrednosti in morale.

/ dalje

www. saeka. si

Da bi bilo sonca in življenja vse več ...

Pisane rože, ki oznanjajo pomlad

Moj najbolj spontan odgovor na vprašanje, kaj si mislim o pustu, bi bil, da ga enostavno ne maram. A vendar gre za površen odgovor, kajti dejansko ne maram meščanskega, potrošniškega pusta. Ne maram dolgočasnih sprevodov vozov, v katere je bilo vloženo vse preveč denarja. Ne maram pusta potrate, pusta, zaradi katerega ljudje kupujejo z edinim namenom, da bodo odvrgli. Ne maram pusta, kot sem ga bila vajena v Trstu.

Mask, ki so bile razstavljene v izložbah in na policah trgovin, nisem nikoli marala. Televizijski junaki, ogabno grde vile, čarovnice, živali s plišastimi kožuhi. Vse to me je že od otroštva odbijalo. Tako brezokusno, sešito in izrisano v naglici, samo da bi ljudje kupovali. Potrošništvo pač. Bolezen, ki se je nalezeš že vsepovsod. Brez vsake vsebine. Brez vsakega sporočila. To se mi je že kot otroku upiralo. Nisem se oblačila v pustne šeme. V mestu, ki je bilo v najbolj mrzlih zimskih mesecih sivo in žalostno, je imel pust še posebno žalosten, prostaški prizvok. Zabava iz obupa. Klic iz osamljenosti. Klic ljudi, ki so končno našli priložnost, da poiščejo nekaj družbe in dvignejo kozarce.

V Trstu so pust praznovali predvsem odrasli. Za otroke skoraj ni bilo prostora med moškimi, ki so se preoblačili v ženske, med prostaškimi maskami, ki smo jim rekli "umazane maske", "maschere sporche" v italijanščini, med lažnimi bolniki z infuzijo in "kahlico" v rokah, med prostitutkami, za katere človek ni vedel, ali gre za maske ali se zares ukvarjajo s tem prastarim poklicem. Pijane množice, zdelana mladina, zapletajoči se koraki in naveličanost, iz katere ni streznitve.

Spominjam se, da je bil v času moje mladosti v Trstu najbolj znan škedenjski pust. Pod železarno in smrdečimi oblaki dima so se valile pijane množice "umazanih mask". Moški so iskali žensko za eno noč ali v popolnem brezupu celo za vse življenje. Pijane priletne samotarke pa so se spogledovale z moškimi, da bi jih ti rešili iz obupa. Smeh je bil izgovor, da ni bilo videti žalosti. Samota je bil skupni imenovalec vseh teh izgubljenih mestnih duš, ki so pred nabitimi, smrdečimi lokali ogovorile kogarkoli in obupano hlastale po družbi in seksu. Vsaj ob pustu. Vsaj teh nekaj dni in noči. Predvsem noči, rdeče osvetljenih zaradi zubljev velikih varilnih peči. Tam v predmestju tistega Trsta, kjer sem bila vsak dan bolj osamljena. Za pust, ko je osamljenost prekipevala zaradi vpitja, pa še najbolj. Mama me je kot otroka rada vozila na pustni sprevod, da sva gledali vozove, ki so šli po glavnih mestnih ulicah. Sicer jih nisem nikoli videla. Premajhna sem bila, ljudi okoli mene pa vse preveč. Spominjam se predvsem mraza, ki je lezel v kosti. Še zdaj me strese, če se le spomnim, kako dolgo sva čakali na tiste vozove, medtem ko je burja tulila med hišami in so se ljudje pehali, da bi ujeli zadnje sončne žarke. Mene je zeblo, bolele so me noge, tiščalo me je lulat, z mamo pa sva čakali in čakali, da so končno prišli tisti brezsmiselni vozovi. Muzika je preglasila mestni hrup, maske so vpile, pele in plesale. Ljudje so se smejali, jaz pa sem samo nemo gledala. Zabavala bi se raje, kot se zabavajo otroci. Morda bi se izven mestne ječe lovila z vrstniki. In se smejala. Ampak spontano.

Pozneje, ko sem postala odrasla ali skoraj odrasla, sem pust doživljala drugače, v družbi sošolcev. Spet mestni pust. Spet poskus bega iz sivine. Hrup, obleke, barve in glasba. Glasbe je bilo še največ, a ne tiste prave, pristne, ko ljudje enostavno zapojemo. Prijatelji so me zvabili v disko klube, na plesišča. Mama mi je za priložnost sešila kostum Pierrota. Sama sem si zaželela te maske. Zaradi solze na licu. Zaradi žalosti, ki je bila v meni v dneh, ko so mi vsilili veselje. Pierrot pa je bil žalosten kot jaz. Ko sem se počasi utapljala v hrupu disko glasbe, vse bolj sama, z občutkom, da sploh ne vem, kaj počnem med množico, se je "šminka" počasi kvarila in barve so se mi razlezle po utrujenem obrazu. Solza na licu pa je počasi polzela v samoto vsesplošnega norenja.

Potem dogo let ni bilo več pusta in pustovanj. Vsaj zame. Nadomestile so jih gore, prijatelji, narava. Če me je kdo kam vabil, sem odgovarjala, da pusta ne maram. Da mi je ta praznik popolnoma tuj. Dokler se nisem pred leti znašla v Benečiji. In sem prebrala o pustih, ki naj bi bili "predhodniki" Harlekina. Ali pa je bil celo Harlekin vzrok, da so si Benečani stare obleke okrasili s pisanimi trakovi, klobuke pa z rožami in odhajali s harmoniko na plano. Čisto tako kot nekoč. Brez tistih potratnih vozov, ki zahtevajo ure in mesece dela, potem ko je pustnega sprevoda konec, pa gre vse skupaj v že prepolne smetnjake našega vsakdana. Morda najsrečnejši odnesejo domov nagrado, po navadi pa gredo delo, trud in lepenka že čez dan ali dva v pozabo.

Beneške maske so drugačne. "Večne", menda, ker so tu od prastarih časov. Zanje uporabijo domačini vse: stare obleke, pižame, slamnate klobuke, kmečko orodje... In jih iz omar vlečejo leto za letom. Ko zaigrajo harmonike in postane pust del teh dolin, ki, ujete v meglo in zaledenelo snežno odejo, kličejo po barvah in pomladi. Tedaj se harmonike zlivajo s pesmijo neba, ptic in prvih pomladnih barv. Tedaj se tistih nekaj

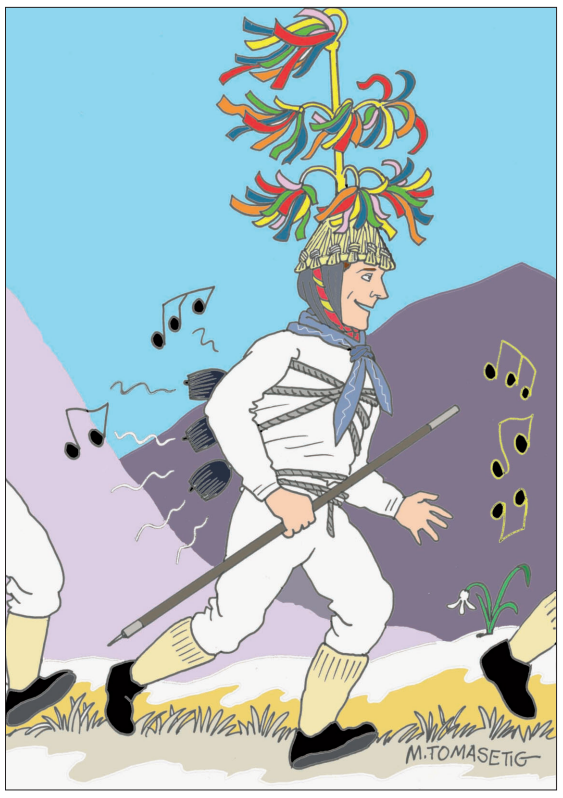

domačinov, ki jih niso še pregnali pomanjkanje dela, mačehovska roka države in klic tujine, spet zbere. Da gredo skozi vas in zaplešejo v čast novemu letu, ki se tu na kmetih začenja s pomladjo, z rastjo, s setvijo in brstenjem. Beneških mask se ne da kupiti v trgovini. Zašiti si jo moraš. In imeti moraš harmoniko. Beneške maske živijo v nedogled, ker so del preteklosti. In prav v tem je razlog, da sem pust, takega, kot ga imajo v Benečiji, sprejela za svojega.

Letos je bilo vreme veseljačenju še posebej naklonjeno. In zamikalo me je, da sem šla peš do Čarnega Varha. Montefosca v italijanščini. Tam so doma blumarji. O njih sem slišala veliko. Ko sem bila še zaposlena pri televizijski agenciji Alpe Adria, kjer smo pripravljali programe za TV Koper, je ekipa vsako leto odhajala v Benečijo, da je posnela blumarje. Bila sem najmlajša in najmanj izkušena, zato sem zaman čakala, da bom kot novinar še sama prišla na vrsto. Vsi so se potegovali za to in blumarjev tedaj nisem videla v živo. Zato sem se letos podala s prijatelji eno uro strmo navkreber. Da sem se dala ujeti hipnotičnemu pozvanjanju pomladi.

Pust je tu, 700 metrov visoko, v objemu gorskih pobočij Benečije, v vasi, ki je bila nekoč bogata, a jo zdaj izpodjedata samota in robida, nekaj povsem drugega. Nobene potrate, nobenega razkošja. Pust je tu del narave, del minevanja in rojevanja. Kot so del narave blumarji, bele maske, ki so jih nekoč lahko oblačili le neporočeni fantje, zdaj, zaradi vasi, ki se praznijo, in benečanske trme, ki hlasta po življenju, pa jo lahko nosijo celo otroci. Blumarji so oblečeni v belo, ker je bela barva simbol zime, vendar na glavah nosijo lepa pokrivala iz pisanega cvetja. Cvetje in barve so življenje, so rast in upanje, ki se obnavljata. Moč prastarih navad, ki pustu dajejo vsebino. In smisel. Zima bo še enkrat premagana, vsi vemo, da bo zagotovo morala kloniti. Kajti blumarji bodo okoli vasi tekli tolikokrat, kolikor je udeležencev samih. Poskakovali bodo s svojimi lesenimi palicami in pozvanjali z zvonci. Da bo pomlad, da bo sreča, da bo letina dobra in ne bo nesreč. Prastari ples barv in zvokov sredi beline zasneženih pobočij. Simbol pomladi, ne nazadnje tudi življenja, ki ga Benečija trmasto obnavlja.

Lepa druščina smo, ljubitelji strmih gorskih poti in časov, ki jih ni več. Vaška gostilna, ki je zadnja leta vse prevečkrat zaprta, nas sprejme v toplo sobo, kjer so mize polne mišk in "kroštol". Čakajo na nas. Ker revni ljudje nikoli ne pozabijo na gostoljubnost. Gostoljubnosti ni več tam, kjer je denar. Tam, kjer je največ denarja. Tam, kjer je vse samo na prodaj. Tudi prastaro praznovanje pomladi. Posedemo se in naročimo kavo, čaj. Nestrpni smo, ravno tu, v tej mali gostilni, si bodo blumarji nadeli maske in klobuke. Pomešamo se med domačine. Med seboj govorijo v narečju, nekaj radovednežev je prišlo tudi iz Slovenije. Ob peči je toplo. Pozabimo, da je pust. Glasba igra zaradi druženja in zaradi ljudi, da smo skupaj.

Končno pridejo moški, ki naj bi se preoblekli v blumarje. Ljudje navalijo s fotoaparati. Najmlajši deček je star komaj štiri leta in ponosno čaka, da mu nadenejo pisano pokrivalo. Ponosen je. Ponosen, da bo blumar, kot je bil verjetno blumar njegov oče. Ta svet. Majhen, pozabljen, a tako zelo bogat. Svet občutkov, kamor potrošništvo še ni prodrlo. Ta pust bi lahko lepo prodajali, sem nekoč rekla Benečanki. Mi tega ne znamo, nočemo, mi je odgovorila. Ta pust je naš. In je tudi moj. Prijateljici, ki pomaga pri preoblačenju, povem, da pusta nisem nikoli marala. A v Benečiji je vendarle drugače, se mi posmeje. Je, res je drugače.

Blumarji se postavijo v vrsto, pozvanjanje polni zimski popoldan. Sonce je, blumarji tečejo zato, da bo vsak dan topleje, da bo sonca vse več in bo snega konec. Slišati jih je tam daleč na obrobju vasi, ki bo čez nekaj ur, ko bomo vsi odšli, spet utihnila v samoti. Vendar trdno verjamem, da bodo blumarji čez leto dni spet tekli. Tekli bodo, tudi če ne bo nikogar, da bi jih gledal, fotografiral in ploskal. Tekli bodo zaradi pomladi, ki se obnavlja. In življenja, ki ne sme umreti. V teh prelepih dolinah, katerim potrošništvo še ni ukradlo duše. In korenin. In kljub težkim udarcem preteklosti še vedno verjamejo v pisane rože, ki jih nosijo blumarji na glavi in ki počasi spet poganjajo na zapuščenih dvoriščih.

Suzi Pertot

Dokaj črn scenarij za nogometaše Krasa

Rešiti sezono in elitno ligo

Kaj se dogaja z nogometaši Krasa? V tokratnem sestavku bomo iskali razloge za vse prej kot prepričljive nastope naše najviše postavljene enajsterice, edine, ki tekmuje v paradni članski deželni elitni ligi. Repenci so deset krogov pred koncem štirinajsti na lestvici, kar pomeni, da imajo za sabo le dve postavi. Prvenstvo belo-rdečih je že od vsega uvoda nihajoče, začetek je bil sicer spodbuden, nazadnje pa so kapetan Grujić in soigralci izgubili štiri dvoboje zapovrstjo. Ključna bo že prihodnja, tretja zaporedna domača tekma, ko se bo v nedeljo Kras spopadel s predzadnje uvrščenim moštvom Ol3 iz Fojde. Tu ni debate, osvojitev treh točk je imperativ.

Katere pa so slabosti, ki zaznamujejo to presenetljivo uvrstitev pri dnu razpredelnice? Že nekaj sezon v Repnu udejanjajo pomladitev, pri tem pa so bistveni starejši, izkušeni igralci, ki pokrivajo vlogo nosilcev ob številnih mladih. Lani so bili na primer ti preverjeni nogometaši (Smrtnik, Spetič, Tomizza in drugi) dodana vrednost, letos pa ima trener Radenko Kneževič z njimi precej težav. Zalomilo se je že s Štromajerjem, veteranom, ki je v Sloveniji tresel mreže tudi v prvi ligi, v Krasov tabor pa se ni mogel vključiti in je deloval kot tujek. Po nekaj mesecih je odšel. Tudi nekdanji prvoligaš Parola (ex Ascoli, Atalanta, Sampdoria) doslej ni zmogel prevzeti pričakovane vodilne vloge. Branilca Hadžić in Radujko sta zanesljiva, a kaj ko ima Krasova četa daleč najbolj prerešetano obrambno vrsto (skupno 43, povprečno več kot dva prejeta gola vsako nedeljo, večkrat so bili tudi trije ali štirje). Ob tem pa ima tudi tretji najslabši napad prvenstva (16, torej komaj en zadetek vsaki dve tekmi), kar so pred mesecem dni skušali zakrpati s prihodom odličnega strelca Ciriella.

Skratka, scenarij se zdi dokaj črn, čeprav nič še ni izgubljeno. Od neposrednega obstanka loči ekipo sedem točk, tudi naskakovanje rešitve preko dodatnih spopadov play-outa, četudi neugodno, pa bi ne predstavljalo neke tragedije. Uprava letos ni ukrepala zaletavo ali korenito, Kneževič je že društveni človek in njegova figura menda ni pod vprašajem. To je vsekakor dobra novica, saj lahko dela mirno (stalno prisega, da fantje dobro trenirajo) in ima še vse možnosti, da reši doslej nesrečno sezono. O prihodnosti pa bodo že lahko temeljito razmislili junija, ob izteku lige.

HC

TADEJ PAHOR — GLAS MLADIH — 1

Ko socialna omrežja niso več središče druženja, ampak širjenja laži

Živimo v obdobju, v katerem se vsak dan soočamo s spremembami in novostmi. Nova tehnološko-socialna družba ustvarja novega človeka, ki sobiva z novimi tehnološkimi napravami in se istočasno odpira novemu virtualnemu svetu.

Vse se je začelo, ko se je na začetku 21. stoletja po vseh domovih razširil ameriški izum za širjenje podatkov po žični povezavi, Webu. Ta je omogočil nastanek raznih spletnih strani, med katerimi tudi socialna omrežja, ki so v kratkem času ustvarila možnost hitrih stikov. Zadnja leta so doživela pravi vzpon, ker so predstavljala in še danes predstavljajo nov vir komunikacij, po katerih lahko vzpostaviš stik s celim svetom. Število porabnikov socialnih omrežij se je povečalo do take mere, da so se jih kmalu začele posluževati velike družbe, po katerih širijo svoje oglase. Poleg vsega tega so postala tudi pomemben vir za širjenje novic: veliko hitrejši in učinkovitejši je od ostalih modernih medijev.

Tako kot so se po spletu širile resnične novice, poročila, oglasi itd., so se vedno bolj širile tudi neresnične novice, t. i. fake news, ki danes predstavljajo hud problem. Do socialnih omrežij imajo prost vstop vsi ljudje, toda fake news ne bi predstavljale resničnega problema, če bi bili vsi ljudje sposobni jih prepoznati in jih ne jemati v poštev. Žal, pa vedno več ljudi ni sposobnih razločevati resnice od laži. Ti so t. i. funkcionalni analfabeti, ljudje, ki znajo brati in pisati, vendar ne razumejo tega, kar berejo. Državni zavod za statistiko (Istat) poroča, da v letu 2017, v Italiji, 80 % prebivalstva ne bi bilo sposobno razumeti in sintetizirati niti odlomka nekega srednje zahtevnega teksta.

Sporočila, ki širijo sovraštvo in lažne informacije, ustvarjajo nelagodje in trenja, ki odvzemajo vsako upanje v človeka. Ne vemo, komu naj bi zaupali. Socialna omrežja predstavljajo pomemben vir informacij, ki se širijo in razprostirajo do najbolj samotnega kotička na svetu. Zadnje mesece v parlamentu razpravljajo o tem, da bi pripravili zakon, s katerim bi lahko zaustavili (vsaj delno) širjenje lažnih novic po socialnih omrežjih in spletu na splošno.

Težki časi ustvarijo dobre ljudi, dobri ljudje ustvarijo dobre čase, dobri časi pa slabe ljudi in slabi ljudje težke čase. Upal bi si trditi, da je zgodovina le magistra vitae; že vsa tisočletja nas skuša učiti, da se ponavlja, mi pa kakor konji v vpregi drvimo naprej, ne da bi kaj od tega odnesli. Poskrbimo, da bomo iz teh slabih časov ustvarili dobre ljudi, zgradili nov svet resnice in ne laži in da bomo dokazali človeku, da sta razsodnost in splošna kultura edini dobri orožji, s katerima lahko prebrodimo to hudo stanje, ki delno spominja na 20. leta prejšnjega stoletja.

Tretje pismo iz Adis Abebe (1)

Otroci, ulični delavci

Katoliški vrtci imajo tako kot v Sloveniji tudi v Etiopiji status zasebnih vrtcev, kar pomeni, da jih vlada ne financira. Kot pri nas tudi v Etiopiji marsikdo misli, da je Cerkev bogata in da tako ali tako plača vse Vatikan. Vladni uradniki pa se zelo radi vmešavajo v delo vrtcev (in drugih katoliških ustanov, na primer bolnišnic) z raznimi predpisi, zakoni in inšpekcijami. Da je v samo eni ulici več diskotek, ki so za razliko od naših odprte na petek in svetek, od večera do zgodnjega jutra, in v vsakdanje življenje ne prinašajo prav ničesar dobrega, razen denarja kitajskim lastnikom, pa jih očitno ne moti kaj dosti. Tradicionalne vrednote propadajo, v Etiopiji, ki sicer velja za eno najvarnejših afriških držav, se širita prostitucija in kriminal in včasih se zdi, da je vse to načrtovano ... Zahod ima namreč v Afriki velike interese. Ni čudno, da se že navadni ljudje pogovarjajo, kako Etiopijo vodijo ZDA, Evropa, Kitajska in Izrael. Šele pred kratkim so v Adis Abebi zaprli zloglasni zapor Makelawi, kamor so pod obtožbo "politični zapornik" zapirali tudi tiste, ki so si upali na glas kritizirati vlado, na primer intelektualce, novinarje...

Na ulicah Adis Abebe je skoraj 100 tisoč otrok, ki prosjačijo. S sestro Letteghebriel sva srečali 13-letnega dečka, ki je v etiopsko prestolnico prišel od nekod s podeželja, da kaj zasluži. Starši so revni. Na ulici čisti čevlje, prodaja cigarete, žvečilne gumije, kartice za mobitel. Nikoli ne bom pozabila njegovega lepega, širokega, iskrenega nasmeha in sijočih, pametnih oči. Ko ga srečava, ravno čisti čevlje nekemu moškemu, ki pa odločno odkima, ko prosim in s kretnjo pokažem, da ju želim fotografirati. Zato se sestra usede na stolček in fantiček se dela, kot da ji čisti čevlje, čeprav je obuta v sandale, svetle bež barve. Sestra pravi, da so odrasli Etiopijci veseli, če lahko pomagajo uličnim otrokom. Spraševala sem se, kje vsi ti fantki prespijo noč. Nekega dne smo se s sestrami peljali mimo barak iz slame, ki stojijo tesno druga ob drugi ob menda najbolj prometni in prašni cesti, v bližini pa so kupi in kupi in kupi odpadkov. Na strehi skoraj vsake barake je okrogla antena, vsa zarjavela, tako da nisem vedela, ali služi svojemu namenu ali kot zbiralnik vode ali kot nekak moderni okras. Sestra je povedala, da je to naselje malih uličnih prodajalcev, in ko sem jo vprašala, ali imajo tudi televizije, je odvrnila, da morajo tudi oni biti "na tekočem" s tem, kar se dogaja po svetu. Včasih še zdaj ne vem, kaj se skriva za kakim odgovorom, ki sem ga dobila od sester. Prišla pa sem do tega, da se morajo znajti na vse načine, če želijo pomagati tem revežem.

Ulični prodajalci navadno nimajo dovoljenja za prodajo izdelkov, ki jih ponujajo mimoidočim. In ko med njimi završi novica, da prihaja policija ali inšpekcija, hitro poberejo svoje stvari, se razbežijo na vse strani in se kam skrijejo. Ko gre nevihta mimo, pa se vsi počasi vrnejo nazaj. Najprej nisem zaupala, ali so mobi kartice, ki jih prodajajo na ulicah, sploh še veljavne. Sestra pa mi razloži, da podjetja, ki se ukvarjajo z mobilno telefonijo, želijo pomagati tem fantom. Ko fantje pri podjetju nabavijo mobi kartice, jim od vsake prodane kartice ostane nekaj procentov zaslužka. Na ulicah prodajajo tudi knjige, zemljevide, dežnike, lične podstavke, ročno narejene iz slame ... Medve pa sva se nekega popoldneva odpravili v bližino parka, da bi kupili lesene koptske križce. Ubogala sem sestro, ki je rekla, da se bo sama dogovarjala z mladima prodajalcema, saj bi meni, bogati Evropejki z belo kožo, zaračunala petkrat višjo ceno. Potem sva nadaljevali pot do velike koptske cerkve. Na pločniku pred vhodom na prostrano ploščad, ki obdaja cerkev, so sedele tri stare sivolase ženske v živo oranžnih oblačilih. Skoraj mi je vzelo sapo, saj se mi je za trenutek zazdelo, kot da sem se znašla v Indiji ali na kakem tečaju a' la joga v vsakdanjem življenju. Sestra mi je pojasnila, da so to starejše ženske koptske vere, morda tudi že vdove, z odraslimi otroki, ki so se odločile, da bodo odslej svoje življenje posvetile le še molitvi. Še vedno živijo doma, a se dobivajo in skupaj molijo. Vhod sicer stražita dva stražarja v uniformah. Kopti imajo očitno zelo spoštljiv odnos do vsega, kar je sveto, in tako jih lahko opazuješ, kako se priklonijo že pred širokim stopniščem, ki vodi k cerkvi, nato še enkrat vrh stopnišča, ko pa pridejo pred vrata svetišča, pokleknejo in poljubijo tla. Mislila sem, da so tako verni le starejši ljudje, a tudi mladi prihajajo na tak spoštljiv način, se nato kot Judje dotikajo zidov cerkve in tiho molijo, s čelom naslonjeni na cerkveni zid. Okrog cerkve so manjše železne posode, kjer namesto sveč prižigajo ognje in kadila. Med prazniki je vzdolž pločnika pred cerkvijo vse polno beračev, ki upajo na miloščino. Koptski duhovniki se lahko poročijo, hodijo tudi na delo, verniki pa jim finančno zelo pomagajo. Imajo tudi svoje šole. Etiopija je bila prva afriška država, ki je sprejela krščanstvo, le nekaj desetletij po Kristusovi smrti. Ko pa je zaradi nestrinjanja glede vprašanja o Kristusovi Božji in človeški naravi prišlo do razkola med vzhodno in zahodno cerkvijo, je v Etiopijo prišel koptski škof iz Egipta in tako je koptska pravoslavna Cerkev tu pognala korenine, sem izvedela od sestre.

/ dalje

Špela Pahor

(Zapiski s kongresa)

Boris Pahor: Montserrat kot domovina (5)

Pisatelj Boris Pahor nam je v dneh, ko smo priče nenasilnemu in pravičnemu boju Kataloncev za svojo narodno avtonomijo, ponudil v objavo svoj zapis, ki je izšel leta 1978 v številki 3-4 tržaške revije Zaliv. Pisatelju smo iskreno hvaležni, pričujoči zapis pa je še en dokaz o tem, kako se je Boris Pahor od nekdaj zavzemal za ohranjevanje narodne slovenske identitete, a prav tako tudi drugih narodnih manjšin.
Ured.

23. julij
Poletno nedeljsko jutro. Prozorno kot ribje oko.
Odsevi mladega sonca nad drevjem drevoreda so dvojčki tržaških.
Potujemo na Montserrat.
Najprej se dolgo časa komaj vidno premikamo v koloni na avtocesti; nazadnje pa se le začnemo vzpenjati po planinskem svetu. Niz ostrih zavojev. Kot da se vzdigujemo na Vršič, samo da je tukaj nizko pod nami planjava, ki se razširja v nedogled.
Gorovje Montserrat je dolgo deset kilometrov, pet pa široko. V srcu Katalonije.
Kot izbruh grbančaste okamenele sile.
Montserrat pomeni obžagana, ožagana gora.
Dež in veter, toplota in mraz so namreč razjedli stene in čeri konglomerata, da je ves kompleks skalovito čipkasto kipenje v nebo. Ko pa se jim približaš, postanejo zglajeni stebri velikanski dolmeni, vzbuhle predpotopne živali, ki tiho ždijo v planinskem svetu.
Tisoč metrov nadmorske višine. Benediktinska opatija je zaslonjena z veličastno, močno zgubano steno, kateri se je vrh razjedel v ponosne cigaraste stebre z obrušeno konico. Ti okameneli stražarji iz razglednih višav varujejo postojanko katalonske kulture.
Zakaj Montserrat ni samo samostan, ni samo božja pot k temnopolti Mariji ali Moreneti (predhodnici poljske črne Madone), kot jo nazivajo. Menihi, ki imajo za svojo maksimo ora et labora – moli in delaj -, so zbrali v svoji knjižnici dvesto tisoč knjig in rokopisov. Imajo svojo pinakoteko, svojo založbo, glasbeno šolo ... Vsekakor je igral Montserrat pomembno vlogo pri poudarjanju katalonske identitete. Zavoljo izjav, ki jih je dal pariškemu "Le Monde", je opat Aureli Escarré moral 1963. leta v begunstvo in je preminil blizu Milana pet let kasneje. Njegov naslednik Cassia' Just se je prav tako zavzel za katalonske pravice. Za časa procesa proti Baskom v Burgosu se je tukaj na Montserratu zbralo tristo katalonskih intelektualcev, ki so sestavili protestno izjavo proti frankizmu. V to gorsko skrivališče so se zatekali ilegalci, ki so prehajali špansko-francosko mejo ...
O tem nam v samostanski dvorani predava pater Aureli Argemi', predstavnik mednarodnega centra za etnične in narodne skupnosti, ki ima en sedež v Barceloni, enega v Franciji, tretjega pa v Milanu. Center nosi ime po opatu Escarre'-ju. Ker je predavanje v katalonščini, smo precej prikrajšani za vsebino; predavatelj pa mi obljubi, da mi bo poslal francoski prevod.

Sledi kratka slovesnost, s katero se poklonimo violončelistu in skladatelju Pauu Casalsu.
Položimo šopek pred njegovim spomenikom.
Potem sledi nagovor Casalsovega prijatelja, ki je z njim živel v begunstvu. Pravi, da ima Casals spomenik v atriju palače Združenih narodov in pa tukaj, na tem kraju, kamor priromajo vsi, ki jim je pri srcu katalonska samobitnost. Potem se oglasi zbor s katalonsko narodno himno "Els segadors" (Žanjci).
Ko odhajamo, začutim, kako so ti katalonski najemniški žanjci, ki so se v šestnajstem stoletju začeli upirati zemljiškim posestnikom in tujim zasedbenim četam, bratsko povezani z našimi kmečkimi puntarji. In spet se mi upira, da so ti narodi tako daleč od naše zavesti. Saj "Mala splošna enciklopedija", ki je pred kratkim izšla, in tudi "Mali leksikon" - oba trdita, da je Casals španski čelist; kar je isto, kot če bi napisali, da je Gruden italijanski pesnik, ker ima rojstno hišo v Nabrežini, ki je ena izmed občin italijanske republike! A kdo bo slovenskim legitimistom znal uspešno brati levite?
Nazadnje napoči čas, da se odzovemo vabilu menihov, ki nas pričakujejo v refektoriju. Na vrhu vijugastega stopnišča nas sprejme tišina, tako da stopamo v prostorno obednico molče in kar precej v zadregi. Povabljenih pa nas je samo toliko, da pri mizah zasedemo prazne sedeže. Ko stojimo vsak ob svojem prostoru, mlajši menih poleg opata poje svetopisemsko besedilo. Molitev pred jedjo, menihi pa odpevajo v zboru. Meni se zdi, da se vračam v pozabljeno, nič kaj naklonjeno ozračje; obenem mi je vedro, skoraj igrivo odpevanje katalonskih patrov domače in neobredno blizko.
Potem opat sede in sedemo tudi mi; tedaj pa nad pridušenim brenkom pribora zagospoduje glas zvonkega bralca, ki z izbranim čtivom plemeniti nepesniško opravilo prehranjevanja. Tako se mi spet povrne refektorij koprskega zavoda, kjer na privzdignjenem podiju prav jaz berem, medtem ko so dolga omizja sklonjena nad krožniki in pladnji. A ker je bilo to takrat, ko so možje v črnih sutanah prežali za našimi slovenskimi in hrvaškimi izrazi kot za neizpodbitnimi znamenji herezije, me zdaj tudi ta samostanska zbranost veže. Nekako diplomatsko me veže, bi rekel. A veže me. Zakaj rajši se sam umaknem v tišino (in to delam dan na dan), kakor da me drugi brez napovedi spelje vanjo.
Na srečo traja branje samo nekaj minut.
Opazujem opata, ki sedi za mizo, obrnjen proti dvorani.
Tršat je, glavo ima sključeno naprej in proti levi. Malobeseden je, skorajda zagoneten. Videti je, da je tih in odločen načrtovalec. Ko sem se mu poprej zahvalil za predavanje, je omenil, da si je dopisoval tudi z nekim slovenskim intelektualcem, da pa se ne spominja njegovega imena.
Naključje je hotelo, da je reditelj določil prostor ob meni Miroslavu Košuti, ki ga je na kongres poslala kot opazovalca "Slovensko kulturno-gospodarska zveza". Tako se tam oglasi tudi slovenska beseda. Družno pa prikličeva še tretjega gosta, ko modrujeva, kako bi se tak obisk pri patrih šele prilegal Alojzu Rebuli.
Zatem moje zanimanje pritegne povabljenec na moji levi. Predstavi se mi kot tajnik inštituta za razširjanje katalonske kulture na tujem. Razlaga, kako si morajo, dokler ne pride do same izpolnitve katalonske avtonomije, pomagati sami. Na svojo roko se povezujejo s številnimi deželami, kjer so že organizirali gostovanja razstav katalonske umetnosti, plesnih ansamblov itd. Zelo, da bi jim bilo ljubo, pravi, ko bi se mogli povezati z nami; po štirih desetletjih molka komaj čakajo, da bi spet stopili v družino evropskih narodov.
(Prepisujem si naslov: Institut de projectio' exterior de la cultura catalana, Passeig de San Joan, 98. Barcelona 9. Tel. 2358361, Telex 54007.)

/ dalje